

Päivi Huhtanen

KORKEAKOULUOHJAUKSEN MAHDOLLISUUDET VERKOSSA

**Jyväskylän yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan ensimmäisen
vuoden opiskelijoiden verkkotottumukset ohjauksen näkökulmasta**

**Kasvatustieteen
Pro gradu -tutkielma
Kevätlukukausi 2011
Opettajankoulutuslaitos
Jyväskylän yliopisto**

TIIVISTELMÄ

Huhtanen, Päivi

Korkeakouluohjauksen mahdollisuudet verkossa. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan ensimmäisen vuoden opiskelijoiden verkkotottumukset ohjauksen näkökulmasta.

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteen pro gradu 2011, 90 s.

Ohjausalalla on herätty sosiaalisen median ja verkko-ohjauksen tutkimukseen. Tutkimuksen tarve onkin ilmeinen sillä, jos ohjaus haluaa olla ihmisten elämän kannalta relevanttia, tulee sen olla valmis muuttumaan ja mukautumaan tietoyhteiskunnan vaatimuksiin. Jyväskylässä tutkitaan sosiaalisen median hyödyntämistä korkea-asteen ohjauksen ja työelämätaitojen kehittämisessä osana ESR-hanketta ”Ohjauksen ja työelämätaitojen kehittäminen korkea-asteella”. Tämän pro gradu -tutkielman aineisto on osa tätä sosiaalista mediaa ja ohjausalaa koskevaa tutkimushanketta.

Tutkimuksessani pyrin kvantitatiivisesti selvittämään ESR-hankeesta saadun aineiston avulla Jyväskylän yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan ensimmäisen vuoden opiskelijoiden Internetin ja sosiaalisen median käyttöä. Keskityn työssäni opiskelijoiden näkökulmaan. Työni tarkoituksena on luoda kuva siitä, mitä Internetin ja sosiaalisen median sovelluksia ja ohjelmia Jyväskylän yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan ensimmäisen vuoden opiskelijat käyttävät. Lisäksi tulen selvittämään opiskelijoiden mielipiteitä sosiaalisen median ja verkon sovellusten mahdollisuuksista ohjauksessa. Analyysini tulen suorittamaan PASW-statistics analysointiohjelmalla.

Työni tärkeimmät käsitteet ovat sosiaalinen media ja verkko-ohjaus. Verkko-ohjaus käsitetään työssäni ohjaukseksi, joka tapahtuu joko kokonaan tai osaksi Internetissä. Koen sosiaalisen median sovellusten olevan osa verkko-ohjausta. Verkko-ohjaus voidaan nähdä laajempänä käsitteenä, joka kattaa Internetin kaikenlaisen hyödyntämisen ohjauksessa. Sosiaalinen media ja sen sovellukset ovat oma spesifi alansa verkko-ohjauksen kentässä. Sosiaalinen media perustuu avoimelle vuorovaikutukselle, mikä erottaa sen monesta Internet-sovelluksesta, kuten verkko-ohjauksessa perinteisesti suositusta sähköpostista.

Tutkimuksestani tuli esille, että sekä perinteisten verkkosovellusten että sosiaalisen median sovellusten tulee olla ensin osa opiskelijoiden arkipäivää ja jokapäiväistä verkkokäyttämistä, ennen kuin sen koetaan soveltuvan ohjaukseen. Opiskelijoille vieraat sovellukset, kuten sosiaaliset virtuaalimaailmat, eivät saaneet myönteistä vastaanottoa ohjauksen työkaluina. Vastaavasti sähköposti, joka oli kaikille opiskelijoille jokapäiväinen osa arkea, koettiin opiskelijoiden mielestä hyväksi ohjausvälineeksi. Aineistoni pohjalta ei voida tehdä yleistyksiä, mutta se antoi ymmärtää, että lisätutkimuksen tarve verkko-ohjauksen ja sosiaalisen median sovellusten konkreettisesta käytöstä ohjauksessa on olemassa. Koen kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen yhdistämisen olevan jatkossa hedelmällistä, jotta voidaan syvällisemmin kartoittaa, mitä lisäarvoa Internetin ja sosiaalisen median sovellukset voivat tarjota verrattuna kasvokkain tapahtuvaan ohjaukseen.

Asiasanat: ohjaus, sosiaalinen media, verkko-ohjaus, Internet, verkkotottumukset, korkeakouluohjaus.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TYÖN OHJAUKSELLINEN VIITEKEHYS POSTMODERNINA AIKANA...8	
	2.1 Ohjaus ja postmoderni yhteiskunta.....	9
	2.2 Konstruktivistinen viitekehys.....	12
	2.3 Korkeakouluohjaus.....	14
3	VERKKO-OHJAUS.....	17
	3.1 Verkko toimintaympäristönä.....	17
	3.2 Ohjausvuorovaikutus verkossa.....	18
	3.3 Verkko-ohjauksen työkalut.....	20
	3.4 Verkko-ohjauksen mahdollisuudet ja haasteet ohjaukselle.....	21
4	SOSIAALINEN MEDIA.....	24
	4.1 Sosiaalinen media käsitteenä.....	24
	4.2 Sosiaalisen median sovellukset.....	28
	4.3 Sosiaalinen media ohjauksessa.....	31
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	34
	5.1 Tutkimustehtävän kuvaus.....	34
	5.2 Kohdejoukon kuvaaminen ja aineiston keruu.....	35
	5.3 Aineiston käsittely ja analyysi.....	38
	5.4 Tutkimuksen luotettavuus.....	39
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	43
	6.1 Yleistä opiskelijoiden Internetin käytöstä.....	43
	6.2 Perinteiset verkkosovellukset.....	45
	6.2.1 Sähköposti.....	46
	6.2.2 Pikaviestisovellukset.....	49
	6.3 Sosiaalinen media.....	54
	6.3.1 Blogit.....	55
	6.3.2 Yhteistoiminnalliset projektit.....	59
	6.3.3 Sosiaaliset verkostot.....	64
	6.3.4 Sisällönjaon mahdollistavat yhteisöt.....	66
	6.3.5 Sosiaaliset virtuaalimaailmat.....	72
7	POHDINTA.....	76

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

Internet ja verkkosovellukset ovat osa jokapäiväistä elämäämme. Sosiaalisia suhteita pidetään yllä ja luodaan verkossa. Palvelut ovat siirtyneet Internetiin. Internet-sukupolvelle asiointi ja kommunikointi verkossa on itsestään selvä osa heidän arkeaan. Tätä taustaa vasten katsottuna on selvää, että myös ohjauksessa tulee ottaa huomioon tämän uuden sukupolven tarpeet ja myös ne mahdollisuudet ja haasteet, joita Internet ja verkkosovellukset tuovat ohjaukseen.

Verkon hyödyntäminen ohjauksessa ja siihen liittyvät kysymykset ovat tällä hetkellä myös tutkijoiden kiinnostuksen kohteina. Verkkosovellusten hyödyntäminen ohjausalalla oli vahvasti esillä esimerkiksi Jyväskylässä kesällä 2009 järjestetyssä ohjausalan kansainvälisessä IAEVG:n konferenssissa, jossa oli mahdollisuus tutustua ajankohtaiseen ohjausalan tutkimukseen. Jyväskylässä tutkitaan myös osana ESR-hanketta ”Ohjauksen ja työelämätaitojen kehittäminen korkea-asteella” sosiaalisen median hyödyntämistä korkea-asteen ohjauksen ja työelämätaitojen kehittämisessä. Tämän pro gradu -tutkielman aineisto on osa tätä sosiaalista mediaa ja ohjausalaa koskevaa tutkimushanketta, jossa pyritään selvittämään sekä ohjaajien että ohjattavien sosiaalisen median ja Internetin käyttöä. ESR-hankkeen tutkimuksessa keskitytään erityisesti niihin konkreettisiin sosiaalisen median ja Internetin tarjoamiin välineisiin, joita ohjattavat ja ohjaajat käyttävät työssään, opinnoissaan ja vapaa-ajalla. Esimerkiksi Vuorinen (2006) on väitöskirjassaan selvittänyt yleisesti ohjaajien Internetin käyttöä ohjauksessa, mutta ei ohjaajien konkreettisia ohjaustyökaluja Internetissä.

Valitsin sosiaalisen median pro gradu -työni aiheeksi, koska sen hyödyntäminen ohjauksessa on ajankohtainen tema ja sen tutkimuksessa ja kehittämisessä ollaan vielä Suomessa alkutaipaleilla. Sosiaalinen media herättää tällä hetkellä myös paljon keskustelua. Siitä kirjoitetaan paljon lehdissä ja Internetissä. Tietoyhteiskunnassamme vuorovaikutus on osaksi siirtynyt sosiaalisiin medioihin kuten Facebookiin. Ohjaajien vuorovaikutuksen ammattilaisina tulee olla valmiita soveltamaan myös näitä uusia kanavia ohjaustyöhönsä. Tämän vuoksi ohjausalalla onkin herätty sosiaalisen median tutkimustarpeeseen. Internetin ja sosiaalisen median mahdollisuuksien tutkiminen ohjauksessa onkin perusteltua sillä, jos ohjaus haluaa olla ihmisten elämän kannalta relevanttia, tulee sen olla valmis muuttumaan ja mukautumaan 21. vuosisadan vaatimuksiin.

Työssäni pyrin selvittämään ESR-hankkeesta saadun aineiston avulla Jyväskylän yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan ensimmäisen vuoden opiskelijoiden Internetin ja sosiaalisen median käyttöä. Keskityn työssäni siis pelkästään opiskelijoiden näkökulmaan. Työni tarkoituksena on luoda kuva siitä, mitä Internetin ja sosiaalisen median sovelluksia ja ohjelmia Jyväskylän yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan opiskelijat käyttävät. Lisäksi haluan selvittää opiskelijoiden mielipiteitä sosiaalisen median ja verkon sovellusten mahdollisuuksista ohjauksessa. Tutkimukseni tulee olemaan kvantitatiivinen. Aineisto on kerätty verkkokyselylomakkeella, joka on lähetetty kaikille Jyväskylän yliopiston ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Analyysin tulen suorittamaan PASW-statistics analysointiohjelmalla. Analyysissä tulen keskittymään erityisesti opiskelijoiden Internetin ja sosiaalisen median käyttöön sekä sen käytön mahdollisuuksiin ohjauksessa, mutta tutkimukseni tulee tarjoamaan tietoa myös opiskelijoiden Internet-tottumuksista yleensä. Tutkimukseni tarkoituksena on lisäksi kartoittaa jatkotutkimuksen tarvetta sekä tuoda esiin tutkimukseni pohjana toimivan kyselyn mahdollisia ongelmakohtia.

Työni tärkeimmät käsitteet ovat sosiaalinen media ja verkko-ohjaus. Verkko-ohjaus käsitetään työssäni ohjaukseksi, joka tapahtuu joko kokonaan tai osaksi Internetissä. Ohjauskeskustelu voidaan käydä kokonaan verkossa esimerkiksi sähköpostin välityksellä. Yleensä Internet on kuitenkin vain yksi osa ohjausta. Tällöin Internet voi toimia ohjauksen apuna tietolähteenä tai täydentää kasvokkain tapahtuvaa ohjausta. (Chester & Glass 2006; Vuorinen 2006.) Työssäni tulen käyttämään sanoja Internet ja verkko synonyymeina.

Käsitän sosiaalisen median käytön kuuluvan verkko-ohjauksen käsitteen alle. Verkko-ohjaus voidaan nähdä laajempänä käsitteenä, joka kattaa sisälleen Internetin kaikenlaisen hyödyntämisen ohjauksessa. Sosiaalinen media ja sen sovellukset ovat oma spesifi ala verkko-ohjauksen kentässä. Sosiaalisen median yksi tärkeimpiä ominaisuuksia on, että sen käyttäjät luovat siellä vallitsevan tiedon muokkaamalla, kommentoimalla ja linkittämällä toisiaan (Anklam 2009, 419). Sosiaalinen media perustuu siis avoimelle vuorovaikutukselle, mikä erottaakin sen monesta Internet-sovelluksesta, kuten verkko-ohjauksessa perinteisesti suositusta sähköpostista. Erkkola (2008, 83) määrittelee sosiaalisen median seuraavasti:

Sosiaalinen media on teknologiasidonnainen ja rakenteinen prosessi, jossa yksilöt ja ryhmät rakentavat yhteisiä merkityksiä sisältöjen, yhteisöjen ja verkkoteknologioiden

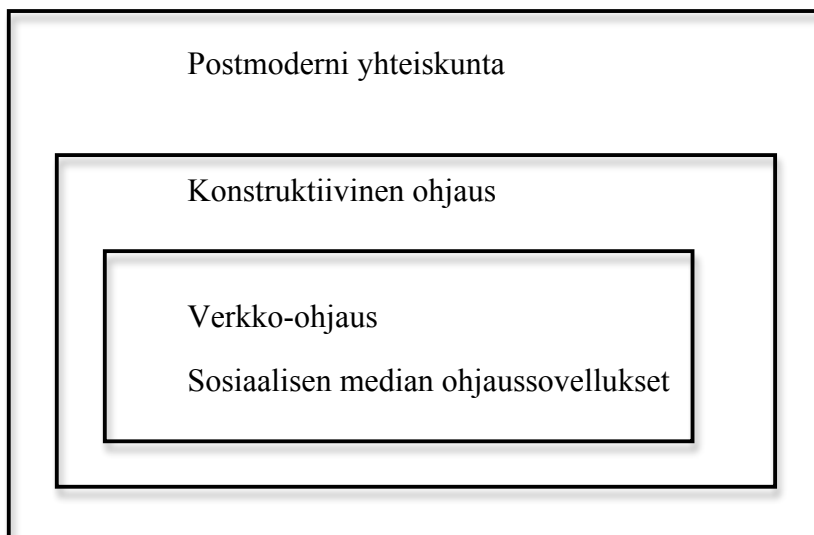
avulla vertais- ja käyttötuotannon kautta. Samalla sosiaalinen media on jälkiteollinen ilmiö, jolla on tuotanto- ja jakelurakenteen muutoksen takia vaikutuksia yhteiskuntaan, talouteen ja kulttuuriin.

Tulen käsittelemään sosiaalista mediaa ja sen määritelmää sekä sovelluksia tarkemmin kappaleessa 4. Sitä ennen tulen kappaleessa 3 kertomaan verkko-ohjauksesta yleisesti sekä verkosta vuorovaikutuksen areenana. Mielestäni on tärkeä käsitellä verkko-ohjausta erikseen, sillä sosiaalisen median ja sen sovelluksien käyttö on nähtävänä osana verkko-ohjauksen kenttää. Sosiaalinen media ja suosiotaan kasvattanut verkko-ohjaus voidaan nähdä kuuluvan kiinteänä osana postmodernia tietoyhteiskuntaamme. Tulenkin kappaleessa 2 käsittelemään postmodernin ajan ohjausta ja sen kohtaamia haasteita, joihin sosiaalinen media ja verkko-ohjaus osaltaan myös pyrkivät vastaamaan. Koska työni käsittelee korkeakouluohjausta, tulen kappaleessa 2 esittelemään lyhyesti myös korkeakouluohjausta.

2 TYÖN OHJAUKSELLINEN VIITEKEHYS POST-MODERNINA AIKANA

Ohjauksen viitekehyksiä on monia. Peavyn (1999, 34-35) mukaan tärkeimmät ohjauksen viitekehykset ovat olleet psykoanalyttinen, behavioristinen ja humanistinen. Psykoanalyttisessä viitekehysessä oletetaan ihmisen käyttäytymisen perustuvan lapsuuden tapahtumiin. Behavioristinen viitekehys perustuu ajatukselle ihmisen käyttäytymiseen vaikuttavista ulkopuolisista ärsykkeistä. Humanistinen viitekehys näkee ihmisen kehittymisen mahdollisuudet rajattomina tukea antavassa ympäristössä.

Maailma on muuttunut siirtyessämme modernista ajasta 21. vuosisadan postmoderniin yhteiskuntaan. Näin myös ohjauksen ja ohjauksen viitekehysten tulee muuttua aikansa tarpeita paremmin vastaaviksi. Konstruktivistinen viitekehys yrittää vastata 21. vuosisadan ohjaustarpeisiin (ks. Peavy 1999). Käsittelen seuraavassa postmodernin maailman piirteitä ja sen asettamia haasteita ohjaukselle. Tämän jälkeen esittelen yksityiskohtaisemmin konstruktivistista viitekehystä, joka muodostaa tämän työn ohjauksen yleisen viitekehysten (ks. kuvio 1).

KUVIO 1 Työn ohjauksellinen viitekehys postmodernissa yhteiskunnassa.

2.1 Ohjaus ja postmoderni yhteiskunta

Ohjaustyö on yhteiskunnallista toimintaa. Elämme postmodernia aikaa, jossa muutoksen tuulet puhaltavat voimakkaasti ja saattavat vaihtaa suuntaa nopeasti (Peavy 1999, 35, 49). Muutokset ja hektisyys ovat näin myös osa ihmisten jokapäiväistä elämää. Osa ihmisistä ei kuitenkaan kykene toimimaan tehokkaasti muutoskykyä ja nopeutta vaativassa yhteiskunnassa. Voidakseen ymmärtää ja ohjata näitä ihmisiä ohjaajan tulee tiedostaa postmodernin ajan mukanaan tuomat haasteet ja mahdollisuudet (Peavy 1999, 36, 51).

Modernia aikaa kuvasi raskas kapitalismi. Postmodernia aikaa voidaan vastaavasti kutsua kevyen kapitalismin ajaksi, jota kuvastavat rajattomat valinnanmahdollisuudet. Postmodernin ajan yksilöllä suuri osa ajasta kuluu päämäärien valinnan pohtimiseen. On vaikea valita tavoitettaan ja päämääräänsä tuhansien mahdollisuuksien joukosta. (Bauman 2002, 77-78; Peavy 1999, 50.) Postmoderni aika näyttäytyy yksilölle mahdollisuuksien viidakkona, jossa yksilö voi rajattomasti vaihtaa päämääriään ja tavoitteitaan.

Seikkailu mahdollisuuksien viidakossa on kiehtovaa. Kolikon käntöpuolena on, että yksilö ei halua kiinnittyä yhteenkään mahdollisuuteen pysyvästi, sillä se sulkisi pois toisen mahdollisuuden. Yksilöä kalvaa kysymys, menetinkö jotain valitsemalla näin. Valitsijan vitsauksena on epävarmuus, joka on alati läsnä ajassamme (Bauman 2002, 108; Peavy 1999, 204-205). Päämäärien valinta äärettömältä tuntuvien mahdollisuuksien joukosta aiheuttaa yksilölle ahdistusta ja hämmennystä.

Koska yksilön elämää leimaa jatkuva hakeminen ja liikkuvuus, herättää se väkisinkin yksilössä keskeneräisyyden ja pysymättömyyden tunteita (Bauman 2002, 79). Yksilöllä on tarve takertua pysyviin identiteetin rakennuspalikoihin, mutta, kuten Bauman (2002, 102-103) toteaa, on tämä lähes mahdotonta ajassamme. Tilannetta ei paranna tosiasia, että yksilö ei oikeastaan voi valita oikein tai väärin, sillä rajattomien mahdollisuuksien ajassa voi Baumanin (2002, 79) mukaan aina valita uudelleen.

Postmodernissa ajassa yksilö loppujen lopuksi seisoo valintojensa takana yksin (Peavy 1999, 50). Modernina aikana vahvat tehtaan johtajat kertoivat yksilöille, mitä pitää tehdä. Enää ei ole kaikkietäviä johtajia, joiden käskyjä voisi seurata orjallisesti. (Bauman 2002, 77-78.) Modernin ajan johtajien tilalle onkin postmodernissa ajassa

nousseet neuvonantajat, ohjaajat. Bauman (2002, 81-82) ennakoi ohjaajille olevan markkinoilla kysyntää, kun yksilöt hakevat persoonallisia ratkaisuja ongelmiinsa.

Yhteiskunnassamme onkin herätty ohjaajien tarpeeseen, sillä ongelmien ratkaisua ja elämän päämäärien löytämistä voidaan kuvata Baumanin (2002, 91-93) mukaan jo shoppailuksi. Yksilö valitsee ratkaisuja ja päämääriä kuin ruokatavaroita supermarketin hyllyistä. Välillä yksilö tarvitsee myyjän eli ohjaajan apua löytääkseen oikean tuotteen eli ratkaisun tai päämäärän. Ohjaajat ovat yksilön apuna hänen etsiessä omaa reittiään elämän supermarketin hyllyjen väleissä.

Uraohjauksen tarve postmodernina aikana on kiistaton. Uraohjauksen tulee sopeutua postmodernin työn tarpeisiin, sillä joustava ja epävarma työ tarvitsee notkeita ja mukautuvia tekijöitä. Työuria ei voida enää nähdä jatkumoina, vaan projekteina, jotka elävät koko ajan. Postmodernina aikana ei koskaan tiedä työhön tarttuessaan, minne matka vie. Työuraa ei enää nähdä putkena, jonka liitoskohdat saavutetaan tietyssä ajassa ja paikassa. (Bauman 2002, 142.) Tämä vaatii niin yksilöltä kuin ohjaajaltakin uudenlaista ajattelua ja sopeutumiskykyä. Ohjauksen tulisi lisäksi olla tehokasta ja saavuttaa sitä tarvitsevat. (Peavy 1999, 64-66.) Kiinteät työpisteet kaupungin työvoimatoimistoissa tai yliopiston kampuksen laidoilla eivät enää täysin vastaa postmodernin ajan kysyntään. Uraohjauksenkin tulisi suuntautua joustaville markkinoille kuten Internetin maailmaan, jolloin sen saatavuus voitaisiin taata suuremmalle joukolle apua tarvitsevia.

Internetin tuomat haasteet ja mahdollisuudet ovatkin nousseet ajankohtaiseksi ohjauksessa siirtyessämme modernin ajan teollisesta yhteiskunnasta postmodernin ajan tietoyhteiskuntaan. Castrellsin ja Himasen (2002, 2-3) mukaan tietoyhteiskunta perustuu tiedon tuottamiseen ja informaation prosessointiin. Tietoyhteiskunta on organisoitu verkostoihin ja ydintoiminnot ovat verkostoituneet globaalisti toimien yhdessä reaaliajassa televiestinnän ja infrastruktuurien ansiosta.

Suomi on kulkenut kehityksen aallon harjalla siirryttäessä teollisesta yhteiskunnasta tietoyhteiskuntaan. Suomi on aina ollut kärkipaikoilla mitattaessa kännyköiden ja Internetin käyttäjien lukumääriä (Castrells & Himanen 2002, 11). Suomen muutos tietoyhteiskunnaksi ei ole aiheuttanut samalla tavalla sosiaalista epätasa-arvoa kuin monissa muissa maissa. Globaali trendi on ollut sitoa arvokkaat jäsenet verkostoihin ja jättää pois arvottomat. Tämä on johtanut tasa-arvottomuuteen tulojen epätasa-arvon, polarisaation ja köyhyyden muodossa. (Castrells & Himanen

2002, 6-7.) Suomi on kuitenkin kyennyt yhdistämään tietoyhteiskunnan ja hyvinvointiyhteiskunnan.

Postmodernin ajan tietoyhteiskunta on tuonut koko maailman takapihallemme. Internet on luonut tilanteen, jossa globaalit verkostot ja arvot tunkeutuvat jokaisen Internetin käyttäjän koteihin (Castrells & Himanen 2002, 4-10, 127-128; Peavy 1999, 49.) Tietoyhteiskunta ja Internet ovat avanneet myös ohjaajille mahdollisuuden päästä jokaisen yksilön kotiin. Modernina aikana ohjattavien tuli hakeutua ohjaajien luokse. Kaikkien kipeimmin apua tarvitsevat jäivät yleensä saapumatta. Internet luo oikein käytettynä tilaisuuden tavoittaa myös uusia ohjattavien joukkoja. Postmodernin yksilön hektiseen elämään sopivat joustavat ohjauspalvelut, jotka ovat tavoitettavissa ja käytettävissä heti, kun yksilö niitä kokee tarvitsevansa. Internet luo mahdollisuuden joustaviin ohjauspalveluihin.

Vaikka postmodernia aikaa kuvaavat yksilöllisyys ja liikkuvuus sekä perinteisten yhteisöjen häviäminen, haluavat yksilöt silti kuulua johonkin yhteisöön. Yksilö hakee yhteisöistä pysyvyyttä ja kiinnittymispaikkaa. Tässä työssä käsiteltävän sosiaalisen median suuri suosio ja sen miljoonat yhteisöt ovat vain yksi todiste tästä. (ks. Peavy 1999, 64.) Mikä on sitten tyypillistä nykyajan yhteisölle? Baumanin (2002, 116) käsityksen mukaan yhteisöllä on tarkoin rajatut rajat. Rajat ovat jopa jäseniä tärkeämpi tekijä yhteisöä määriteltäessä. Yhteisöstä ja sen jäsenistä pidetään tarkkaa kirjaa ja luopioilta evätään hyvin nopeasti yhteisön jäsenyys. Samoin myös sosiaalisen median yhteisöissä, joissa yhteisön toimintaa häiritseviltä voidaan evätä oikeudet toimia yhteisössä. Yhteisöjen toiminta heijastaakin erilaisuuden pelkoa, kun ”uhkaavasti” käyttäytyvä jäsen voidaan pyyhkiä pois ryhmästä napin painalluksella.

Postmodernin ajan uudet yhteisöt eivät siis välttämättä muodostu fyysisesti lähellä olevista ihmisistä. Yhteisöihin kerääntyy samanhenkisiä ja samanlaisia ihmisiä ympäri maailmaa (Bauman 2002, 213-215). Internet ja sosiaalisen median sovellukset ovatkin mahdollistaneet ihmisten muodostaa yhteisöjä, joihin voi osallistua ihmisiä yli kieli- ja kulttuurirajojen. Postmodernille ajalle tyypillinen pirstaleisuus näkyy yhteisöissä ja niiden lukumäärässä. Yhteisöt haluavat erottua toisistaan omien erityispiirteidensä kautta. Yksilökeskeisessä maailmassa voi omaa erityislaatuisuuttaan korostaa kuulumalla johonkin persoonalliseen yhteisöön. Kun yhteisö käy liian suosituksi, on aika siirtyä etsimään uusia yhteisöjä. Postmodernin ajan epävarmuus ja hektisyys heijastuu myös yhteisöjen synnyssä ja kuolemassa. Mielenkiintoista on nähdä, miten

ohjaus löytää paikkansa sosiaalisen median maailmassa ja ennen kaikkea, miten ohjattavat suhtautuvat ohjaajien tulemiseen ”reviirilleen” eli sosiaaliseen mediaan.

2.2 Konstruktivistinen viitekehys

Yhteiskuntamme muutokset ovat asettaneet muutosvaatimuksia myös ohjaukselle. Yhteiskuntaa ja työelämää kuvaavat käsitteet ja ammatinvalinnanohjauksen menetelmät ovat kaivanneet uudistusta siirtyessämme 21. vuosisadalle. Peavyn (1999, 41) mukaan konstruktivismi tarjoaa parhaan pohjan uusimuotoisen ohjauksen perustaksi. Käsitellenkin seuraavaksi Peavyn (1999, 42-47) esittämiä ohjauksen konstruktivistisia periaatteita, sillä työni konstruktivistinen viitekehys perustuu Peavyn (1999) näkemykselle konstruktivistisesta ohjauksesta. Konstruktivismi nähdään työssäni laajana viitekehysenä, jonka sisällä verkossa tapahtuvan ja sosiaalisen median sovelluksia hyödyntävän ohjauksen nähdään tapahtuvan (ks. kuvio 1).

Konstruktivistinen ohjaus perustuu ajatukselle monista todellisuuksista. Todellisuudet konstruoidaan ihmisten välisissä sosiaalisissa suhteissa. Kommunikaation ja vuorovaikutuksen kautta ihmiset konstruovat sosiaalisen maailman, jossa he elävät ja toimivat. Tämä tarkoittaa myös sitä, että ohjaajan ja ohjattavan toiminta on sosiaalisesti konstruointia. Ohjaussuhde muokkautuu juuri sellaiseksi, miksi ohjattava ja ohjaaja sen yhdessä konstruovat. Ohjaussuhteen toimivuuden kannalta on tärkeää, että ohjattavan jokapäiväiset elämäkokemukset ovat läsnä ohjauskeskusteluissa. Ohjauksen tulee olla herkkä myös kontekstille, jossa ohjaus tapahtuu ja jossa ohjattava toimii. (Peavy 1999, 42.)

Sosiaalisen median sovellukset ovat tänä päivänä osa ihmisten konstruointia sosiaalista maailmaa. Nimensä mukaisesti ne ovat mahdollistaneet sosiaalisten suhteiden sekä toimintaympäristöjen luomisen myös Internetiin. Työssäni sosiaalisen median maailmaa voidaankin pitää yhtenä mahdollisena ohjauskontekstina. Ohjaajan ja ohjattavan suhde konstruoidaan verkossa samojen periaatteiden mukaan kuin reaali maailmassa. Välineet ohjaussuhteen luomiseen ovat vain erilaiset (ks. 3.3 ja 4.2).

Peavy (1999, 43) korostaa kieltä ohjauksen merkitysten rakentamisen välineenä. Sanojen avulla konstruoidaan todellisuuden, jossa toimimme. Kieli saattaa tuoda haasteita verkossa tapahtuvalle ohjaukselle, sillä ohjattavan ja ohjaajan kommunikaatio

perustuu verkossa suurimmaksi osaksi kirjoitetulle kielelle. Kun ilmeet ja eleet puuttuvat, saattaa yhteisen todellisuuden konstruointi olla vaikeampaa (ks. 3.2). Sosiaalisen median sovellukset mahdollistavat toisaalta myös muun kuin kirjoitetulle kielelle perustuvan ohjauksen. Nämä sovellukset antavat ohjattavalle myös mahdollisuuden ilmaista itseään esimerkiksi kuvien ja videoiden avulla (ks. 4.2). Ohjaaja voi siis parhaimmillaan saada hyvin moniulotteisen käsityksen ohjattavastaan ja hänen toiminnastaan. Konstruktivistinen ohjauksen tärkeimpiä välineitä onkin ohjattavan henkilökohtaisena merkityksenä ilmaistu elämäkokemus, joka ilmenee ohjattavan toimintana (Peavy 1999, 43).

Konstruktivistinen ohjaus nähdään lisäksi kulttuurikeskeisenä ohjauksena, jossa kielellä ja kommunikaatiolla on avainasema ohjaussuhteen konstruoinnissa. Koska kielellä ja kommunikaatiolla on tärkeä rooli ohjaussuhteen luomisessa, tulee ohjaukseen osallistuvien ymmärtää toistensa tärkeimmät kulttuuriset tavat ja ilmaukset. (Peavy 1999, 47.) Ohjauksen siirtyessä sosiaalisen median kontekstiin voidaankin kysyä, jakavatko ohjaajat ja nykyajan nuoret eli niin sanotut nettinatiivit yhteisen ymmärryksen verkkokontekstille tyypillisistä ilmauksista ja toimintatavoista.

Konstruktivistinen ohjaus perustuu ajatukselle, että ohjattavat ovat aina jossain tietyssä sosiaalisessa tilanteessa, jonka kautta he puhuvat itseään askarruttavista asioista. Peavy (1999, 46-47) näkee ohjausistuntojen muodostavan tärkeän kontekstin, jossa ohjattava voi turvallisesti ilmaista häntä huolestuttavista asioista ja reflektoida omaa toimintaansa. Postmoderni aika on kuitenkin horjuttanut myös perinteisten ohjausistuntojen asemaa. Kuten perinteiset yhteisöt myös ohjauspalvelut ovat murrospisteessään 21. vuosisadalla. Peavy (1999, 64, 72) peräänkuuluttaa uudelta ohjaukselta innovatiivisuutta syrjäytyneiden ja apua tarvitsevien tavoittamiseen. Ohjausistuntojen ja -palveluiden tarjoaminen Internetissä saattaa olla askel kohti uutta 21. vuosisadan ohjausmallia.

Syrjäytymisen taistelussa ohjaajien siirtymistä nettiin voidaan pitää edistysaskeleena. Ohjaajat eivät enää majaile torneissaan, vaan jalkautuvat uuteen ympäristöön ohjattavien helposti tavoitettaviksi Internetiin. (Peavy 1999, 64.) Peavy (1999, 64) kuitenkin kyseenalaistaa koneiden tulo ohjaukseen. Hänen mielestään on perusteltua kysyä, onko koneiden ja uravalintaohjelmien tulo ohjaukseen vain keino saada isot massat käsiteltyä nopeasti. Sosiaalinen media on kuitenkin jotain muuta kuin pelkkä ohjelma tai kone. Sosiaalisen median sovellukset voivat mahdollistaa

vuorovaikutukseen ja itsensä ilmauksen lähes samalla tavalla kuin reaali maailmassa (ks. 4.2). Se on osa nykypäivän ihmisten sosiaalista todellisuutta. Sosiaalinen media ja verkko murtavat näin pelkästään kasvokkain tapahtuvan ohjauksen paradigman tarjoamalla uuden kontekstin ohjaukselle. Sosiaalinen media ja verkossa tapahtuva ohjaus voisivat olla Peavyn (1999, 72) peräänkuuluttamaa uutta ja innovatiivista ohjausta, joka vastaa nykyajan sosiaalisen elämän asettamia vaatimuksia.

2.3 Korkeakouluohjaus

Korkeakouluohjaus on noussut yhteiskuntapoliittisen keskustelun ja kehittämisen kohteeksi viime vuosina. Opetusministeriön kehittämissuunnitelmassa (Koulutus ja tutkimus 2007-2012) korostetaan monin paikoin elinikäistä oppimista ja sen edellyttämiä riittäviä tuki- ja ohjauspalveluja. Suunnitelman mukaan korkeakouluohjaus on yksi tärkeä apuväline takamaan osaavan työvoiman riittävyyden tulevaisuudessa, lyhentämään opiskeluaikoja sekä vähentämään opintojen keskeyttämistä.

Tällä hetkellä ohjausta tarjoavat korkeakouluissa monet eri tahot ja käytänteet vaihtelevat korkeakouluittain. Lähiohjausverkostoon korkeakouluissa saattavat kuulua opinto-ohjaajat, opettajatuutorit, opiskelijatuutorit, mentorit ja laitosten ja tiedekuntien ohjaus- sekä opetushenkilöstö. Lisäksi ohjausta voi olla saatavilla ura- ja rekrytointipalveluissa, kirjastoissa sekä opintotoimistoissa tai oppimiskeskuksissa. Myös näiden eri tahojen www-sivut voidaan katsoa olevan yksi ohjauksen kanava. (Vuorinen ym. 2005, 24; Vuorinen & Saukkonen 2006, 9.) Korkeakouluohjaus saattaa siis näyttäytyä opiskelijalle hyvin repaleisena ja sekavana. Varsinkin, jos opiskelija on juuri lukiosta valmistunut ja tottunut yhteen opinto-ohjaajan, joka hoitaa ensisijaisesti kaikki ohjausta koskevat asiat organisaatiossa.

Korkeakoulujen arviointineuvosto toteutti vuonna 2001 opintojen ohjauksen arvioinnin ja vuonna 2005 seurannan (Moitus et al. 2001; Vuorinen et al. 2005). Arvioinnin ja seurannan pohjalta on laadittu suosituksia korkeakouluohjauksen kehittämiseksi. Näissä suosituksissa on kiinnitetty huomiota muun muassa seuraaviin tekijöihin:

- Ohjauksen lähtökohtana tulee olla opiskelijan vastuu omista opinnoista. Korkeakouluilla on vastaavasti vastuu ohjauspalveluiden järjestämisestä niin, että ne tukevat opiskelijan elinikäistä oppimista ja mielekkään tutkinnon suorittamista.
- Korkeakoulujen tulee taata opiskelijoille tarpeellinen määrä ohjausta opiskelijan opintopolun kaikissa vaiheissa (ennen opintoja, alkuvaihe, keskivaihe, päättövaihe, opinnäytetyö ja työelämään siirtyminen) sekä ohjauksen eri osa-alueilla (oppimisen ja opiskelun ohjaus, ammatilliseen suuntautumiseen ja persoonallisuuden kehittämiseen liittyvä ohjaus) ja tämän lisäksi tarvittaessa lisäohjausta.
- Opiskelijoilla tulee opetustilanteiden lisäksi olla mahdollisuus henkilökohtaiseen ohjaukseen.
- Ohjausmenetelmistä erityisesti ryhmä- ja verkko-ohjausta tulee kehittää. Oma työni yrittää osaltaan selvittää verkko-ohjauksen mahdollisuuksia korkeakoulussa.

Korkeakouluohjauksessa ja sen kehittämisessä on hyvä muistaa, että perinteinen kuva homogeenisestä opiskelijajoukosta samanlaisine ohjaustarpeineen ei vastaa enää tätä päivää. Nykyään yliopisto-opiskelijoiden taustat saattavat vaihdella huomattavasti. Opintojaan aloittavat opiskelijat saattavat olla hyvinkin eri ikäisiä ja osa saattaa suorittaa jo toista tai jopa kolmatta tutkintoaan. Esimerkiksi omassa tutkimusotoksessani on kasvatustieteen opintoja aloittavien opiskelijoiden ikäjakauma 19-57 vuotta. Myös työssäkäynti opintojen ohella on lisääntynyt huomattavasti, mikä aiheuttaa omat haasteensa opinnoille ja myös ohjaukselle. (Lairio & Penttilä 2007, 8-9.)

Jyväskylän yliopistossa on vuonna 2004 kartoitettu ohjaustarpeita opintopolun eri vaiheissa opiskelijoiden näkökulmasta (Lairio & Rekola 2007). Kaikissa opintopolun vaiheissa paitsi opintoihin hakeutumisessa nousi esille opiskelijoiden tarve henkilökohtaiseen ohjaukseen. Tämän lisäksi kehittämistarpeissa mainittiin muun muassa henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laatiminen, sivuainetiedotus, uraohjaus ja tiedotuksen lisääminen ohjauksesta. Opintojen aloitusvaiheessa, jossa myös minun tutkimukseni opiskelijat ovat, opiskelijat halusivat apua henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisessa ja sivuaineiden valinnoissa. Myös henkilökohtaisen ohjauksen ja selkeän opinto-ohjaajan tarve mainittiin. (Lairio & Rekola 2007, 110-116.)

Henkilökohtaiseen ohjaukseen hakeutumista ei yliopistoissa helpota ollenkaan se, että ohjaus on jakautunut monelle eri taholle ja myös verkkoon. Henkilökohtaista ohjausta saattaisikin olla tarjolla, mutta opiskelijat eivät välttämättä tiedä, kenen puoleen kääntyä. Ohjaus ei siis tavoita opiskelijoita tarpeeksi tehokkaasti. Tällöin myös sellaiset opiskelijat, jotka todella tarvitsisivat ohjausta eivät sitä löydä tai viitsi hakea. Voidaankin kysyä, onko uusilla ohjausmenetelmillä osaltaan mahdollista parantaa ohjauksen tavoitettavuutta. Suosituksissa uusista ohjausmenetelmistä nousi esille muun muassa verkko-ohjaus ja sen lisääminen. Verkko-ohjaus on hyvin laaja käsite ja kattaa alleen monenlaisia ohjaukseen sopivia sovelluksia. Tässä työssä pyrin selvittämään näitä verkko-ohjauksen työkaluja ja lisäksi esittelemään sosiaalisen median sovelluksia, jotka interaktiivisuutensa vuoksi voisivat olla apuna henkilökohtaisen ohjauksen lisäämiseen. Seuraavassa kappaleessa syvennyn verkko-ohjaukseen ja tämän jälkeen käsittelen vielä erikseen sosiaalista mediaa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia ohjaukselle.

3 VERKKO-OHJAUS

Verkko-ohjaus voi olla hyvin monenlaista. Jo itse verkko toimintaympäristönä mahdollistaa ohjauksen monenlaiset muodot. Ohjaus verkossa voi olla verkko-opettajan antamaa ohjausta oppimisesta ja opiskelusta verkkokurssilla (ks. Syrjäkari 2008). Verkko-ohjaus voi olla myös ohjauspalveluiden tarjoamista verkkosivujen kautta joko pelkästään verkossa tai yhdistämällä kasvotusten ja verkossa tapahtuvan ohjauksen (ks. Chester & Glass 2006; Vuorinen 2006). Lisäksi verkko-ohjauksen yhtenä muotona voidaan pitää monien koulujen opinto-ohjaajien ylläpitämiä oppilaanohjaajan tai opinto-ohjaajan sivustoja, joilla ohjaajat tiedottavat esimerkiksi ajankohtaisista ohjaukseen liittyvistä asioista tai vastaavat ohjattavien kysymyksiin.

Seuraavassa käyn läpi verkkoa ohjauksen toimintaympäristönä sekä verkko-ohjauksen vuorovaikutuksen ominaispiirteitä. Lisäksi käsittelen perinteisen verkko-ohjauksen työkaluja. Kappaleen lopussa pohdin verkko-ohjauksen mahdollisuuksia ja haasteita. Ymmärrys verkko-ohjauksen yleisistä piirteistä johdattaa sosiaalisen median ymmärtämiseen. Sivuutan kuitenkin sosiaalisen median verkko-ohjauksen muotona tässä kappaleessa lähes kokonaan, sillä käsittelen sosiaalista mediaa ja sen sisältöjä tarkemmin kappaleessa 4.

3.1 Verkko toimintaympäristönä

Internet tarjoaa käyttäjilleen globaalin areenan, jossa liikkuminen on vapaata, nopeaa ja kasvotonta (Matikainen 2004, 126). Internet toimintaympäristönä on abstrakti ja joidenkin mielestä myös kontekstiton. Kun verkkoa käytetään apuna esimerkiksi ohjaustyössä, kytkeytyy se kuitenkin siihen oppilaitokseen, jossa ohjausta tarjotaan verkossa (Matikainen 2004, 126; Matikainen 2003a, 61-62). Tällöin Internetiä ei voida pitää kontekstittomana, sillä se on yhteydessä ohjausta tarjoavaan instituutioon ja näin myös sen hyödyntämis- ja käyttötavat riippuvat sitä käyttävästä tahosta.

Verkko murtaa perinteisiä ohjauskäsityksiä. Verkko avoimena areenana tarjoaa ohjaukselle ja vuorovaikutukselle uusia mahdollisuuksia. Ohjaus ei enää välttämättä ole sidoksissa perinteiseen fyysiseen tilaan, kuten luokkahuoneeseen tai ohjaajan

työhuoneeseen (Manninen 2003, 42). Ohjausta voi saada sekä antaa esimerkiksi omalta kotisohvalta. Käytännössä Internetin käyttö on kuitenkin sidottu johonkin paikkaan, sillä Internetiin pääsy vaatii aina koneen ja käyttöliittymän. Internetiä käytetään joko julkisella paikalla, kuten kirjastossa tai koulussa tai kotikoneelta yksityisesti (Matikainen 2003a, 62).

Vaikka verkon käyttö on käytännössä lähes aina sidoksissa johonkin paikkaan, voidaan silti todeta, että aika- ja paikkarajoitukset ovat huomattavasti joustavammat perinteiseen ohjaukseen verrattuna (Manninen 2003, 42; Chester & Glass 2006, 148). Ohjattava voi ottaa yhteyttä ohjaajaan silloin, kun se hänelle parhaiten sopii. Ohjattavan ei ole välttämätöntä matkustaa tiettyyn fyysiseen paikkaan saadakseen ohjausta, vaan hän voi esimerkiksi kotikoneeltaan tavoittaa ohjaajan (ks. Brown 2003, 5). Tämä sopii postmodernin ajan tietoyhteiskuntaan, jossa perinteiset palvelut vähitellen siirtyvät tietoverkkoihin (ks. 2.1). Ohjauksessa on kuitenkin huomioitava, että verkkoympäristössä ohjaus tapahtuu yleensä viiveellä ja se on välillistä (Manninen 2003, 42; Syrjäkari 2008, 40). Tämä asettaa omat haasteensa Internetissä tapahtuvalle ohjaukselle.

3.2 Ohjausvuorovaikutus verkossa

Ohjaus on aina vuorovaikutteista toimintaa. Ohjaustilanteessa ohjaaja ja ohjattava kohtaavat toisensa ja muodostavat vuorovaikutussuhteen. Internet on avannut uuden vuorovaikutuksen areenan. Internetissä tapahtuva ohjaus on hyvin monimuotoista. Näin myös ohjausvuorovaikutus saa monenlaisia piirteitä verkossa.

Verkossa tapahtuva ohjaus voi olla puhtaasti verkko-ohjausta, jolloin koko ohjausvuorovaikutus käydään verkossa. Yleensä ohjauksessa yhdistetään perinteistä kasvokkain sekä verkossa tapahtuvaa ohjausta (Chester & Glass 2006, 152). Internet toimii useasti kuitenkin tietolähteenä, jota hyödynnetään ohjauksessa (Vuorinen 2006). Tällöin ohjaaja ja ohjattava eivät käy ohjauskeskustelua tai ole suoranaudessa vuorovaikutussuhteessa toisiinsa verkossa, vaan Internetiä käytetään perinteistä ohjausta tukevaan tiedon hakuun.

Näkisin kuitenkin vuorovaikutuksen normaalia laajempänä käsitteenä verkkokontekstissa. Mielestäni ohjaajan ja ohjattavan voidaan katsoa olevan

vuorovaikutussuhteessa myös tiedonlähteinä palvelevien sivustojen kanssa. Vuorovaikutussuhde käsittää tällöin vuoropuhelun sivuston ja sen käyttäjän välillä. Sivuston sisältö vaikuttaa käyttäjään ja käyttäjällä on periaatteessa mahdollisuus vaikuttaa sivuston sisältöihin tai olla yhteydessä sivustoa ylläpitävään tahoon, kuten blogin kirjoittajaan (ks. 6.3.1).

Verkossa tapahtuvan vuorovaikutuksen luonteeseen kuuluu olennaisesti vuorovaikutuksen sosiaalinen vihjeettömyys. Verkossa tapahtuvassa viestinnässä ohjaaja ja ohjattava eivät ole kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa. Tällöin sosiaaliset vihjeet, kuten ilmeet, eleet ja liikkeet jäävät verkkopohjaisessa viestinnässä vähemmälle. Verkkopohjainen viestintä on kasvokkain tapahtuvaa viestintää neutraalimpaa. (Matikainen 2003a, 64; Matikainen 2004, 128.) Pienillä vihjeillä ja eleillä on kuitenkin suuri merkitys vuorovaikutuksen synnylle ja kululle (Matikainen 2003a, 60-61). Mielenkiintoista onkin, miten ohjaaja onnistuu verkossa olemaan sosiaalisesti sensitiivinen ja edesauttaa toimivan vuorovaikutussuhteen syntyä.

Vihjeiden puute voi olla vuorovaikutussuhteen syntyä ja ylläpitoa sekä helpottava että vaikeuttava tekijä. Vihjeiden puute voi toimia vuorovaikutusta helpottavana tekijänä, sillä ohjaaja ei tällöin luo ohjattavasta ikään, sukupuoleen tai vaatetukseen liittyviä ennakko-oletuksia. Verkon tarjoama sosiaalinen vihjeettömyys saattaa rikkoa näitä kasvokkain tapahtuvassa vuorovaikutuksessa mahdollisesti esiintyviä paradigmoja

Sosiaalinen vihjeettömyys luo vuorovaikutukselle paljon myös haasteita. Vihjeiden puute vaikeuttaa tulkintaa ja tekstipohjaisessa ohjauksessa asioita voidaan tulkita monin eri tavoin ja väärinkäsitysten riski on suuri (Brown 2003, 6). Verkkohjaajan on oltava tietoinen siitä, että kieli on sopimuksenvarainen ja se riippuu aina lukijasta, minkä merkityksen viesti saa. Sosiaalisia vihjeitä voidaan toki tekstipohjaisessa viestinnässä ilmaista hymiöiden ja välimerkkien avulla, mutta näiden vihjeiden tulkinta ei ainakaan vielä ole yhtä helppoa kuin kasvokkain tapahtuvassa vuorovaikutuksessa ilmenevien sosiaalisten vihjeiden (Mannisenmäki 2003, 42; Matikainen 2004, 128).

Kieli ja kielenkäyttö ovat tärkeitä osa-alueita verkkovuorovaikutusta tarkasteltaessa, sillä niiden avulla rakennetaan ohjaajan ja ohjattavan yhteinen sosiaalinen todellisuus. (Matikainen 2004, 128.) Kieli ei verkossa pelkästään heijasta sosiaalista todellisuutta, vaan verkossa se on väline sosiaalista todellisuutta luodessa. Ohjaajalta vaaditaan verkossa taitavaa ja sosiaalisesti herkkää kielenkäyttöä, sillä hän

on ennen kaikkea kielenkäyttäjä, joka luo ohjaustilanteet kielen avulla (Matikainen 2003a). Sosiaalinen media ja sen työkalut ovat kuitenkin muuttaneet näitä perinteisiä Internetin vuorovaikutuskanavia mahdollistamalla yhteydenpidon esimerkiksi kuvien ja videoiden avulla (ks. 4.2).

3.3 Verkko-ohjauksen työkalut

Verkko-ohjauksen työkalut voidaan jakaa välittömiin ja välillisiin (Matikainen 2004, 131). Välittömiin välineisiin kuuluvat muun muassa sähköposti, pikaviestimet ja videokonferenssi. Välillisiin välineisiin kuuluvat verkkomateriaalit sekä verkkoympäristön rakenne. Välittömät välineet toimivat ohjaajan ja ohjattavan välisen vuorovaikutussuhteen työkaluina. Välilliset työkalut palvelevat sivustonkäyttäjän ja sivustonylläpitäjän välistä vuorovaikutussuhdetta.

Välittömistä työkaluista sähköposti lienee käytetyin ohjausväline verkossa. Vuorovaikutuksen kannalta sähköpostin käyttöön liittyy sekä hyviä että huonoja puolia. Positiivista on, että sähköposti on lähes kaikille tuttu ja sen käyttö on yksinkertaista. Lisäksi sähköposti on henkilökohtainen. (Matikainen 2004, 131.) Sähköpostia käytettäessä ohjauksessa on kuitenkin huomioitava, että ohjaaja ei voi koskaan olla varma siitä, että vain ohjattavalla on pääsy sähköpostiinsa (Brown 2003, 6). Myös ohjattava saattaa epäillä sähköpostikeskustelun luotettavuutta. Lisäksi sähköpostiviestit tallentuvat, joten niiden lähettämiseen saatetaan suhtautua harkiten.

Sähköpostin välityksellä tapahtuva ohjauskeskustelu on asynkronista eli eriaikaista. Tämä tarkoittaa sitä, että ohjaaja ja ohjattava eivät pysty reagoimaan toistensa viesteihin samanaikaisesti. Positiivista tässä asynkronisessa vuorovaikutusmuodossa on se, että ohjaaja ja ohjattava voivat ajan kanssa miettiä, mitä haluavat sanoa (ks. 3.4). Toisaalta vastauksen odottaminen saattaa ahdistaa ohjattavaa (Brown 2003, 6).

Välittömistä työkaluista pikaviestimet eli chat-keskusteluohjelmat sekä videokonferenssiohjelmat ovat synkronisia eli samanaikaisia. Pikaviestinten käytössä on muistettava samat pelisäännöt kuin kaikkien muidenkin tekstipohjaisten vuorovaikutuskanavien käytössä. Pikaviestimet kuitenkin mahdollistavat nopean ja samanaikaisen vuorovaikutuksen. Ohjattavan kysymyksiin reagoidaan heti ja toisaalta

ohjattava pystyy halutessaan tekemään tarkentavia kysymyksiä saadakseen kattavan ja kokonaisvaltaisen kuvan ohjattavan tilanteesta.

Synkronisen vuorovaikutusmuodon välineistä videokonferenssiohjelmat muistuttavat kasvokkain tapahtuvaa ohjaustilannetta (ks. Kwok 2007). Videokonferenssin välityksellä tapahtuvassa ohjauskeskustelussa ei tarvitse huomioida tekstipohjaisen vuorovaikutuksen periaatteita. Videokonferenssin ja pikaviestinten avulla tapahtuva ohjaus sitoo ohjattavia ja ohjaajia fyysisesti ja varsinkin ajallisesti. Monille on kuitenkin helpompaa osallistua ohjaukseen omalta kotikoneelta, mutta ajallisesti nämä verkko-ohjauksen muodot ovat yhtä sitovia kuin perinteinen kasvokkain tapahtuva ohjaus.

Välillisiin välineisiin kuuluvilla verkkomateriaaleilla ja verkkoympäristön rakenteella tarkoitetaan lähinnä oppilaitosten kotisivuja tai erilaisia verkkotestejä ja -kyselyjä. Verkkomateriaalit ja -sivut palvelevat käyttäjän ja ylläpitäjän välistä vuorovaikutussuhdetta parhaiten silloin, kun ne on suunniteltu selkeiksi. Oppilaitosten ei tule siirtää kokonaisia tekstitiedostoja, kuten esimerkiksi opinto-oppaita sellaisenaan verkkoon, vaan verkkotekstien tulisi olla ytimekkäitä ja helposti luettavia. Vuorovaikutusta palvelevat myös selkeät yhteyslinkit sivuston ylläpitäjiin.

3.4 Verkko-ohjauksen mahdollisuudet ja haasteet ohjaukselle

Internet on periaatteessa avoin kaikille. Käytännössä Internetin käytön esteeksi saattavat nousta tekniset puutteet sekä käyttötaidot. (Matikainen 2003a, 61.) Nykyään kuitenkin voidaan Suomessa olettaa lähes kaikilla olevan sekä tekniset mahdollisuudet että tarvittavat käyttötaidot Internetin hyödyntämiseen (Castrells & Himanen 2002).

Ohjattavat voivat hakeutua Internetin kautta joustavammin ohjaukseen. Verkon kautta ohjattavat voivat olla yhteydessä ohjaajan ilman ajallisia tai fyysisiä rajoitteita. Verkko-ohjaus mahdollistaa lisäksi ohjauksen saatavuuden juuri silloin, kun asiakas sitä tarvitsee ja kun hänellä on siihen aikaa (Brown 2003, 5). Verkko-ohjaus tarjoaa uuden kanavan osallistua ohjaukseen sellaisille ohjattaville, jotka eivät muuten olisi halukkaita tai kykeneviä osallistumaan ohjaukseen tai joille kommunikointi esimerkiksi kirjallisesti tuntuu mielekkäältä (Brown, 2003, 7).

Kynnys ottaa yhteyttä ohjaajaan verkon kautta saattaa olla matalampi kuin perinteiseen ohjaukseen hakeutuessa. Verkossa ohjattava voi halutessaan toimia anonyyminä ja näin uskaltautua lähestymään ohjaajaa avoimemmin. Monille on myös mukavampaa hoitaa asioita verkon kautta omalla kotikoneellaan. He voivat näin tuntea suurempaa yksityisyyttä kuin ohjaajan vastaanotolle mennessään. (Chester & Glass 2006, 154; Brown 2003, 6; Vuorinen 2006, 164.) Joillekin perinteiseen ohjaukseen osallistuminen saattaa olla ahdistavaa. Verkko-ohjauksen mahdollistama yksityisyys ja kasvottomuus ovat tällöin merkittäviä tekijöitä ohjattavan hakeutuessa ohjaukseen. Ohjattavat voivat tuntea itsensä turvallisiksi verkkoympäristössä, jossa kommunikointi on mahdollista myös ilman visuaalista kontaktia tai äänikontaktia. (Brown 2003, 4.)

Myös maahanmuuttajille, joiden kielitaito on puutteellinen, verkko-ohjaus saattaa olla mieluinen vaihtoehto. Sähköpostin välityksellä tapahtuva kirjallinen ohjaus antaa ohjattavalle aikaa miettiä lauseiden merkitystä ja tarvittaessa hän voi tarkistaa yksittäisten sanojen merkityksen. Myös vastatessa ohjaajalle ohjattavalla on aikaa miettiä viestiään ja käyttää tarvittaessa apuvälineitä. (Brown 2003, 5.)

Verkko luo vuorovaikutukselle myös välillisiä mahdollisuuksia. Ohjaajat voivat sivustojensa kautta tarjota tietoa ohjattavilleen. Ohjaajien on monesti myös helpompi pitää muihin sidosryhmiin yhteyttä Internetin kautta. (Vuorinen 2006, 178.) Ohjaajien tulisi olla mukana tekemässä oppilaitosten sivustoja, jotta niistä saataisiin yhä selkeämmät ja vuorovaikutusta tukevat. Kun ohjattavat pystyvät löytämään rutiinikysymyksiin vastaukset Internetissä, jää ohjaajille enemmän aikaa henkilökohtaiseen ja syvällisempään ohjaukseen.

Verkon tuoma lisäarvo monipuolistaa ohjauspalveluita ja luo mahdollisuuksia monipuolisemmalle vuorovaikutukselle. Verkon yhtenä suurena vuorovaikutuksellisen haasteena kuitenkin on sen välittynyt viestintä (Syrjäkari 2008, 187). Tekstipohjainen viestinnässä on aina huomioitava sanoman, tulkinnan ja ymmärryksen suhde. Ohjattava saattaa tulkita ohjaajan sanoman omalla tavallaan ja näin väärinkäsitysten ja -ymmärrysten riski kasvaa.

Asynkronisen viestinnässä esiintyy myös viiveitä, jotka saattavat ahdistaa ohjattavaa. Verkossa vuorovaikutussuhteen ylläpito on myös vaikeampaa, koska verkossa ohjattavan on helpompi katkaista ohjaussuhde varsinkin vuorovaikutuksen alkumetreillä. Kasvokkain tapahtuvassa ohjaustilanteesta ohjattavan on vaikeampi lähteä pois kesken istunnon. (Brown 2003, 6.) Myös tekniset ongelmat saattavat olla

vuorovaikutuksen haasteena verkossa (Chester & Glass 2006, 153; Syrjäkari 2008, 189; Vuorinen 2006, 166). Koneet eivät välttämättä aina toimi ja käyttötaidot saattavat myös luoda esteitä onnistuneelle yhteydenpidolle verkossa. Jos tekniset ongelmat toistuvat usein, on todennäköistä, että ohjattava ei enää hakeudu ohjaukseen verkon kautta.

Luotettavuus, yksityisyys sekä näiden takaaminen saattavat nousta haasteeksi verkko-ohjauksessa (Brown 2003, 5-6; Chester & Glass 2006, 157). Vuorovaikutus ei voi olla avointa ja toimivaa, elleivät molemmat osapuolet voi olla varmoja viestinnän luotettavuudesta. Kasvokkain tapahtuvassa ohjauksessa ohjattavat saattavat tuntea suurempaa luotettavuutta, sillä siinä ohjaustapahtumaa ei dokumentoida kirjallisesti yhtä tarkasti kuin esimerkiksi sähköpostin välityksellä tapahtuvassa ohjauksessa. Luotettavuutta verkossa tapahtuvaan ohjaukseen voitaisiin lisätä esimerkiksi sillä, että ohjausta tarjoavalla sivustolla olisi selvästi kerrottu, miten sähköpostit ja pikaviestinten välityksellä käydyt keskustelut dokumentoidaan ja säilytetään (ks. Brown 2003, 5).

4 SOSIAALINEN MEDIA

Sosiaalisen median käyttö on kasvanut räjähdysmäisesti viime vuosien aikana. Vuoden 2008 ensimmäisellä neljänneksellä 75 prosenttia Internetin käyttäjistä oli käyttänyt sosiaalisen median sovelluksia. Vuonna 2007 vastaava luku oli 56 prosenttia. (Kaplan & Haenlein 2010, 59.) Mistä sosiaalisessa mediassa sitten on kysymys? Syvennyn tässä kappaleessa sosiaalisen median käsitteeseen ja sen sisältöihin. Lisäksi käsittelen sosiaalista mediaa ohjauksen näkökulmasta. Tutkimuksessani olen kiinnostunut sosiaalisen median hyödyntämisestä korkeakouluohjauksessa. Sosiaalista mediaa koskeva teoria auttaa ymmärtämään ja avaamaan tutkimustani ja tutkimusongelmaani.

4.1 Sosiaalinen media käsitteenä

Sosiaalisen median määrittelyssä on esiintynyt epä johdonmukaisuuksia siitä, mitä termi oikeastaan pitää sisällään ja miten se eroaa vastaavista termeistä *Web 2.0* ja *User Generated Content* eli *käyttäjien generoima sisältö* (Kaplan & Haenlein 2010, 60; Lietsala & Sirkkunen 2008, 17-18). Tukeudun sosiaalisen median määrittelyssä enimmäkseen Kaplanin ja Haenleinin (2010) artikkeliin, jossa he määrittelevät sosiaalisen median käsitettä sekä sen sisältöjä.

Sosiaalista mediaa määrittäessään Kaplan ja Haenlein (2010, 60-61) palaavat sosiaalisen median alkulähteille. Sosiaalisen median edeltäjinä voidaan heidän mielestään pitää vuonna 1979 luotua Usenetia, joka mahdollisti julkisten viestien lähettämisen Internetissä, sekä 1990-luvun lopulla perustettua Open Diary -sivustoa, joka toi verkkopäiväkirjojen kirjoittajat samaan yhteisöön. Nopeat Internet-yhteydet ja niiden yleistymisen sekä yhteisöllisten sivustojen suosion kasvu johtivat tämän vuosikymmenen sosiaalisten verkostoiden, kuten MySpace'in ja Facebookin, syntyyn. Tällöin ruvettiin yleisesti puhumaan myös termistä *sosiaalinen media*.

Sosiaaliseen mediaan liittyvät kiinteästi Web 2.0 ja käyttäjien generoima sisältö. Kaplanin ja Haenleinin (2010, 61) mukaan Web 2.0 edustaa sosiaalisen median taustalla vaikuttavia ideologisia ja teknologisia sovelluksia. Web 2.0:aa käytettiin ensimmäisen kerran terminä vuonna 2004. Suurin kohu alkoi kuitenkin vuonna 2005 Web 2.0:aa

käsittelevästä konferenssista (Lietsala & Sirkkunen 2008, 18). Termillä haluttiin kuvata Internetin uusia hyödyntämismahdollisuuksia.

Web 2.0 viittaa verkkopalveluihin ja teknologiaan, jotka mahdollistavat sisältöjen ja sovellusten tuottamisen sekä julkaisemisen Internetissä kaikkien käyttäjien nähtäväksi ja muokattavaksi (Kaplan & Haenlein 2010, 61; ks. myös Minocha 2009, 353). Internetin käyttäjät pystyivät nyt siis yhteistoiminnallisesti työstämään Internetissä olevia sisältöjä. Web 1.0:n henkilökohtaiset kotisivut ja verkkosanakirjat korvautuivat Web 2.0:n blogeilla ja yhteistoiminnallisilla wikeillä. Web 2.0 ei kuitenkaan välttämättä sisällä mediasisältöjä tai vuorovaikutusta, vaikka se ne mahdollistaakin, eikä sitä tule näin ollen käyttää synonyymina sosiaaliselle medialle (Lietsala & Sirkkunen 2008, 18).

Käyttäjien generoima sisältö kuvaa Kaplanin ja Haenleinin (2010, 61) mukaan taas kaikkia niitä tapoja, joilla Internetin käyttäjät vapaasti eri medioita hyväksi käyttäen voivat tuottaa sosiaalisen median sisältöjä. Käyttäjien generoimaa sisältöä alettiin käyttää terminä vuonna 2005. Käyttäjien generoiman sisällön vaatimuksena on, että se on Internetissä kaikkien käyttäjien tai tietyn käyttäjäryhmän nähtävillä (OECD 2007, 4). Esimerkiksi verkko-ohjauksessa usein suositut sähköpostit ja pikaviestimet eivät näin täytä käyttäjien generoiman sisällön kriteereitä (ks. 3.3; Matikainen 2004; Brown 2003). Lisäksi käyttäjien generoima sisältö ei saa olla ammattilaisten tuottamaa ja sen tulee osoittaa luovuutta. Tämä sulkee pois kaikki kaupallisessa mielessä tuotetut sisällöt sekä jo olemassa olevien sisältöjen kopioimisen ilman muokkausta tai mahdollisuutta siihen. (OECD 2007, 4.)

Käyttäjien generoiman sisällön suosiota ja kasvua ovat ajaneet (OECD 2007, 4) vahvasti esimerkiksi teknologiset, taloudelliset ja sosiaaliset tekijät. Teknologisista tekijöistä eräs on jo yllä käsitelty Web 2.0 ja sen mahdollistamat yhteistoiminnalliset työkalut. Lisäksi esimerkiksi nopeiden laajakaistojen yleistyminen, tietokoneiden kapasiteetin lisääntyminen sekä yksityiseen käyttöön tarkoitettujen ääni-, kuva-, ja videolaitteiden yleistyminen ovat mahdollistaneet käyttäjien generoiman sisällön kasvun (OECD 2007, 13-14). Taloudelliset tekijät ovat tietenkin osaltaan edistäneet teknologisten tekijöiden lisääntymistä, kun käyttäjillä on aiempaa paremmat mahdollisuudet hankkia välineitä, joilla voi tuottaa sisältöä Internetiin ja sen sosiaalisiin medioihin.

Sosiaaliset tekijät ovat luultavasti merkittävimpiä käyttäjien generoiman sisällön ja myös sosiaalisten medioiden suosion kasvun mahdollistajia. Sosiaaliin tekijöihin kuuluu esimerkiksi nuoremman sukupolven eli niin sanotun *diginatiivien* sukupolven nousu. Diginatiivien sukupolvella on edeltäviä sukupolvia paremmat tietotekniset tiedot ja taidot sekä halu jakaa henkilökohtaisia asioita verkossa. Diginatiiveille ei enää riitä perinteiset mediat, vaan he haluavat toimia ja ilmaista itseään interaktiivisesti. (OECD 2007, 13-14.) Myös vanhempi sukupolvi on diginatiivien perässä löytänyt tiensä käyttäjien generoiman sisällön ja sosiaalisen median äärelle. ESR-hanke, josta pro gradu -tutkielmani aineisto on peräisin, yrittää kartoittaa ohjauksen mahdollisuuksia jalkautua sosiaaliseen mediaan sekä tavoittaa ohjattaviaan sosiaalisesta mediasta.

Web 2.0 mahdollistaa käyttäjien generoiman sisällön muokkaamisen, kommentoimisen ja linkittämisen, mikä on ollut ratkaisevassa roolissa sosiaalisen median synnyssä (ks. Anklam 2009, 419). Kaplan ja Haenlein (2010, 61) tiivistävät sosiaalisen median käsitteen seuraavasti.

Social media is a group of Internet-based applications that build on the ideological and technological foundations of Web 2.0, and that allow the creation and exchange of User Generated Content.

Suomalaiset Lietsala ja Sirkkunen (2008, 17-18) pitävät sosiaalista mediaa eräänlaisena sateenvarjokäsitteenä, joka kattaa alleen sosiaalisen median sisällön sekä sen tuottamisen.

We suggest taking social media as an umbrella term, under which one can find various and very different cultural practices related to the online content and people who are involved with that content. There are some relatively stable practices like blogging, social networking and participating in wikis.

Kaplan ja Haenlein (2010) menevät sosiaalisen median yleisestä määrittelystä askeleen lähemmäs sen konkreettisempaa luokittelua. Kaplan ja Haenlein (2010, 61-62) jaottelevat sosiaalisen median sisältöjä kahdella akselilla: itsensä ilmaisemisen sekä vuorovaikutuksen ja mediasisältöjen runsauden akselilla (ks. taulukko 1).

Kaplanin ja Haenleinin (2010, 62) luokittelussa yhteistoiminnalliset projektit (esim. Wikipedia) sekä blogit nähdään sisältävän vähiten erilaisia mediasisältöjä sekä vuorovaikutusta. Tämä johtuu siitä, että yhteistoiminnalliset projektit sekä blogit ovat yleensä tekstipohjaisia ja vuorovaikutus jää niissä melko pinnalliseksi. Blogien ja

yhteistoiminnallisten projektien käyttäjät eivät esimerkiksi juurikaan jaa keskenään kuvia tai videoita. Päinvastoin kuin yhteistoiminnallisissa projekteissa, blogeissa kirjoittajat voivat tahtoessaan paljastaa hyvinkin paljon tietoa itsestään. Blogit sijoittuvatkin korkealle Kaplanin ja Haenleinin itsensä ilmaisemisen asteikolla.

Toisin kuin esimerkiksi tekstipohjaisessa Wikipediassa ja blogissa jaetaan sosiaalisissa verkostoissa (esim. Facebook) ja sisällönjaon mahdollistavissa yhteisöissä (esim. YouTube) enemmän kuvia, videoita sekä muita mediasisältöjä. Sosiaaliset verkostot soveltuvat itsensä ilmaisemiseen paremmin kuin sisällönjaon mahdollistavat yhteisöt. Sosiaalisissa verkostoissa käyttäjät voivat halutessaan päivittää sekunti sekunnilta omia tuntojaan ja tekemisiään.

Kaplanin ja Haenleinin (2010, 62) vuorovaikutuksen ja mediasisältöjen runsauden akselilla sosiaaliset virtuaalimaailmat sekä virtuaaliset pelimaailmat sijoittuvat korkeimmalle. Sekä virtuaalimaailmat että virtuaaliset pelimaailmat mukailevat melko yksityiskohtaisesti kasvokkain tapahtuvaa vuorovaikutusta. Virtuaalimaailmassa itseään on mahdollista ilmaista lähes samalla tavalla kuin reaali maailmassa, kun taas virtuaalisessa pelimaailmassa sen käyttäjän tulee toimia pelin edellyttämällä tavalla.

Käsittelen seuraavassa laajemmin näitä taulukossa 1 mainittuja sosiaalisen median sisältöjä.

TAULUKKO 1 Sosiaalisen median luokittelu Kaplanin ja Haenleinin mukaan (2010, 62).

Vuorovaikutus ja mediasisältöjen runsaus

	Matala	Kohtalainen	Korkea
Itsensä ilmaiseminen	Korkea	Blogit	Sosiaaliset verkostot (esim. Facebook)
	Matala	Sosiaaliset virtuaalimaailmat (esim. Second Life)	Sisällönjaon mahdollistavat yhteisöt (esim. YouTube)
	Yhteistoiminnalliset projektit (esim. Wikipedia)	Virtuaaliset pelimaailmat (esim. World of Warcraft)	

4.2 Sosiaalisen median sovellukset

Yhteistoiminnalliset projektit mahdollistavat nimensä mukaisesti yhteistoiminnallisen ja jaetun sisällön tuottamisen. Yhteistoiminnallisten projektien takana on ihmisiä, joilla on yhteinen tavoite ja motivaatio osallistua toimintaan tavoitteen saavuttamiseksi. Ideana on, että monen ihmisen yhteistyö johtaa parempaan tulokseen kuin ihmisen toimiessa yksin. Yhteistoiminnalliseen projektiin osallistuvat ihmiset työstävät yhdessä reaaliajassa sisältöjä ja kommentoivat sekä muokkaavat toistensa tuotoksia. Yhteistoiminnallisen sisällön tuottaminen ei siis tarkoita sitä, että jokainen tuottaa sisällöstä oman osansa vaan sisältöjä työestetään jatkuvasti yhdessä. (Kaplan & Haenlein 2010, 62; Lietsala & Sirkkunen 2008, 51.)

Yhteistoiminnallisten projektien sisällä voidaan tehdä jako wikien ja sosiaalisten kirjanmerkkien välillä. Wikit mahdollistavat tekstipohjaisen sisällön lisäämisen, muokkaamisen ja poistamisen. (Kaplan & Haenlein 2010, 62.) Tunnetuin wiki on ehdottomasti Internetissä julkaistava ilmainen vapaan sisällön tietosanakirja Wikipedia, jonka sisältöä vapaaehtoiset kirjoittajat luovat yhdessä. Kuka tahansa voi siis osallistua Wikipedian luomiseen. (Wikipedia 26.2.2010.)

Sosiaaliset kirjanmerkit mahdollistavat linkkien jaon muiden sosiaalisten medioiden käyttäjien kesken sekä linkkien ja sisältöjen arvioinnin ja luokittelun. Suomenkielisessä Wikipediassa (Sosiaalinen kirjanmerkki 26.2.2010) sosiaalinen kirjanmerkki määritellään seuraavasti:

Sosiaalinen kirjanmerkki on menetelmä www-resurssien jakoon, organisointiin, hakuun ja ylläpitoon Internetissä. Kirjanmerkin kautta kohde voidaan jakaa sosiaalisen median (kuten Facebook) kautta siihen osallistuvien kesken. Sosiaalinen kirjanmerkki jakaa itse kohteen sijaan referenssin kohteeseen. Sosiaalinen kirjanmerkki on tavallisesti hyperlinkki joltakin verkkosivulta tai palvelusta johonkin sosiaaliseen mediaan.

Blogeja voidaan pitää sosiaalisen median varhaisimpina muotoina. Blogit ovat sosiaalisen median vastine Web 1.0:n henkilökohtaisille kotisivuille (ks. 4.1). Blogeille on ominaista se, että ne on kirjoitettu keskustelemaan tyyliin ja niiden kirjoittaja tai kirjoittajat ovat tunnistettavissa. Blogeissa on myös yleensä linkkejä toisiin blogeihin tai verkkosivuille. Yleensä linkitysten tarkoituksena on tarjota lukijalle lisää tietoa aiheesta muiden aihetta käsittelevien sivujen kautta. Blogikirjoituksia on aina mahdollista myös kommentoida. Kommentointi tuo blogeihin interaktiivisuutta. Lisäksi blogien

ominaispiirteisiin kuuluu, että lukijat voivat halutessaan tilata niitä RSS-syötteen avulla esimerkiksi omaan sähköpostiin. Google tarjoaa myös palvelua Google Reader, jonne RSS-syötteitä voi tilata ja jossa syötteitä voi järjestellä. Blogit ovat edelleen yleisimmin tekstipohjaisia, mutta ne voivat nykyään käyttää hyväkseen myös muita mediasisältöjä kuten videota. (Lietsala & Sirkkunen 2008, 31-32; Kaplan & Haenlein 2010, 63.)

Blogeista puhuessa on hyvä selventää muutama keskeinen käsite. Käsitteellä *bloggaaja* tarkoitetaan henkilöä, joka päivittää Internetissä olevaa blogiaan. Bloggaajat voivat olla yksityisiä henkilöitä eli amatöörejä tai ammattilaisia. (Lietsala & Sirkkunen 2008, 31.) Esimerkiksi jotkut firmat pitävät asiakkailleen tai sijoittajilleen blogia pitääkseen heidät ajan tasalla yhtiön tapahtumista (Kaplan & Haenlein 2010, 63). Bloggaajat voivat myös päättää, ovatko heidän bloginsa kaikille avoimia vai pääsevätkö blogia lukemaan ja kommentoimaan vain tietyt ihmiset. Itse blogin päivittämistä ja kirjoittamista kutsutaan *bloggaamiseksi*. Bloggaamisen aihealueet vaihtelevat henkilökohtaisista blogeista aina ammattilaisten ylläpitämiin, tiettyä spesifiä teemaa käsitteleviin blogeihin. Bloggaajat, blogikirjoitukset, lukijoiden kommentit ja verkkosivustoja ja blogoja yhdistävät linkitykset muodostavat yhdessä *blogosfäärin*. (Lietsala & Sirkkunen 2008, 31-32.)

Sisällönjaon mahdollistavien sivustojen tärkeimpänä tehtävänä on nimensä mukaisesti mediasisältöjen jakaminen toisten käyttäjien kesken Internetissä. Sivustoilla voidaan jakaa tekstejä, videoita, valokuvia tai vaikkapa PowerPoint-esityksiä. (Kaplan & Haenlein 2010, 63.) Sisällönjaon mahdollistavien sivustojen käyttäjien ei tarvitse luoda itselleen käyttäjäprofiilia voidakseen käyttää sivuja. Halutessaan he voivat kuitenkin luoda henkilökohtaisen profiilin, joka voi muistuttaa sosiaalisten verkostojen profiilisivuja. (Kaplan & Haenlein 2010, 63; Lietsala & Sirkkunen 2008, 42.)

Interaktiivisuutta sisällönjaon sivustoille tuovat ominaisuudet, jotka mahdollistavat käyttäjien luoda omia sisältöjä muille jaettavaksi. Lisäksi sivustoilla on mahdollista kommentoida muiden tuottamia sisältöjä sekä keskustella näistä sisällöistä. (Lietsala & Sirkkunen 2008, 46.) Sisällönjaon mahdollistavat sivustot voivat myös tarjota kokemuksia käyttäjilleen. Lietsalan ja Sirkkalan (2008, 46) mukaan sosiaalisessa mediassa käyttäjät voivat kokea tunteita ja jakaa kokemuksiaan muiden käyttäjien kanssa, vaikka se ei välttämättä ole esimerkiksi YouTubessa esitettävän videon ensisijainen tarkoitus.

Kaikkien sosiaalisen median sisältöjen perusideana on tietojen jakaminen muiden käyttäjien kesken sekä mahdollisuus vuorovaikutukseen. Sosiaalisen median sisällöistä sosiaaliset verkostot keskittyvät oikeastaan pelkästään tämän perusidean toteuttamiseen. Sosiaaliset verkostot mahdollistavat vuorovaikutuksen muiden verkoston jäsenien kanssa. Käyttäjä perustaa sosiaaliseen verkostoon (esim. Facebook) oman käyttäjätilinsä eli profiilinsa, jonka käyttäjän haluamat ystävät ja tutut pääsevät näkemään. Käyttäjätilit ovat käyttäjän itsensä luomia ja he voivat täten päättää, mitä tietoa he itsestään haluavat tilillään julkaista kaikkien nähtäväksi. Käyttäjätilit voivat sisältää muun muassa kuvia, videoita, äänitiedostoja tai blogeja. (Lietsala & Sirkkunen 2008, 47; Kaplan & Haenlein 2010, 63.)

Sosiaalisille verkostoille on tyypillistä, että käyttäjän profiilista näkee, ketkä kuuluvat käyttäjän sosiaaliseen verkostoon. Sosiaalisissa verkostoissa keskitytään siis pääasiassa ihmisten välisiin yhteyksiin ja sosiaalisiin suhteisiin, kun taas esimerkiksi sisällön jaon mahdollistavissa yhteisöissä tärkeämpänä pidetään itse sisältöä. Sosiaaliselle verkostolle, kuten Facebookille, on ominaista myös, että se informoi automaattisesti käyttäjiään toisten tekemisistä. (Lietsala & Sirkkunen 2008, 47-49.) Boyd ja Ellison (2007) kiteyttävät artikkelissaan sosiaalisten verkostojen kolme ominaispiirrettä.

We define social network sites as web-based services that allow individuals to (1) construct a public or semi-public profile within a bounded system, (2) articulate a list of other users with whom they share a connection, and (3) view and traverse their list of connections and those made by others within the system. The nature and nomenclature of these connections may vary from site to site.

Sosiaaliset verkostot, kuten Facebook, mahdollistavat pääasiassa yhteydenpidon ystävien ja tuttujen välillä. Facebookissa sen käyttäjät esiintyvät yleensä omalla nimellään ja he pystyvät itse määrittelemään, mitä tietoja he haluavat itsestään paljastaa muille käyttäjille. Yksityisyysasetuksista on esimerkiksi mahdollista estää Facebookia tiedottamasta omista tekemisistään muille käyttäjille. Facebookissa käyttäjät luovat ja ilmaisevat omaa persoonaansa esimerkiksi kuvien ja kirjoitusten avulla. Oma tilaansa eli statustaan on mahdollista päivittää sekunti sekunnilta. Statuspäivityksessään käyttäjä voi kertoa, mitä on juuri sillä hetkellä tekemässä. Kanssakäyminen muiden käyttäjien kanssa tapahtuu Facebookissa inbox-viestien, seinäviestien tai chat-toiminnon avulla. Näistä vain seinäviestit ovat muiden käyttäjien nähtävillä ja kommentoitavina. Inbox-

viestien lähettäminen muistuttaa taas hyvin pitkälti perinteistä sähköpostin lähettämistä. Facebookissa on myös mahdollista perustaa ryhmiä ja yhteisöjä sekä luoda tapahtumia, joihin voi liittyä ja kutsua toisia käyttäjiä. (ks. Lietsala & Sirkkunen 2008, 50-51.)

Virtuaaliset maailmat tarjoavat kolmiulotteisen ympäristön, jossa käyttäjät voivat esiintyä avatareina ja seurustella keskenään lähes samalla tavalla kuin reaali maailmassa. Virtuaaliset maailmat voidaan jakaa virtuaalisiin pelimaailmisiin (esim. World of Warcraft) ja sosiaalisiin virtuaalimaailmisiin (esim. Second Life). (Kaplan & Haenlein 2010, 64; Lietsala & Sirkkunen 2008, 52.) Virtuaaliset pelimaailmat edellyttävät käyttäjiltä tiukkojen sääntöjen noudattamista eivätkä käyttäjät pysty ilmaisemaan itseään samalla tavalla kuin sosiaalisissa virtuaalimaailmoissa. Toki osa pelaajista viettää niin paljon aikaa pelimaailmassa, että heidän hahmonsakin rupeaa pikku hiljaa muistuttamaan käyttäjän reaali maailman persoonallisuutta (Kaplan & Haenlein 2010, 64). Sosiaalisissa virtuaalimaailmoissa käyttäjät voivat ilmaista itseään vapaasti ja elää elämäänsä lähes samoin kuin reaali maailmassa. Avatarien kanssakäymistä eivät rajoita juuri mitkään säännöt, mikä mahdollistaa lähes rajattomat itsensä ilmaisemisen mahdollisuudet. Sosiaalisten virtuaalimaailmojen avatarien on todettu muistuttavan hyvin paljon käyttäjiään reaali maailmassa (Kaplan & Haenlein 2010, 64).

Sosiaalisen median sovelluksien luokittelu ja jako erilaisiin luokkiin ei ole kuitenkaan yksiselitteistä. Monesti erot eri sovellusten välillä ovat hiuksenhienoja ja jopa keinotekoisia. Esimerkiksi blogeissa ja sisällönjaon mahdollistavissa yhteisöissä saattaa nykyään olla lähes samanlaisia toimintoja kuin sosiaalisissa verkostoissa. Kaplanin ja Haenleinin sosiaalisen median luokittelu on yritys teoreettisesti luokitella sosiaalisen median sisältöjä. Luokittelu selkeyttää sosiaalista mediaa ilmiönä ja on tutkimuksessani käyttökelpoinen havainnollistamaan tutkimuskenttääni.

4.3 Sosiaalinen media ohjauksessa

Nuorelle nettisukupolvelle Internetin sosiaalinen maailma on luonnollinen osa heidän jokapäiväistä sosiaalista elämäänsä. Nettisukupolvi, jolle Internet on ollut osa elämää jo syntymästä lähtien, pitää yhteyttä kavereihin sekä tekee uusia tuttavuuksia keskusteluryhmien ja blogien kautta. Ohjaajille, jotka poikkeuksetta kuuluvat nettimuukalaisten sukupolveen, saattaa Internet sen sosiaalisine sovelluksineen tuntua

uhkaavalta ja turhalta. (Minocha 2009, 355.) Nettimuukalaiset eivät ole syntyneet Internet-yhteisöjen maailmaan, vaan ovat tottuneet modernin ajan kyläyhteisöihin.

Nettimuukalaiset ovat tottuneet näkemään Internetin vain reaali maailman jatkeena. Nettisukupolvelle Internet tarjoaa kuitenkin jo jotain, mitä ei voida reaali maailmassa tavoittaa. Ennen kaikkea se on mullistanut yhteydenpidon ihmisten ja ryhmien välillä. Sosiaalisen median sovellukset tarjoavat meille mahdollisuuden olla yhteydessä kollegoihin ja ystäviin päivittäin fyysisestä etäisyydestä huolimatta. Tietoyhteiskunnassa olemme Internetin välityksellä jatkuvasti osa suurta globaalia verkostoa. (Anklam 2009, 415-419.) On itsestään selvää, että me emme tunne kaikkia maapallon asukkaita, mutta Internet on mahdollistanut yhteyden myös tuntemattomien välillä.

Sosiaalisen median sovellusten mahdollisuudet tulisi huomata myös ohjauksessa. Ohjaus on ensisijassa vuorovaikutuksellista toimintaa, jossa ohjaaja ja ohjattava tasavertaisina yksilöinä luovat luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen keskenään. Sosiaalinen media on syntynyt vuorovaikutuksellisen ja sosiaalisen toiminnan ansiosta. Sekä ohjaus että sosiaalisen median toiminta perustuvat siis vuorovaikutukseen. Ohjaus ja sosiaalisen median sovellukset toteuttavat molemmat sosiaalisen konstruktivismin periaatteita eli ohjattava ja sosiaalisen median käyttäjä nähdään aktiivisina toimijoina oppimisprosessissa (Minocha 2009, 356, 363). Web 2.0 ja sosiaalinen media ovat vieneet sosiaalisen konstruktivismin vielä askelta pidemmälle, sillä se mahdollistaa yhteistoiminnallisen oppimisen yksin oppimisen sijaan (Minocha 2009, 365).

Sosiaalisen median työkalujen käyttö ja niihin tutustuminen jo opiskeluaikana tukee opiskelijoiden työelämäkompetenssin kehittymistä, sillä työelämässä teknologia ja yhteistoiminnalliset projektit ovat arkipäivää (Minocha 2009, 356, 366). Opetuksessa ja ohjauksessa onkin mahdollista tarjota opiskelijoille turvallinen ympäristö sosiaalisen median työkalujen opetteluun. Opinnoissa tulee myös avoimesti keskustella sosiaalisen median varjopuolista, jotta nuorista kasvaisi kuuliaisista ”nettikansalaisia”, jotka erottavat oikean ja väärän toiminnan rajat myös virtuaali maailmassa kuten reaali maailmassa.

Ohjaajat ja opettajat voivat työssään soveltaa jo olemassa olevia sovelluksia, sillä miksi kehittää omia työkaluja, kun suurin osa opiskelijoista on jo tottunut käyttämään esimerkiksi Messengeriä ja Skypeä yhteydenpitoon (Minocha 2009, 361). Kuten elämässä yleensäkin on turha lähteä keksimään pyörää uudelleen. Pro gradu -työssäni pyrin selvittämään, mitä verkko-ohjauksen ja sosiaalisen median sovelluksia opiskelijat

jo käyttävät vapaa-ajallaan sekä opinnoissaan ja voisivatko he hyödyntää näitä sovelluksia myös korkeakouluohjauksessa.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Sosiaalista mediaa ja verkko-ohjausta käsittelevässä työssäni kartoitetaan numeerisessa muodossa Jyväskylän yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan ensimmäisen vuoden opiskelijoiden sosiaalisen median ja Internetin käyttöä. Lisäksi yritetään selvittää opiskelijoiden näkemyksiä sosiaalisen median ja Internetin työkalujen käyttömahdollisuuksista ohjauksessa. Pro gradu -työni selvittää myös tutkimuksen tarvetta ja mielekkyyttä ongelma-alueella. Tutkimukseni tarkoituksena on kerätä tutkimusaihetta kartoittavaa tietoa, jolloin tilastollinen lähestymistapa soveltuu työhön hyvin (Erätuuli, Leino & Yli-Luoma 1994, 109). Tutkimustani voidaan pitää isokokoisena esitutkimuksena. Seuraavassa käsittelem tutkimukseni kulkua ja toteutusta sekä pyrin perustelemaan metodologiset valintani.

5.1 Tutkimustehtävän kuvaus

Tutkimukseni lähti liikkeelle kuultuani Jyväskylän yliopiston tutkimusprojektista, joka keskittyi minua kiinnostavaan ongelma-alueeseen ja, joka oli ajankohtainen ja hyödyllinen korkeakouluohjauksen näkökulmasta (ks. Erätuuli, Leino & Yli-Luoma 1994, 13; Holme & Solvang 1991, 157). Tutkimusprojekti on osa Jyväskylän yliopistossa toteutettavaa ESR-hanketta, jonka teemoina ovat korkeakouluohjaus ja korkeakouluopiskelijoiden työelämätaidot. Projekti, josta olen saanut oman tutkimukseni aineiston, keskittyy selvittämään korkeakouluopiskelijoiden ja -ohjaajien Internetin ja sosiaalisen median käyttöä. Lisäksi projektissa pyritään selvittämään sosiaalisen median ja sen sovellusten soveltuvuutta ohjaukseen. Oma työni rajautuu Jyväskylän yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan ensimmäisen vuoden opiskelijoihin ja pyrkii vastaamaan seuraaviin kahteen pääkysymykseen:

1. Mitä Internetin ja sosiaalisen median sovelluksia ja ohjelmia ensimmäisen vuoden opiskelijat käyttävät ja mihin he niitä käyttävät?
2. Miten opiskelijat suhtautuvat verkko-ohjauksen ja sosiaalisen median sovellusten hyväksikäyttöön opintojensa ohjauksessa?

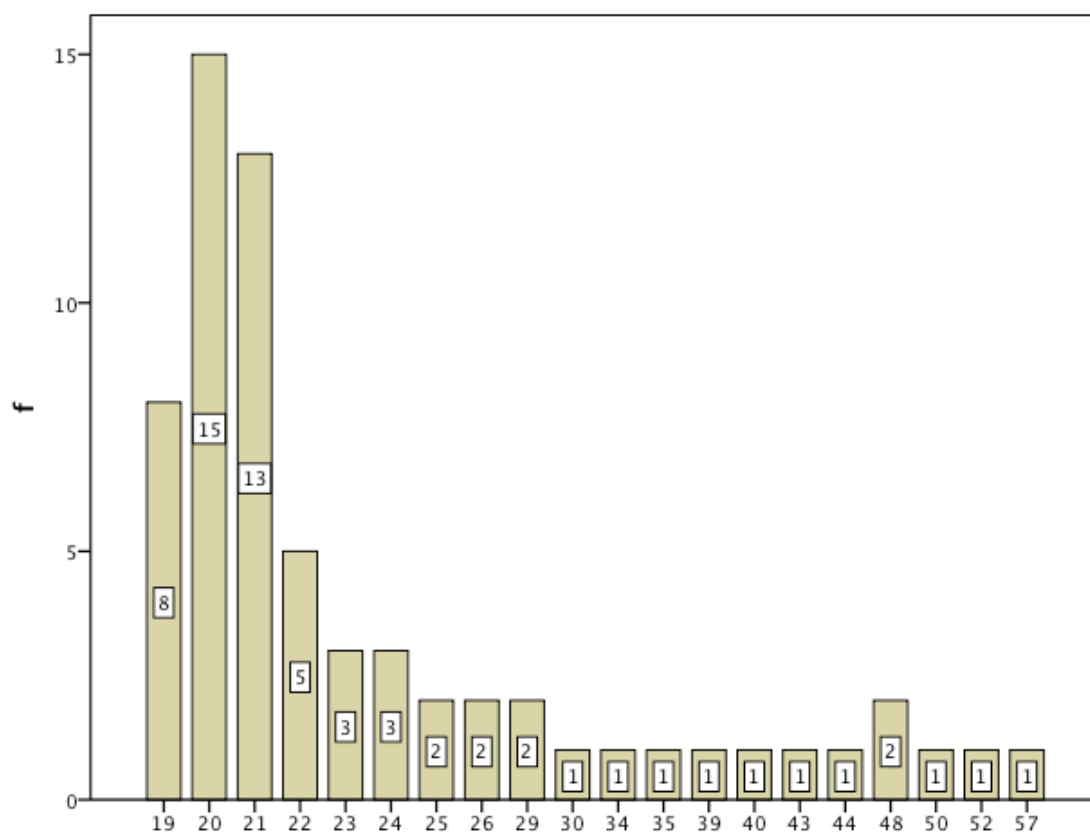
Tutkimusaiheeni on tällä hetkellä hyvin ajankohtainen ja tutkijoiden suosiossa ympäri maailmaa. Suomessakin on tehty jonkin verran tutkimusta sosiaalisesta mediasta. Esimerkiksi Erkkola on (2008) urauurtavasti määritellyt sosiaalisen median käsitettä sekä sen sisältöjä suomeksi. Lisäksi Lietsala ja Sirkkunen ovat (2008) luokitelleet ja esitelleet sosiaalisen median sovelluksia. Ohjausalalla löytyy kirjallisuutta verkko-ohjauksesta, mutta sosiaalisen median ja sen sovellusten käytöstä ohjauksen apuna ei juurikaan ole tehty tutkimuksia Suomessa. Vuorinen (2006) tarjoaa kuitenkin tietoa ohjaajien näkemyksistä Internetin hyödyntämisestä ohjauksessa. Kotimainen kirjallisuuskatsaus osoittaa selvästi, että meillä on ohjausalalla tarvetta kartoittaa sosiaalisen median sovellusten konkreettisia käyttömahdollisuuksia niin ohjattavien kuin ohjaajien näkökulmasta (ks. Erätuuli, Leino & Yli-Luoma 1994, 15; Metsämuuronen 2005, 30-33.). Oma työni keskittyy opiskelijoiden eli ohjattavien näkökulmaan.

5.2 Kohdejoukon kuvaaminen ja aineiston keruu

Työni aineisto on osa Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitoksen laajempaa tutkimusta. Koko tutkimuksen kohdejoukkona ovat Jyväskylän seudulla toimivat korkeakouluohjaajat sekä yliopiston ensimmäisen vuoden opiskelijat. Oman työni kohdejoukko koostuu vain kasvatustieteellisen tiedekunnan ensimmäisen vuoden opiskelijoista.

Aluksi minulla oli tarkoituksena rajata kohdejoukko käsittämään tietyt tiedekunnat, joissa opiskelu on hyvin omatoimista ja joissa opiskelijoiden valmistumisajat ovat venähtäneet tavoiteajoista pidemmiksi. Tutkimusryhmä halusi kuitenkin antaa minulle kasvatustieteellisen tiedekunnan ensimmäisen vuoden opiskelijat, koska se on sama tiedekunta, jossa itse opiskelen. Oma otokseni on hyvin suppea, joten sen pohjalta ei voida tehdä yleistyksiä, vaan se kartoittaa Jyväskylän yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan opiskelijoiden käsityksiä sosiaalisesta mediasta ja ohjauksesta sekä Internetin käytöstä. Työni otanta koostuu Jyväskylän yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan ensimmäisen vuoden opiskelijoita (N=284, n=65).

Tutkimukseni otannan koko on 65 opiskelijaa. Ikäjakauma otannassa on hyvin laaja. Nuorimmat kyselyyn vastanneet opiskelijat ovat 19-vuotiaita ja vanhin 57-vuotias (ks. kuvio 2). Enemmistö eli 41 vastaajaa on kuitenkin 19-22-vuotiaita. Aineistossani on 59 naista ja 6 miestä, joten tutkimuksessani ei voida tehdä sukupuoleen perustuvia yleistyksiä.

KUVIO 2 Tutkimusotannan ikäjakauma.

Työni aineisto on kerätty sähköisellä kyselylomakkeella (liite 1). Kyselylomaketutkimuksen etuna on, että sillä saavutetaan suuri kohderyhmä helposti ja se on nopea ja taloudellinen toteuttaa isolle kohderyhmälle. Lomakekysely sopii tutkimukseeni myös sen vuoksi, että työni tarkoituksena on saada tutkittavasta aiheesta perustietoa. (Valli 1995, 3.)

Sähköistä kyselyä on kritisoitu siitä, että sen vastausprosentit jäävät yleensä hyvin alhaisiksi. Nuoremmat henkilöt suhtautuvat kuitenkin sähköiseen kyselyyn paremmin ja todennäköisemmin vastaavat mieluummin sähköiseen kyselyyn kuin postitettavaan. (Valli 2007a, 111.) Koska tutkimukseni on tarkoitettu ensimmäisen vuoden yliopisto-

opiskelijoille oletetaan heidän olevan nuoria aikuisia ja näin on perusteltua käyttää sähköistä kyselyä. Koska tutkimukseni selvittää opiskelijoiden Internetin ja sosiaalisen median sovellusten käyttöä, on olemassa pieni mahdollisuus, että kyselyyn vastaavat innokkaimmin juuri Internetin suurkuluttajat ja sähköisiin palveluihin kriittisesti suhtautuvat jättävät vastaamatta kyselyyn. Tämä on hyvä huomioida tuloksia analysoidessa.

Kyselylomaketta tehdessä on oltava huolellinen, sillä kyselyn onnistuminen on perusta koko tutkimuksen onnistumiselle. Kysymysten asettelua tulee miettiä tarkkaan, sillä vastaaja ei voi tehdä tarkentavia kysymyksiä lomakkeesta, jos hän ei esimerkiksi ole ymmärtänyt jotain lomakkeen kohtaa. (Valli 2001, 28-33; Valli 2007b, 198-199) Tällöin vastaaja todennäköisesti jättää kohdan tyhjäksi tai vastaa huolimattomasti. Tämä taas vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin sekä luotettavuuteen.

Tutkimukseni kysely lähetettiin sähköpostitse Jyväskylän yliopiston ensimmäisen vuoden opiskelijoille maaliskuussa 2010. Ennen sähköpostin lähettämistä tutkimusryhmä hankki luvan kyselyn tekemiseen yliopistolta. Opiskelijoilla oli kaksi viikkoa aikaa vastata kyselyyn, jonka jälkeen heille lähetettiin muistutus kyselystä. Muistutuksen lähettäminen oli tärkeää, sillä tutkimuksen onnistumisen kannalta vastausprosentin tulee olla kohtuullinen (Valli 2001, 32). Oman otokseni vastausprosentti oli 23, jota voidaan pitää melko alhaisena. Tällöin onkin hyvä pohtia, edustaako kyselyyn vastaajat vain yhtä ryhmää, esimerkiksi sosiaaliseen mediaan myönteisesti suhtautuvia (ks. Valli 2001, 32).

Kysely (liite 1) alkoi lyhyellä saatekirjeellä, jossa kerrottiin tutkimuksen tarkoitus ja motivoitiin opiskelijoita vastaamaan kyselyyn. Valli (2007a, 104) huomauttaakin, että vastausohjeella ja saatekirjeellä on tärkeä rooli tutkijan ja tutkittavan luottamuksellisen ja tutkimusta arvostavan suhteen luomiselle. Kyselyyn tulee tosin pystyä vastaamaan myös ilman ohjeistusta, sillä kaikki tutkittavat eivät välttämättä jaksaa lukea sitä. Luottamuksellisuutta tutkittavan ja tutkijan välillä lisättiin muun muassa lupaamalla saatekirjeessä, että tutkimuksen tietoja käytetään nimettömästi ja luottamuksellisesti (ks. liite 1). On myös eettisesti tärkeää, että tutkittavat tietävät, mihin ja miten heidän vastauksiaan käytetään.

Kyselylomake alkaa taustatietojen keräämisellä. Taustatietoja keräävät kysymykset toimivat myös lämmittelevinä kysymyksinä (Valli 2001, 29-30). Tämän jälkeen siirrytään itse tutkimusongelmaa kartoittaviin kysymyksiin eli Internetin ja

sosiaalisen median työkalujen käyttöä koskeviin osioihin. Kyselylomakkeen tekemisessä on käytetty apuna alan kirjallisuutta, jotta tutkimuksen taustalla oleva teoria ja itse tutkimus kohtaavat toisensa. Kyselylomaketta laatiessa on myös huomioitu, ettei se saa olla liian pitkä, eikä kysymyksiä saa olla liian paljon. (ks. Valli 2001, 28-30.) Vastaajia on myös motivoitu pitkin kyselylomaketta kertomalla, miten paljon on vielä jäljellä ja kannustamalla jatkamaan eteenpäin.

Kyselylomake on pääasiassa strukturoitu eli se sisältää valmiit vastausvaihtoehdot. Ohjausta ja sosiaalista mediaa koskeva kyselyosuus on toteutettu viisiportaisella Likertin mitta-asteikolla. Vastausvaihtoehdot ovat välillä ”täysin samaa mieltä” ja ”täysin eri mieltä”. Likert-asteikon neutraaliluokka eli ”en osaa sanoa” on sijoitettu asteikon keskimmäiseksi luokaksi. Vallin (2001, 35) mukaan tämä sulkee pois pakkovastaamisen ongelman. Näin vastaajan ei tarvitse valita vastausvaihtoehtoa, jos hänellä ei ole mielipidettä asiasta. Mielestäni tämä neutraaliluokka on tutkimuksessani tärkeä, sillä sosiaalinen media ja sen erilaiset työvälineet saattavat olla joillekin vastaajille vieraita. Tällöin on tärkeää, ettei vastaajan tarvitse ottaa kantaa kaikkiin väittämiin. Internetin käyttöä yleisesti kartoittavat osuudet kyselystä ovat myös strukturoituja, mutta niiden vastausvaihtoehdot eivät ole perinteisellä Likertin mitta-asteikolla ilmaistuja vaan vastausvaihtoehdot ja niiden määrä vaihtelee kysymyksestä riippuen (ks. liite 1).

5.3 Aineiston käsittely ja analyysi

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineiston käsittely ja analyysi on vaihe, johon liittyvät kiinteästi tietokone ja tilastolliset menetelmät. Valli (1995, 2) muistuttaa, että tietokone kertoo vain lukuja. Tutkijan tulee itse selvittää, mitä luvut tarkoittavat. Tuloksiin on siis suhtauduttava kriittisesti, sillä kone suorittaa laskutoimitukset ilman ajattelua.

Suoritan aineistoni analyysin PASW Statistics 18 –ohjelmalla, joka on SPSS -analyysiohjelman päivitetty versio. Kyselylomakkeella saadut vastaukset ovat suoraan siirrettävissä analyysiohjelmaan. Analyysini tarkoituksena on kartoittaa opiskelijoiden Internetin ja sosiaalisen median käyttöä sekä heidän suhtautumistaan verkko-ohjauksen ja sosiaalisen median sovellusten käyttöön ohjauksessa.

Tutkimuksessani aion tulostaa analyysiohjelmasta frekvenssitaulukoita, jotka kertovat, kuinka moni opiskelijoista käyttää esimerkiksi Facebookia päivittäin tai kuinka moni voisi kuvitella saavansa ohjausta esimerkiksi videoneuvotteluvälineitä apuna käyttäen. Lisäksi voin tehdä yksinkertaisia ristiintaulukoita, joilla yritän selvittää muuttujien välisiä suhteita.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus

Luotettavuutta kuvataan yleensä reliabiliteetin ja validiteetin käsitteillä. Reliabiliteetilla viitataan tutkimuksen toistettavuuteen. Jos mittari eli kyselylomake on reliabiliteetti, ovat vastaukset eri mittauskerroilla melko samanlaiset. Validiteetti taas viittaa siihen, tutkitaanko sitä, mitä on tarkoituskin tutkia. (Metsämuuronen 2005, 64-65.) Kvantitatiivisessa tutkimuksessa reliabiliteetti ja validiteetti on myös mahdollista määrittellä numeerisin arvoin (Erätuuli, Leino & Yli-Luoma 1994, 100).

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan aloittaa tarkastelemaan jo tutkimusmenetelmän valinnan yhteydessä. Menetelmän, jolla aineisto on kerätty, tulee olla valittu tutkittavan ilmiön ehdoilla sekä tutkimuksen tarkoituksen perusteella. (Erätuuli, Leino & Yli-Luoma 1994, 100.) Tutkimukseni on kartoittava tutkimus, jonka tarkoituksena on saada kuvaavaa tietoa opiskelijoiden sosiaalisen median sovellusten ja Internetin käytöstä. Tämän takia kyselylomakkeen valinta tutkimusmenetelmäksi on perusteltua, sillä lomakkeella saadaan kerättyä vaivattomasti ja ekonomisesti tutkimusongelmaa kartoittavaa tietoa. (ks. Valli 1995, 3.)

Tutkimuksen luotettavuuden voidaan katsoa olevan suoraan yhteydessä mittarin luotettavuuteen (Metsämuuronen 2005, 64). Tutkittavan ilmiön eli tutkimuksessani sosiaalisen median sovellusten ja Internetin käytön muuttamisessa mitattavaan muotoon on oltava huolellinen. Jos tutkittavan ilmiön operationalisointi epäonnistuu, kyselylomake mittaa väärää asiaa. (Metsämuuronen 2005, 102.) Tutkimukseni kyselylomake perustuu alan teoriaan verkko-ohjauksen ja sosiaalisen median sovelluksista. Sovellukset on tuotu selkeästi kyselylomakkeessa esiin ja vastausvaihtoehdot on esitetty ymmärrettävästi ja johdonmukaisesti Likert -asteikon mukaisesti (ks. Punch 2003, 42).

Tilasto-ohjelmat laskevat reliabiliteettikertoimen eli Cronbachin alfa -kertoimen tutkijan puolesta. Valli (2001, 94-95) toteaa, että graduntekijälle riittää, että hän osaa tulkita, mitä alfa -kerroin tarkoittaa. Cronbachin alfa kertoo, mittaavatko kyselylomakkeen eri osiot yhdenmukaisesti ja johdonmukaisesti sitä aluetta, johon tutkimuksella halutaan vastata. Omassa tutkimuksessani ei ole järkevää laskea Cronbachin alfaa, sillä sen pystyy perustellusti laskemaan vain muutamien osioiden välillä. Voidakseni laskea Cronbachin alfan joutuisin tiputtamaan tutkimuksestani pois kysymyksiä, joka johtaisi jo ennestään suppean materiaalin supistumiseen. Tutkimuksessani en siis tule numeerisesti osoittamaan reliabiliteettia. (Metsämuuronen 2005, 511; Erätuuli, Leino & Yli-Luoma 1994, 103; Stemler & Tsai 2008, 39.)

Validiteettia voidaan tarkastella ulkoisen ja sisäisen validiteetin kautta. Ulkoinen validius kertoo lähinnä siitä, kuinka yleistettävä tutkimukseni on. Tämä taas on suoraan yhteydessä otantaani. (Metsämuuronen 2005, 109.) Koska tutkimukseni otanta käsittää vain kasvatustieteellisen tiedekunnan ensimmäisen vuoden opiskelijat, ei sitä voida pitää kovinkaan yleistettävänä. Tutkimukseni kertoo Jyväskylän yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan ensimmäisen vuoden opiskelijoiden Internetin ja sosiaalisen median käytöstä. Tutkimukseni tarkoituksena ei ole olla yleistävä, vaan sen tulee antaa yleiskatsaus tutkimukseni opiskelijoiden Internetin ja sosiaalisen median ohjelmien ja sovellusten käytöstä sekä niiden mahdollisesta hyödyntämisestä ohjauksessa. Lisäksi tutkimukseni tulisi herättää uusia tutkimuskysymyksiä sekä testata kyselylomakkeen soveltuvuutta tällaiseen tutkimukseen.

Sisäisen validiteetin tulisi kertoa, mitataanko tutkimuksella sitä, mitä sillä on tarkoitus mitata (Metsämuuronen 2005, 109). Koska tutkimukseni tarkoituksena on ollut selvittää muun muassa opiskelijoiden sosiaalisen median käyttöä, on kyselylomakkeeseen nostettu alan kirjallisuudesta sovelluksia, joiden voidaan katsoa olevan osa sosiaalista mediaa. Mielestäni kyselylomakkeessa on otettu huomioon tutkittavan ilmiön laajuus ja se selvittääkin melko monipuolisesti opiskelijoiden käyttämiä sosiaalisen median sovelluksia. Tutkimukseni ei pitäisi olla käsitteellisesti ongelmallinen, vaan siinä esitetyt kysymykset ja termit vaikuttavat melko selkeiltä ja konkreettisilta. Sosiaalista mediaa koskevat kysymykset saattavat kuitenkin olla ongelmallisia opiskelijoille, joille sosiaalisen median sovellukset ovat vieraampia eivätkä ne ole osa heidän arkeaan. Kyselylomakkeessa on selkeästi eroteltu vapaa-aikaa,

opiskelua ja ohjausta koskevat kyselyosiot. Mielestäni voidaankin olettaa, että vastaajilla ei ole ollut ongelmia ymmärtää kontekstia, johon kysymykset liittyvät.

Reliabiliteettiin ja validiteettiin vaikuttavat myös menetelmien ja materiaalin kriittinen tarkastelu koko tutkimusprosessin ajan (Holme & Solvang 1991, 166). Tutkimuksen luotettavuutta voidaan lisätä tutkimusprosessin huolellisella suunnittelulla ja toteutuksella. Holme ja Solvang (1991, 168) esittävät tutkimusprosessin eri vaiheet, jotka onnistuessaan voivat nostaa tutkimuksen luotettavuutta tai vastaavasti epäonnistuessaan laskea tutkimuksen luotettavuutta. Holme ja Solvang (1991, 168) muistuttavat, että kyselylomaketta tehdessä ja lähetettäessä tulee varmistua, että kysymykset ovat selkeitä ja jättävät mahdollisimman vähän varaa tulkinnoille. Omassa tutkimuksessani kysymyksiä on hiottu alan kirjallisuuden perusteella. Luotettavuutta laskevana tekijänä voidaan kuitenkin pitää sitä, ettei kukaan tutkimusryhmän ulkopuolinen ja tutkimusjoukkoon kuuluva henkilö ole käynyt kyselyä läpi ennen sen lähettämistä koko tutkimusjoukolle.

Holme ja Solvang (1991, 168) huomauttavat, että vastausten luotettavuuteen vaikuttavat myös tekijät, joihin tutkijat eivät voi kovinkaan paljon vaikuttaa. Tässä tutkimuksessa tutkijat eivät ole esimerkiksi voineet vaikuttaa, missä ja millaisessa mielentilassa tutkittavat vastaavat kyselyyn. Saattaaahan olla, että tutkittavalla on ollut kova kiire, hän on ollut väsynyt tai muuten vain huolimaton rastittaessaan vastauksia. Tutkijat voivat kuitenkin vaikuttaa siihen, miten kysymykset on sijoitettu kysymyslomakkeessa. Tutkimukseni kannalta tärkeimmät kysymykset eli sosiaalisen median sovellusten käyttöä ja ohjausta koskevat kysymykset on sijoitettu kyselyssä viimeiseksi. Tällöin saattaa olla mahdollista, että koehenkilöt eivät enää jaksa keskittyä ja miettiä vastauksiaan. Toisaalta kyselylomake on suhteellisen lyhyt ja kysymyksiin vastaaminen on suhteellisen helppoa.

Luotettavuutta tarkastellessa minun on otettava huomioon myös vastausprosentti (Holme & Solvang 1991, 168). Karhupostien jälkeen kasvatustieteen tiedekunnan 284 ensimmäisen vuoden opiskelijasta 65 oli vastannut kyselyyn. Vastausprosentti on tällöin noin 23 prosenttia. Vastausprosentin ollessa näinkin alhainen on huomioitava, että vastaajien joukossa saattaa olla enimmäkseen niitä oppilaita, jotka kokevat sosiaalisen median ja sen sovellukset tärkeiksi ja ovat tämän takia vastanneet kyselyyn. On myös huomioitava, että kysely tehtiin vain sähköisesti. On siis mahdollista, että kyselyyn ovat mieluiten vastanneet sellaiset henkilöt, jotka kokevat Internetin ja sen käytön

mielekkääksi. Toisaalta nykyään voidaan olettaa, että opiskelijat ovat kaikki tottuneita sähköpostin ja Internetin käyttäjiä, eikä kyselyn toteuttamisen sähköisesti pitäisi vaikuttaa tuloksiin.

Holmen ja Solvingin (1991, 168) mukaan tutkimuksen luotettavuuden kannalta kriittisiä vaiheita ovat suunnittelun ja kyselyn toteutuksen jälkeen materiaalin analysointi ja tulosten esittäminen. Materiaalin syöttämisessä analysointiohjelmaan ei tutkimuksessani voi tapahtua virheitä, sillä materiaali on suoraan luettavissa PASW-ohjelmalla. Materiaalin siirtyminen PASW-ohjelmaan testattiin vielä ennen tutkimuksen toteutusta ja sen siirtämisessä ei havaittu mitään ongelmia. Aineiston analyysissä en tule käyttämään mitään monimutkaisia ja vaativia tilastollisia menetelmiä. Koska tutkimusmenetelmäni ovat melko yksinkertaisia, riittää luotettavuuden todistamiseen mielestäni se, että olen selostanut tutkimuksen teoriataustan ja eri vaiheet avoimesti ja kriittisesti. Samalla tavalla tulen toimimaan myös esitellessäni analyysini tuloksia. Täten olen tuonut avoimesti esille tutkimukseni heikkoudet ja vahvuudet, jotka vaikuttavat myös tutkimukseni luotettavuuteen.

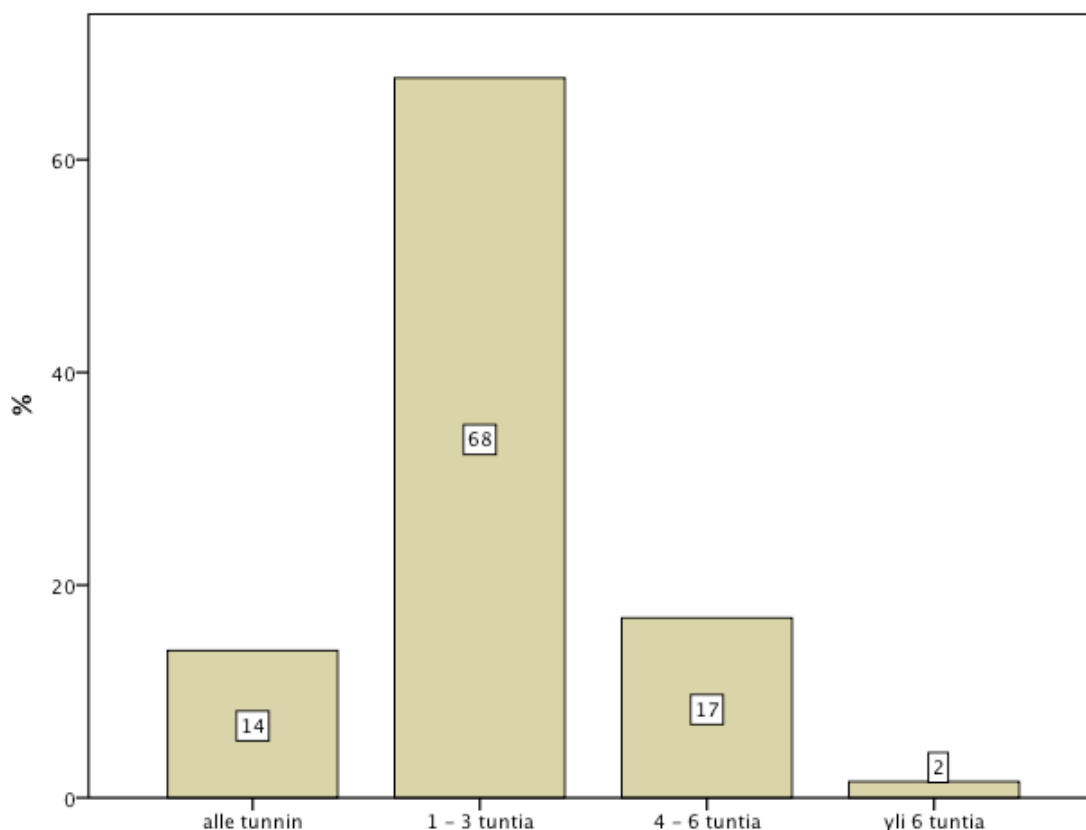
6 TUTKIMUSTULOKSET

Esittelen tässä kappaleessa tutkimustulokseni kasvatustieteellisen tiedekunnan ensimmäisen vuoden opiskelijoille teetetystä kyselystä. Ensin käsittelen opiskelijoiden Internetin käyttöä yleisesti ja tämän jälkeen käyn yksityiskohtaisemmin läpi perinteisistä verkkosovelluksista sähköpostin ja pikaviestisovellukset sekä sosiaalisen median sovelluksista blogit, yhteistoiminnalliset projektit, sosiaaliset verkostot, sisällönjaon mahdollistavat yhteisöt ja sosiaaliset virtuaalimaailmat. Sosiaalista mediaa koskeva jako mukailee teoriaosuudessa esittämäni Kaplanin ja Haenleinin sosiaalisen median sovellusten luokittelua (ks. 4.1).

Analyysissäni olen jakanut vastanneet kolmeen ikäryhmään. Ikäryhmät ovat 19-24 (n=47), 25-35 (n=9) ja 36- (n=9). Ikäryhmät mukailevat sosiaalisen median tutkimuksissa yleisesti käytettyä ikäjakoja (kts. *Ages of social network users*, 19.10.2010; *Finland Facebook Statistics*, 19.10.2010). Koska otokseni on vain 65 opiskelijaa, ovat ikäryhmät 25-35 ja 36- melko pienet verrattuna suurimpaan ikäryhmään eli 19-24. Haluan kuitenkin käyttää tätä jakoa, sillä olen kiinnostunut ikäryhmien sisällä ja välillä esiintyvistä mahdollisista eroista. On kuitenkin muistettava, että tulokset eivät ole yleistettävissä ikäryhmien pienen edustavuuden vuoksi. Tulokset voidaan siis tulkita koskevan vain tätä kyseistä aineistoa.

6.1 Yleistä opiskelijoiden Internetin käytöstä

Kuvio 3 kertoo selkeästi, että enemmistä opiskelijoista viettää 1-3 tuntia Internetissä päivittäin. Ikäluokkien sisällä ei myöskään esiintynyt yllätyksiä, vaan kaikissa ikäluokissa enemmistö käytti 1-3 tuntia Internetiä päivittäin. Toiseksi suurin ryhmä käytti 4-6 tuntia ja kolmanneksi suuriin käytti alle tunnin Internetiä päivittäin. Internetin päivittäistä käyttöä tarkasteltaessa opiskelijat osoittautuvat siis hyvin homogeenisiksi iästä riippumatta.

KUVIO 3 Kuinka kauan opiskelijat (n=65) arvioivat käyttävänsä päivittäin aikaa Internetissä.

Kun tarkastellaan opiskelujen aloittamista ja Internetin käyttöä, voidaan todeta, että enemmistöllä (49%) opiskeluiden alkaminen on lisännyt jonkin verran Internetin käyttöä (ks. taulukko 2). Kun opiskeluiden alkamista ja Internetin käyttöä vertaa ikäryhmittäin, huomataan, että ikäryhmät 19-24 ja 25-35 mukailevat yleistä linjaa, mutta ikäryhmässä 36- enemmistöllä Internetin käyttö on lisääntynyt huomattavasti. Tulokset eivät ole yllättäviä, sillä korkeakouluopinnot edellyttävät nykyään Internetin käyttöä. Suuri osa opiskeluja koskevasta tiedosta löytyy nykyään sähköisenä verkosta ja kurseja on mahdollista suorittaa verkossa. Ikäryhmien välistä eroa voisi selittää se, että nuoremmat opiskelijat ovat mahdollisesti vanhempia tottuneempia viettämään paljon aikaa Internetissä jo vapaa-ajallaan.

Ohjauksen olisi hyvä nähdä tämä mahdollisuus siirtyä kokonaisvaltaisemmin verkkoon. Jos opiskelijat ovat tottuneet käyttämään verkkosovelluksia opiskeluissaan, luo se myös pohjaa ohjauksen tarjoamiselle Internetissä. Seuraavissa kappaleissa käyn läpi eri verkko- ja sosiaalisen median sovelluksia ja niiden mahdollisuuksia ohjauksen työvälineinä.

TAULUKKO 2 Miten paljon opiskelijoiden Internetissä käyttämä aika on lisääntynyt ensimmäisen opiskeluvuoden aikana ikäryhmittäin.

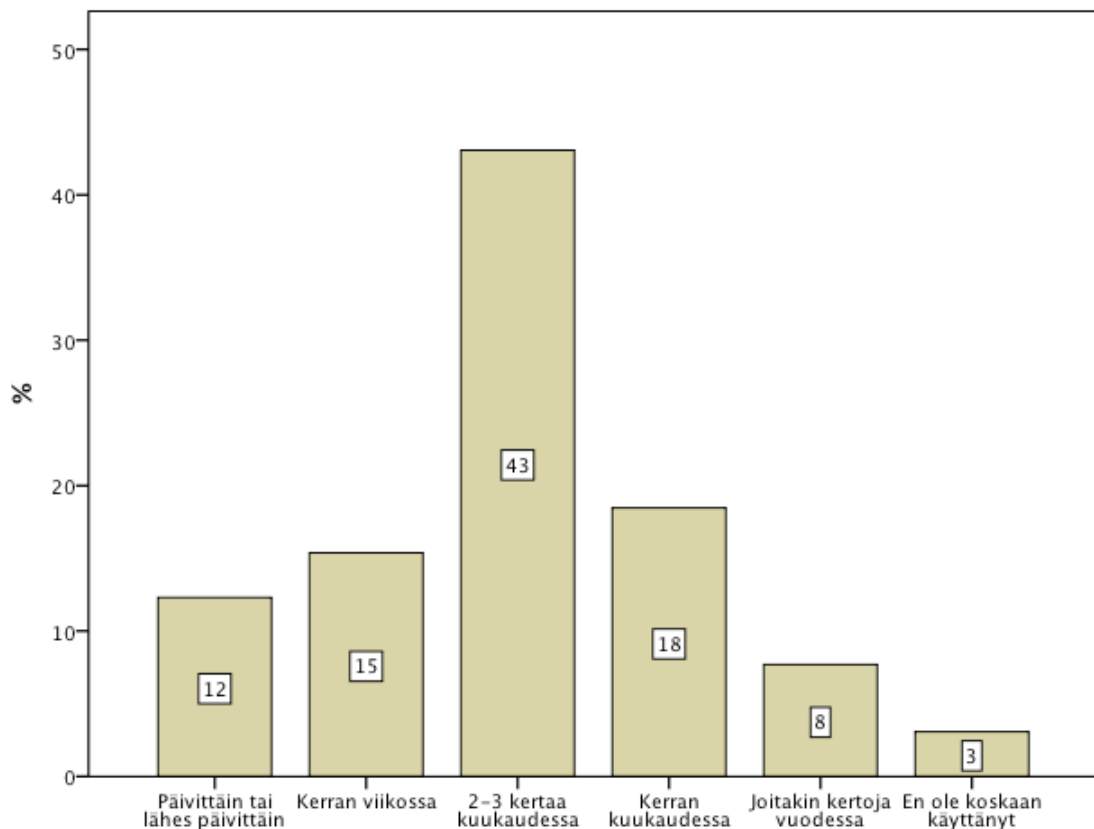
Vastausvaihtoehto		Ikä			Yhteensä
		19-24	25-35	36-	
lisääntynyt huomattavasti	f	12	0	4	16
	%	26	0	44	25
lisääntynyt jonkin verran	f	26	4	2	32
	%	55	44	22	49
pysynyt ennallaan	f	7	4	3	14
	%	15	44	33	22
vähentynyt jonkin verran	f	2	1	0	3
	%	4	11	0	5
Yhteensä	f	47	9	9	65
	%	100	100	100	100

6.2 Perinteiset verkkosovellukset

Perinteiset verkkosovellukset eivät edellytä Web 2.0:n tuomia yhteistoiminnallisia ominaisuuksia (ks. 4.1). Perinteisistä verkkosovelluksista tarkastelen tässä kappaleessa verkko-ohjauksen työkaluinakin toimivia sähköpostia ja pikaviestimiä eli chat-keskusteluohjelmia sekä videokonferenssiohjelmia (ks. 3.3). Nämä sovellukset kuuluvat verkko-ohjauksessa välittömiin välineisiin eli ne toimivat ohjaajan ja ohjattavan välisen vuorovaikutussuhteen työkaluina. Sähköpostia ja chat-keskusteluohjelmia käytettäessä ohjauksessa on vuorovaikutus tekstipohjaista, joka asettaa omat ehtonsa ohjaussuhteelle. (ks. 3.2)

6.2.1 Sähköposti

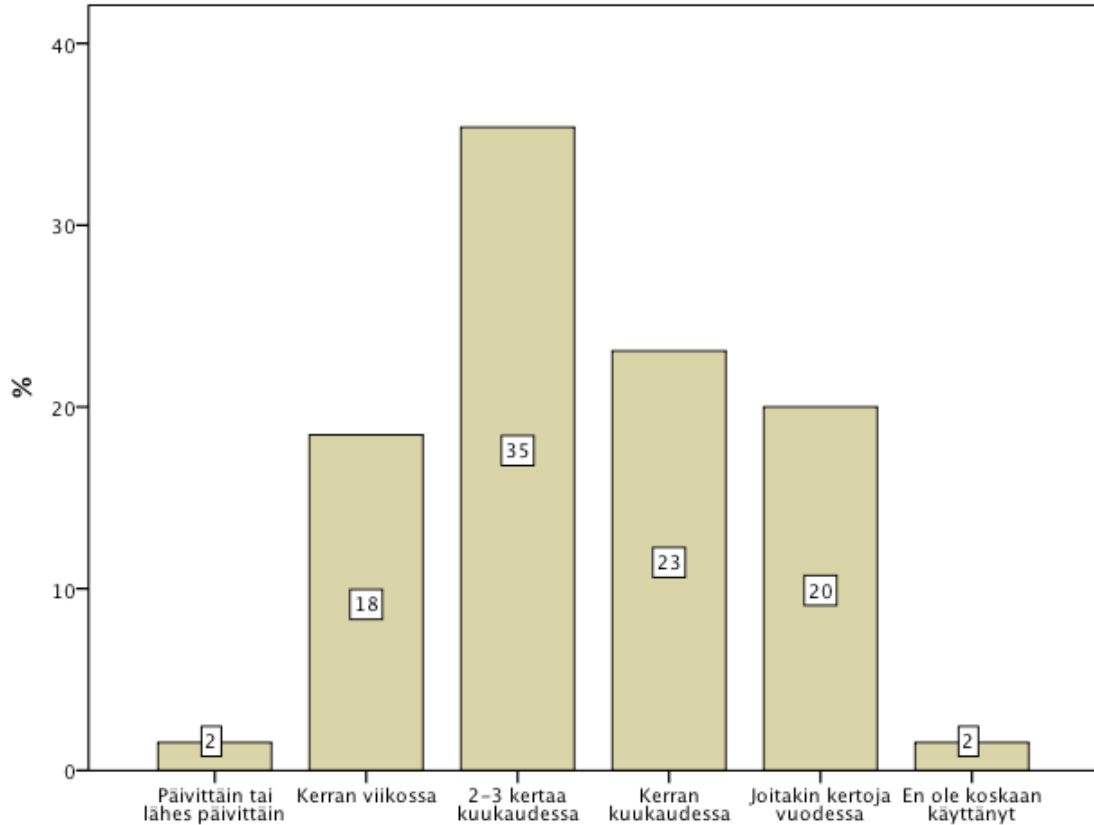
Sähköpostin lukeminen ja lähettäminen on lähes jokaiselle luonnollinen osa arkipäivää. Tämä pätee myös tutkimuksen opiskelijoihin, jotka ilmoittivat kaikki käyttävänsä sähköpostia päivittäin tai lähes päivittäin. Kuvioista 4 ja 5 käy selville, että opiskelijat käyttävät sähköpostia myös opiskeluihinsa liittyen.

KUVIO 4 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat käyttävänsä nykyisiin opiskeluihinsa liittyen tieto- ja viestintäteknikkaa kommunikointiin opiskelutovereidensa kanssa sähköpostitse?

Kuvio 4 osoittaa, että enemmistö (43%) kommunikoi opiskelutovereidensa kanssa 2-3 kertaa kuukaudessa sähköpostin välityksellä. Iso osa käyttää sähköpostia myös päivittäin (12%) tai viikoittain (15%) yhteydenpitoon opiskelutovereihinsa. Ikäryhmien välillä ei noussut esiin eroja sähköpostin käytössä. Kasvatustieteen ensimmäisen vuoden opinnot koostuvat paljon isoista massaluennoista, jolloin on ymmärrettävää, että muihin opiskelijoihin on pidettävä yhteyttä sähköpostitse. Toisaalta luentomainen opiskelu voi

olla yksinäistä eikä opiskelutovereihin tutustu helpolla. Näin ollen on positiivista, että opiskelijat ovat yhteydessä toisiinsa melko usein sähköpostin välityksellä.

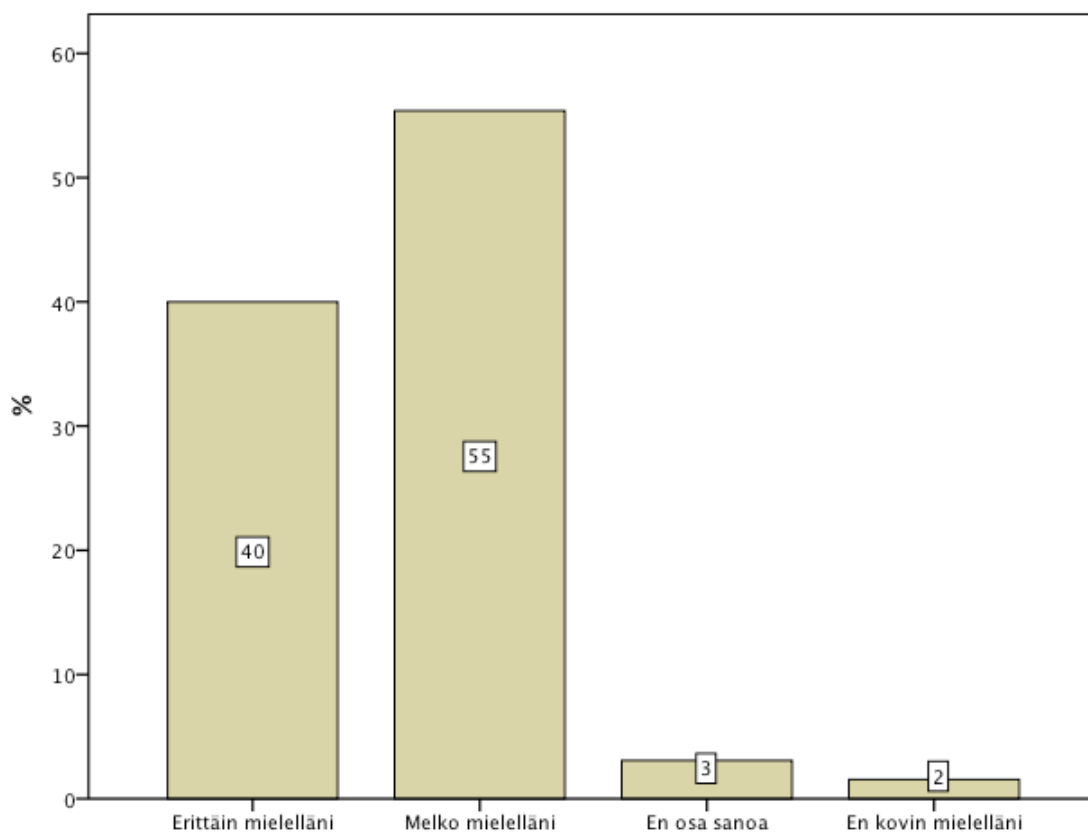

KUVIO 5 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat käyttävänsä nykyisiin opiskeluihinsa liittyen tieto- ja viestintäteknikkaa kommunikointiin opettajien kanssa sähköpostitse?

Kommunikointi opettajien kanssa sähköpostitse on lähes yhtä yleistä, mitä opiskelutovereidenkin kanssa (ks. kuvio 5). Enemmistö opiskelijoista (35%) on 2-3 kertaa kuukaudessa sähköpostitse yhteydessä opettajiin. Sähköpostin ollessa arkipäiväinen ja luonnollinen kommunikointiväline on selvää, että opiskelijat ottavat helposti myös opettajiin sähköpostitse yhteyttä. Yliopiston opettajia on monesti myös vaikea tavoittaa paikan päältä, jolloin aikaan ja paikkaan sitomaton sähköposti on paras väline saada yhteys opettajiin (ks. 3.4).

Verkko-ohjauksessa sähköposti on yksi suosituimmista ohjauksvälineistä (ks. 3.3). Tutkimukseni tukee hyvin tätä oletusta, sillä opiskelijoista 40% haluaa erittäin mielellään ohjausta sähköpostin välityksellä ja 55% melko mielellään (ks. kuvio 6).

Sähköpostin välityksellä tapahtuva ohjaus on asynkronista eli eriaikaista eikä se ole fyysisesti sidoksissa kuin tietokoneelle, mikä tuntuu sopivan opiskelijoille (ks. 3.3 ja 3.4). Yliopistoissa, joissa luennoilla käynti perustuu akateemiseen vapauteen ja opiskelu koostuu paljon itsenäisestä työskentelystä on ymmärrettävää, että sähköposti nähdään hyvänä välineenä ohjauksen saamiseen. Tällöin ohjaus ei ole sidoksissa kampukselle ja opiskelijat voivat ottaa yhteyttä mieltä askarruttavissa asioissa myös virka-ajan ulkopuolella. Toki ohjattavien on hyväksyttävä tällöin viive ohjauksessa, sillä asioita ei saada selvitettyä saman tien kuten kasvokkain tapahtuvassa ohjauksessa (ks. 3.3 ja 3.4). Mielenkiintoista olisi kuitenkin selvittää, että minkälaista ohjausta opiskelijat haluavat saada sähköpostin välityksellä. Haluavatko opiskelijat vain informatiivista ohjausta sähköpostilla vai voisivatko he myös kuvitella saavansa syvällisempää opinto- tai uraohjausta sähköpostin välityksellä? Näihin kysymyksiin ei tutkimukseni materiaali anna vastausta.

KUVIO 6 Opiskelijoiden (n=65) vastaukset kysymykseen ”haluaisitko saada opintoihisi liittyvää ohjausta sähköpostin välityksellä”.

6.2.2 Pikaviestisovellukset

Pikaviestimet eli chat-keskusteluohjelmat ja videoneuvotteluohjelmat kuuluvat sähköpostin tavoin välittömiin työkaluihin. Erona sähköpostiin on kuitenkin se, että nämä työkalut ovat synkronisia eli samanaikaisia. (ks. 3.3) Näitä välineitä ei voida katsoa kuuluvan sosiaalisen median sovelluksiin, sillä niiden käyttö ei ole kaikille näkyvää eikä kaikkien kommentoitavissa (ks. 4.1).

TAULUKKO 3 Miten usein opiskelijat arvioivat chattailevansa Internetissä?

Vastausvaihtoehto		Ikä			Yhteensä
		19-24	25-35	36-	
Päivittäin tai lähes päivittäin	f	12	3	0	15
	%	26	33	0	23
Kerran viikossa	f	4	0	0	4
	%	9	0	0	6
2-3 kertaa kuukaudessa	f	4	0	2	6
	%	9	0	22	9
Kerran kuukaudessa	f	2	0	0	2
	%	4	0	0	3
Joitakin kertoja vuodessa	f	15	3	1	19
	%	32	33	11	29
En ole koskaan käyttänyt	f	10	3	6	19
	%	21	33	67	29
Yhteensä	f	47	9	9	65
	%	100	100	100	100

Kuten taulukko 3 osoittaa on chattailu opiskelijoiden keskuudessa huomattavasti harvinaisempaa kuin sähköpostin käyttäminen. Suurin osa opiskelijoista on käyttänyt chattailuyä vain joitakin kertoja vuodessa (29%) tai ei koskaan (29%). Ikäryhmässä 36-reilusti yli puolet ei ollut koskaan chattaillut. Myös nuoremmista ikäryhmistä löytyi

opiskelijoita, jotka eivät olleet koskaan keskustelleet chat-ohjelmilla. Erotuksena ikäryhmään 36- löytyi nuoremmista kuitenkin monia opiskelijoita, jotka chattailivat päivittäin tai lähes päivittäin.

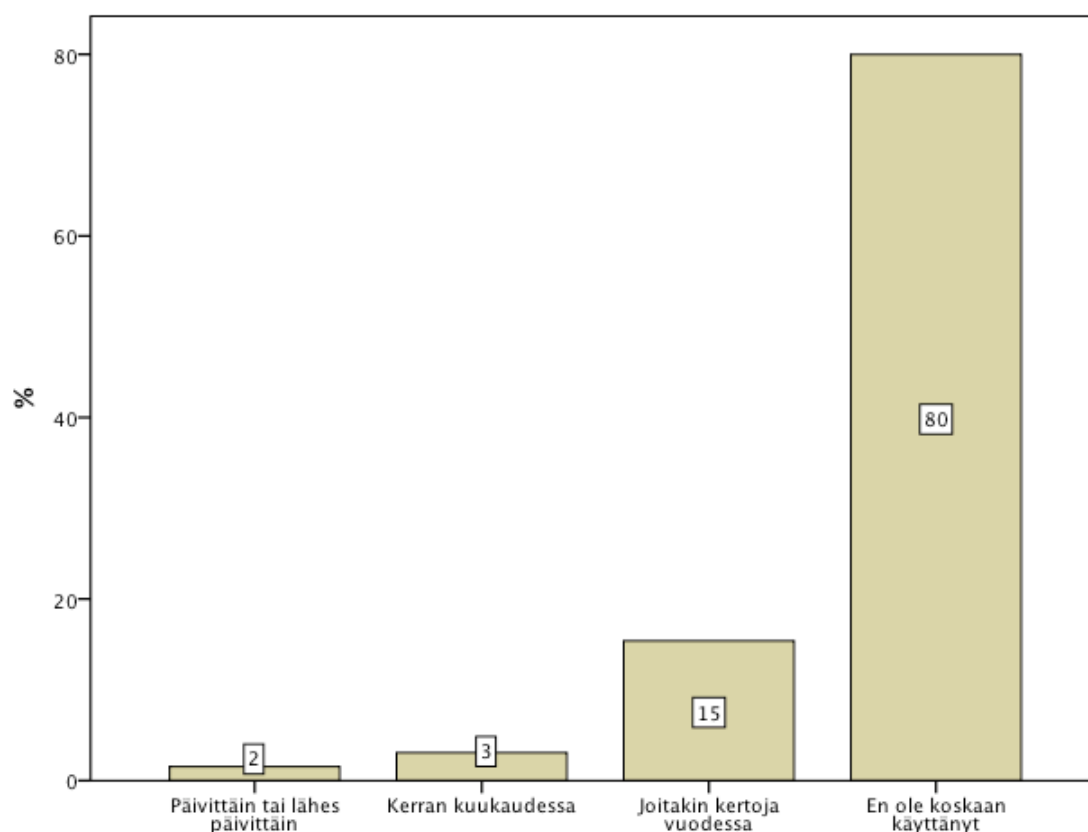
TAULUKKO 4 Miten usein opiskelijat arvioivat käyttävänsä nykyisiin opiskeluihinsa liittyen tieto- ja viestintätekniikkaa kommunikointiin opiskelutovereiden kanssa pikaviestimiä käyttäen?

Vastausvaihtoehto		Ikä			Yhteensä
		19-24	25-35	36-	
Päivittäin tai lähes päivittäin	f	17	0	0	17
	%	36	0	0	26
Kerran viikossa	f	15	1	0	16
	%	32	11	0	25
2-3 kertaa kuukaudessa	f	6	0	2	8
	%	13	0	22	12
Kerran kuukaudessa	f	1	3	2	6
	%	2	33	22	9
Joitakin kertoja vuodessa	f	4	1	2	7
	%	9	11	22	11
En ole koskaan käyttänyt	f	4	4	3	11
	%	9	44	33	17
Yhteensä	f	47	9	9	65
	%	100	100	100	100

On aiheellista kysyä, miten tutkimusryhmä määrittää pikaviestimet. Kyselyn perusteella voidaan päätellä, että chattaily ja pikaviestinten käyttö nähdään samaksi toiminnaksi, kun taas videokonferenssiohjelmien käyttö nähdään erillisenä toimintona. Pikaviestimet sisältävät kuitenkin usein mahdollisuuden sekä chattailuun että videoneuvotteluun. Kysymystenasettelussa on käytetty termiä pikaviestin epäjohdonmukaisesti, eikä vastaajalle ole aina ollut selvää, mitä termi oikeastaan pitää sisällään.

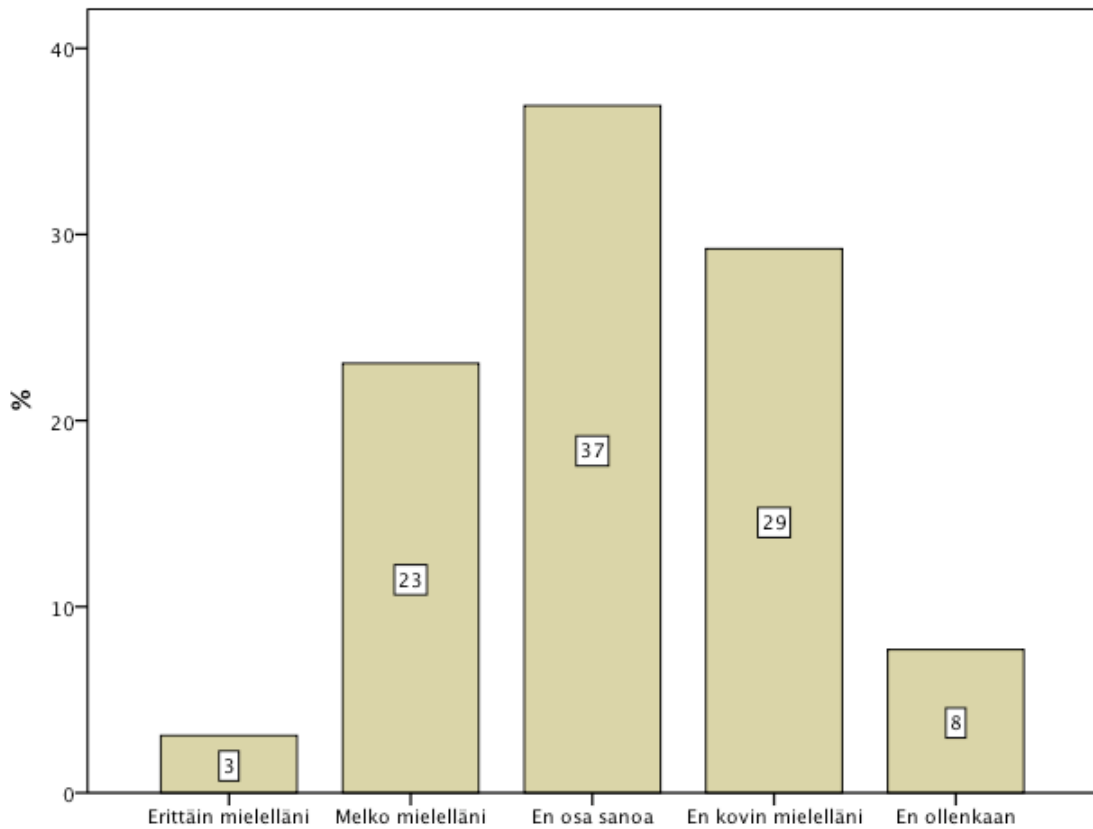
Miten opiskelijat ovat sitten ymmärtäneet chattailyn ja pikaviestinten käytön? Taulukosta 4 käy ilmi, että esimerkiksi ikäryhmässä 36- onkin enää vain kolme opiskelijaa, jotka eivät ole koskaan käyttäneet pikaviestimiä. On siis syytä epäillä, että osa vastaajista on määritellyt chattailyn ja kommunikoinnin pikaviestimiä käyttäen eri toiminnoiksi. Jotta saataisiin luetettavia ja vertailukelpoisia tuloksia olisi tärkeää käyttää samoja termejä läpi kyselyn. Tarvittaessa termejä voi myös selittää auki (ks. 5.4). Käyttämällä sekä ilmaisua chattaily, videoneuvottelu että pikaviestinten käyttö ei tutkimuksessa saavuteta mitään uutta oleellista tietoa, vaan päinvastoin tulokset voidaan tulkita epäjohtonmukaisiksi ja epäluotettaviksi.

Pikaviestimiä ei käytetty juurikaan yhteydenpitoon opettajien kanssa (ks. kuvio 7). Muutamat oppilaat olivat kommunikoineet opettajien kanssa pikaviestimiä käyttäen, mutta suurin osa (80%) ei ollut koskaan kommunikoinut tällä tavoin opettajien kanssa. Pikaviestimien käyttö edellyttää, että sekä opettaja että opiskelija ovat samaan aikaan koneen äärellä ja verkossa. Lisäksi heillä pitää olla sama pikaviestiohjelma käytössä, jotta he pystyisivät olemaan yhteydessä toisiinsa. Pikaviestinten käyttö ei siis enää olekaan niin vapaata esimerkiksi aikarajoituksista, kuin mitä sähköposti on. Pikaviestimet mahdollistaisivat nopean ja samanaikaisen vuorovaikutuksen, jolloin kysymyksiin reagoidaan heti ja tarkentavien kysymysten tekeminen on mahdollista saman tien. (ks. 3.3)

KUVIO 7 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat käyttävänsä nykyisiin opiskeluihinsa liittyen tieto- ja viestintäteknikkaa kommunikointiin opettajien kanssa pikaviestimiä käyttäen?

Opiskelijoiden keskuudessa pikaviestinten käyttö ohjauksessa ei kuitenkaan saanut paljoa kannatusta (ks. kuvio 8). Suurin osa ei osannut ottaa kysymykseen kantaa (37%) ja toiseksi suurin ryhmä suhtautui hieman negatiivisesti ohjauksen pikaviestisovelluksia hyödyntäen (29%). Tulokset ovat hyvin ymmärrettävissä, kun tarkastelee taulukkoa 3, jossa kävi ilmi, että iso osa ei ollut koskaan käyttänyt chat-keskusteluohjelmia (29%) tai oli käyttänyt niitä vain joitakin kertoja vuodessa (29%). On todennäköistä, että opiskelijoiden on vaikea kuvitella saavansa ohjausta sellaisen sovelluksen avulla, joka ei ole heille ennestään tuttu ja turvallinen. Sähköposti on jo saavuttanut tällaisen aseman opiskelijoiden keskuudessa, jolloin myös ohjauksen saaminen sähköpostin välityksellä tuntuu luontevammalta kuin pikaviestisovelluksia hyödyntäen.

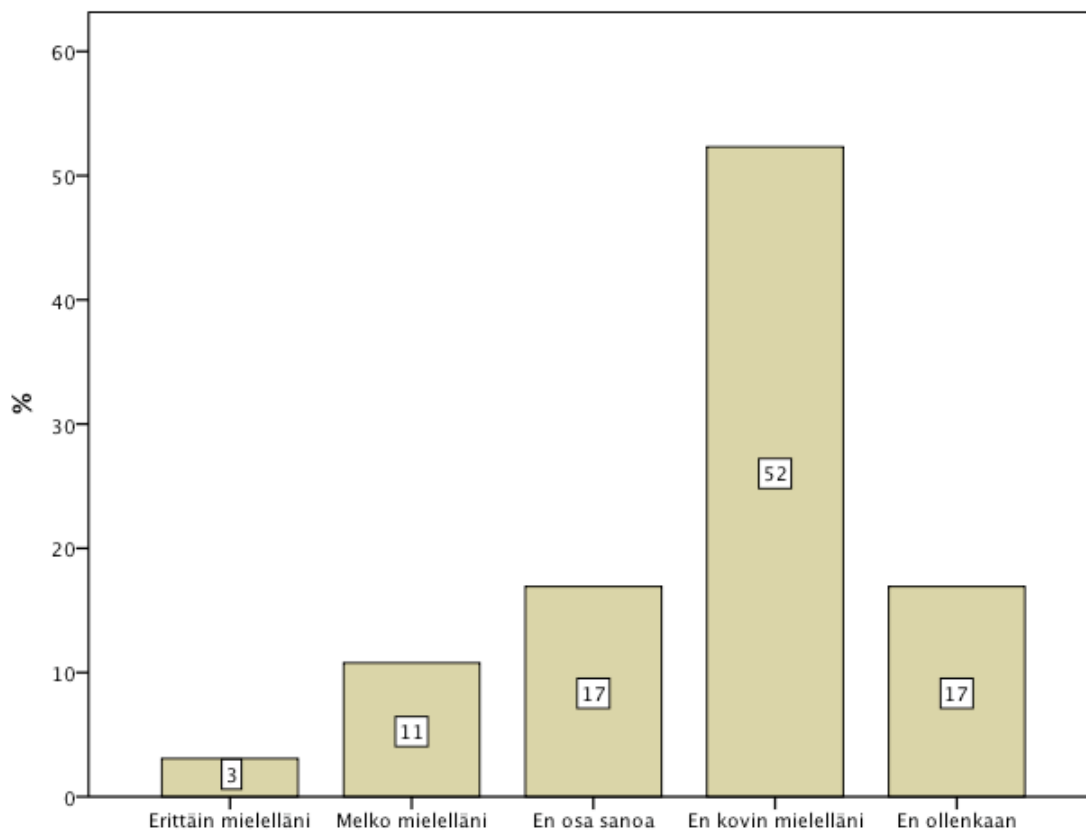

KUVIO 8 Opiskelijoiden (n=65) vastaukset kysymykseen ”haluaisitko saada opintoihisi liittyvää ohjausta pikaviestisovelluksia hyödyntäen”.

Jos verrataan edellistä tulosta taulukkoon 4, josta käy ilmi, että suurin osa opiskelijoista kuitenkin käyttää pikaviestimiä yhteydenpitoon opiskelijatovereihin, voidaan miettiä, onko kyse siitä, että opiskelijat kokevat pikaviestinten käytön olevan enemmän vapaa-aikaan ja vapaa-ajan suhteisiin liittyvä kuin virallinen yhteydenpitoväline opettajiin ja ohjaajiin. Tällöin opiskelijat ehkä pitävät pikaviestimiä liian henkilökohtaisena yhteydenpitovälineenä verrattuna esimerkiksi sähköpostiin, jossa asynkroninen viestintä takaa pienen etäisyyden lähettäjän ja vastaanottajan välillä.

Sama koskee varmasti ohjausta videokuvaa hyödyntäen. Kuviosta 9 näemme, että selvä enemmistö (52%) ei halua saada ohjausta kovin mielellään esimerkiksi videoneuvotteluna. Videoneuvottelun voisi kuitenkin olettaa sisältävän samoja piirteitä kuin henkilökohtaisen ohjauksen, jota tutkimusten mukaan korkeakouluopiskelijat haluavat enemmän (ks. 2.3). Myös omassa tutkimuksessani 48% opiskelijoista kokee tarvitsevansa enemmän henkilökohtaista ohjausta ja 68% haluaisi ohjausta henkilökohtaisena kasvokkain tapahtuvana palveluna. Aika ja tekniikka eivät

selvästikään ole vielä niin pitkällä, että kasvokkain tapahtuva henkilökohtainen ohjaus voisi siirtyä videokonferenssiohjelmien kautta annettavaksi ohjaukseksi.

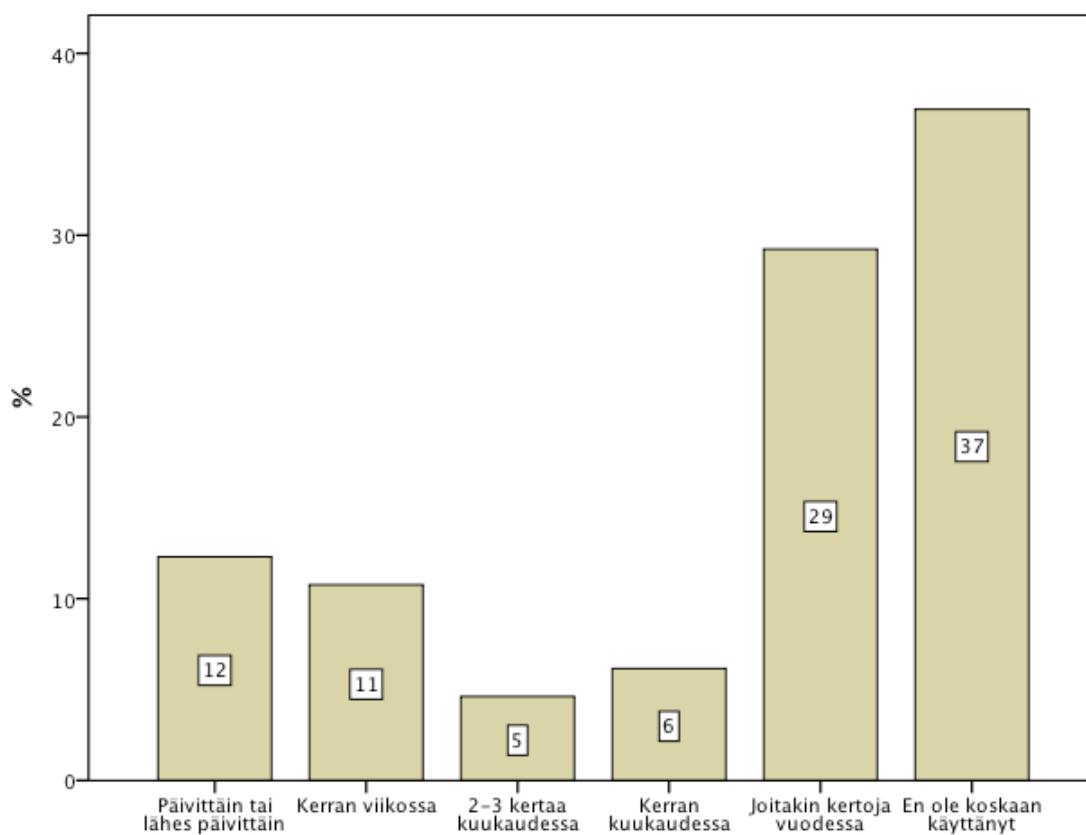
KUVIO 9 Opiskelijoiden (n=65) vastaukset kysymykseen ”haluaisitko saada opintoihisi liittyvää ohjausta videokuvaa hyödyntäen (esim. videoneuvotteluna)”.

6.3 Sosiaalinen media

Sosiaalinen media perustuu Web 2.0:n mahdollistamaan yhteistoiminnallisuuteen. Sosiaalinen media mahdollistaa tietojen jakamisen ja vuorovaikutuksen käyttäjiensä kesken. Vuorovaikutuksellisuutensa vuoksi se tarjoaa myös ohjaukselle uuden mielenkiintoisen areenan. Seuraavissa kappaleissa tulen käsittelemään sosiaalisen median sovelluksia teoriaosassa esittelemäni Kaplanin ja Haenleinin luokittelua mukailleen (ks. 4.1).

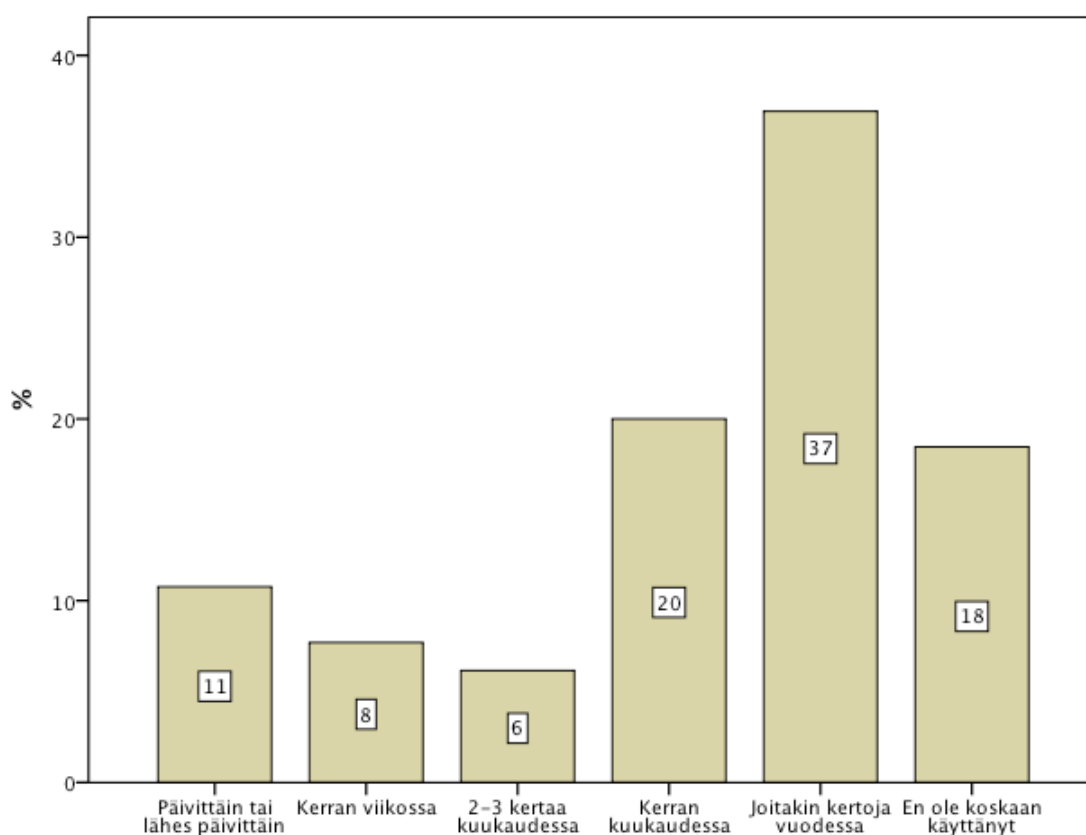
6.3.1 Blogit

Blogit voidaan nähdä henkilökohtaisten kotisivujen kehittyneempinä versioina. Blogin kirjoittaja eli *bloggaaja* voi ilmaista itseään blogissaan melko rajattomasti, mutta vuorovaikutukseen ja eri mediasisältöjen jakamiseen blogeja käytetään harvemmin (ks. 4.2). Ohjauksessa blogin voidaan nähdä palvelevan tiedon jakamista ohjaajan blogikirjoitusten sekä hyödyllisten linkkien tarjoamisen muodossa. Lisäksi blogin lukijat voivat kommentoida tai esittää kysymyksiä blogisivuilla sekä myös ehdottaa omia linkkejä. Kommentointimahdollisuus tuo blogeihin myös ohjauksessa kaivattua interaktiivisuutta. Lisäksi ohjattavien on mahdollista saada RSS-syötteen kautta ohjaajien uusimmat bloggaukset suoraan sähköpostiin. Näin blogimerkinnät voivat tavoittaa ohjattavat hyvinkin nopeasti. Ohjauksen näkökulmasta on myös hyödyllistä, että ohjaaja voi halutessaan tehdä blogistaan suljetun, jolloin sitä pääsevät lukemaan ja kommentoimaan esimerkiksi vain tietyn tiedekunnan opiskelijat.

KUVIO 10 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat käyttävänsä ns. sosiaalisen median verkkopalveluista blogeja?

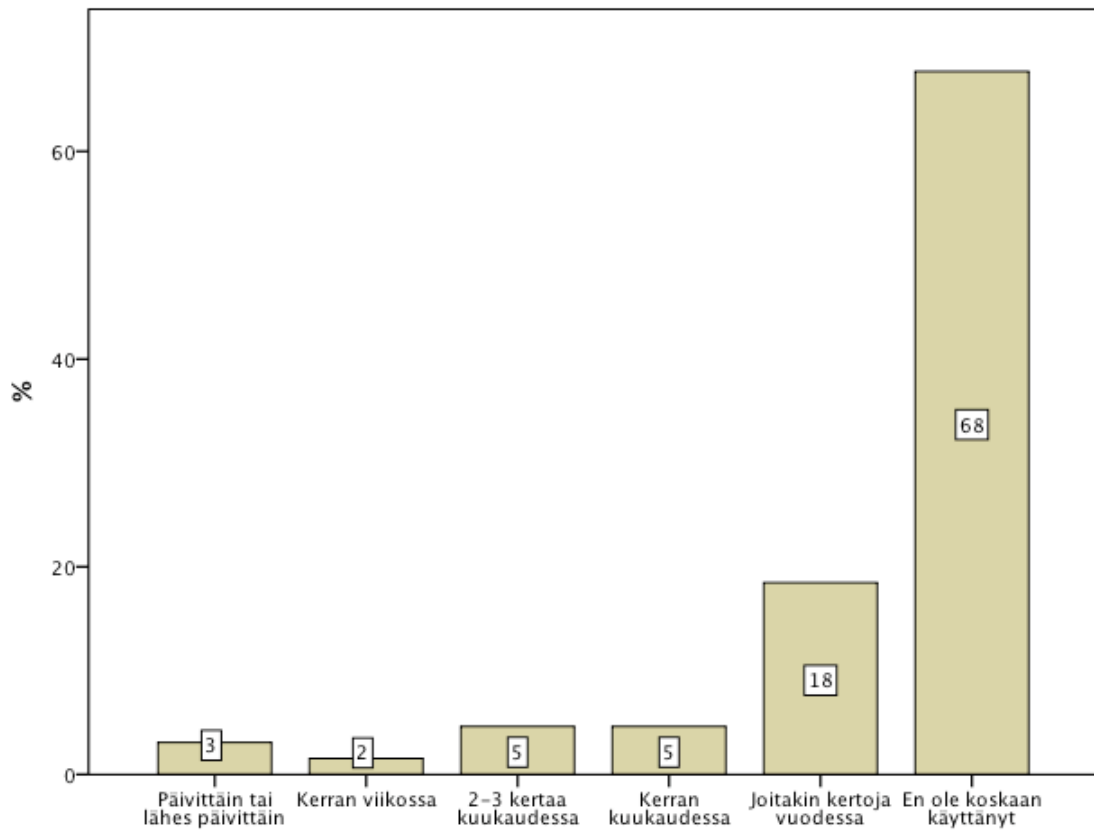
Tutkimukseni opiskelijoiden keskuudessa blogien käyttäminen ei kuitenkaan ollut kovinkaan suosittua (ks. kuvio 10). Suurin osa opiskelijoista ei ollut koskaan käyttänyt blogeja (37%) ja toiseksi suurimman ryhmän muodostivat opiskelijat, jotka käyttivät blogeja vain joitakin kertoja vuodessa (29%). Aktiivisimmat blogien käyttäjät löytyivät ikäluokasta 19-24, mutta kaikissa ikäluokissa suurimmat ryhmät muodostuivat kuitenkin opiskelijoista, jotka eivät koskaan käyttäneet blogeja tai käyttivät niitä vain joitakin kertoja vuodessa.

KUVIO 11 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat lukevansa blogeja Internetissä?

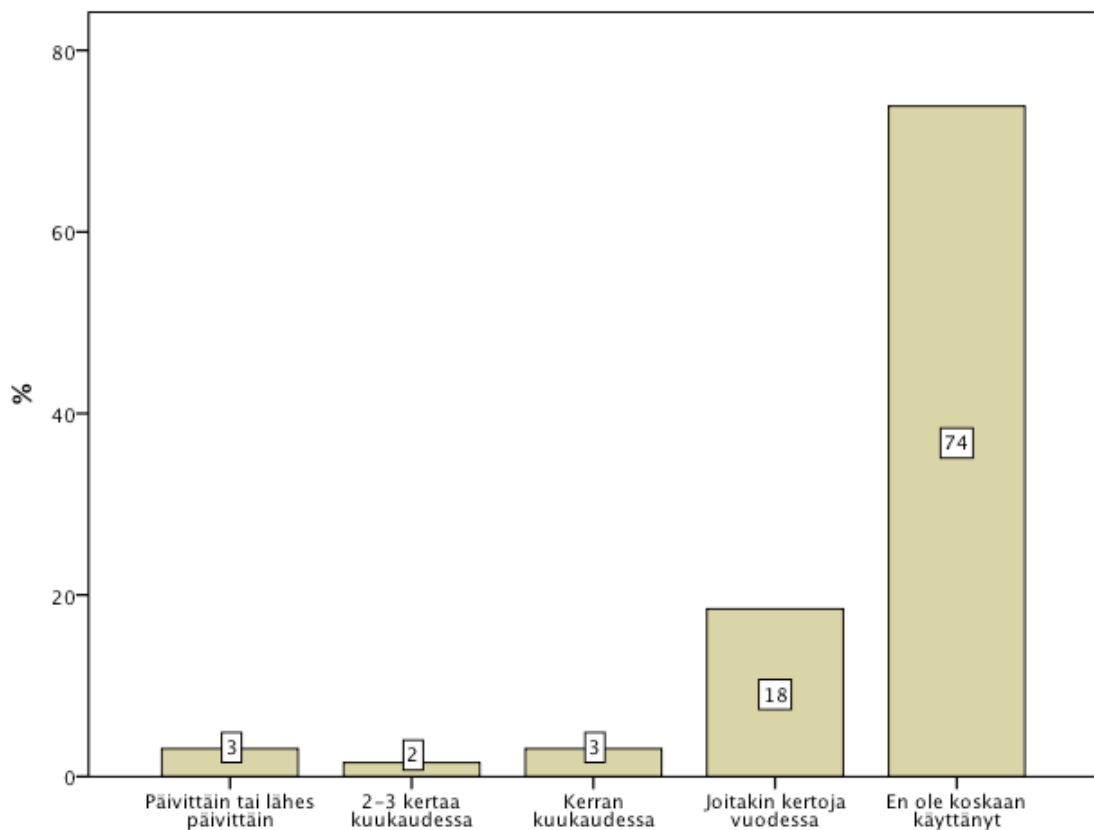
Kun opiskelijoilta kysyttiin blogien käyttämisen sijaan blogien lukemisesta, olivat tulokset hieman edellisestä poikkeavat (ks. kuvio 11). Nyt suurimmat ryhmät muodostivat opiskelijat, jotka lukivat blogeja kerran kuukaudessa (20%) tai joitakin kertoja vuodessa (37%). Ei koskaan blogeja lukeneita oli enää 18 prosenttia opiskelijoista. Ilmeisesti osa opiskelijoista on ymmärtänyt kysymyksen, kuinka usein käyttät sosiaalisen median verkkopalveluista blogeja eri asiaksi kuin esimerkiksi blogien lukemisen. Voidaankin kysyä, minkä eron tutkimusryhmä näkee blogien käytön ja

lukemisen välillä olevan. Jos blogien käytöllä tarkoitetaan lukemista, kommentointia ja kirjoittamista, voidaan ilmaisua pitää liian laajana ja epäspesifinä. Käsitteiden tulee kysymyksestä toiseen olla yhdenmukaisia ja selkeitä. Kysymyksissä käytetyt käsitteet eivät saa jäädä vastaajan määriteltäviksi.

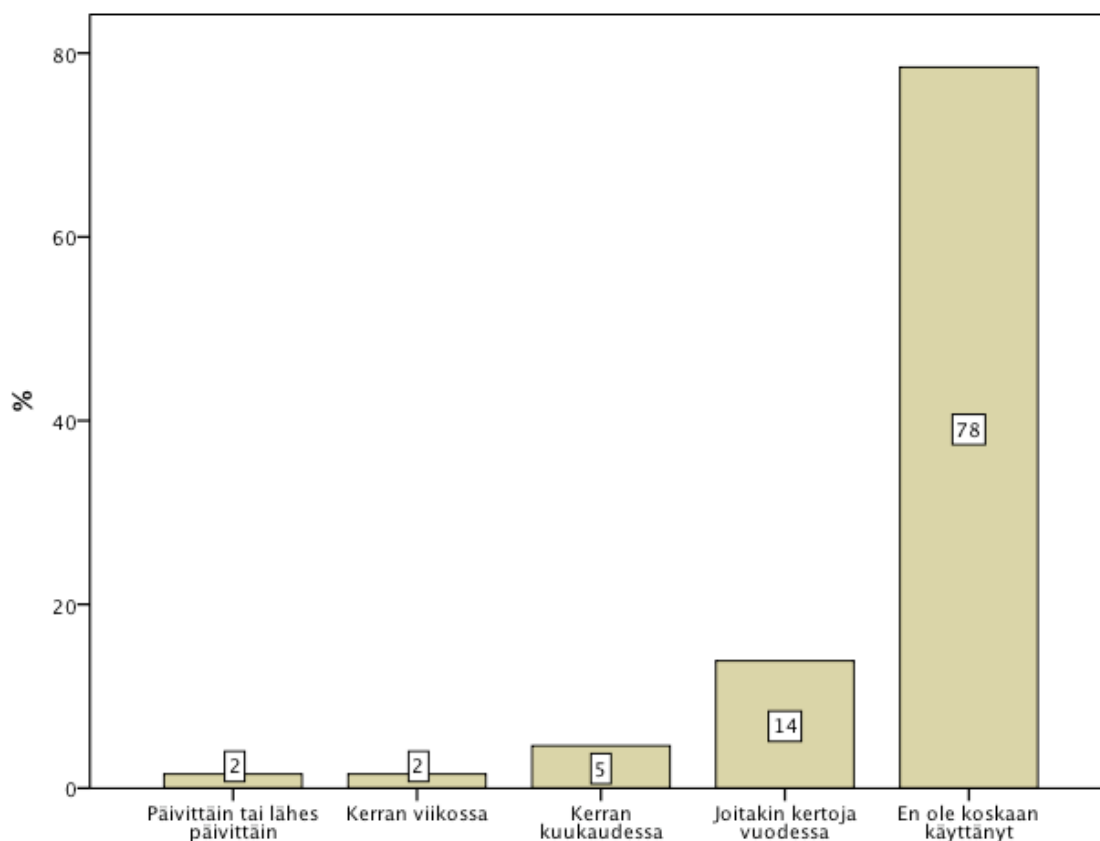
KUVIO 12 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat kommentoivansa blogeja Internetissä?

KUVIO 13 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat kirjoittavansa omaa blogia Internetissä?

Blogien kommentointi ja oman blogin kirjoittaminen on opiskelijoiden keskuudessa vielä harvinaisempaa kuin blogien lukeminen (ks. kuvio 12 ja kuvio 13). Myöskään opiskeluissa blogeihin tai wikeihin kirjoittaminen ei ole yleistä (ks. kuvio 14). On ymmärrettävää, että opiskelijat eivät kirjoita opiskeluissaan blogeihin, jos he eivät ole tottuneet vapaa-ajallaankaan niihin kirjoittamaan. On myös huomioitava, että ensimmäisen vuoden kasvatustieteen opiskelijoilla ei opiskeluissaan ole todennäköisesti ollut sellaisia kursseja tarjolla, joissa hyödynnettäisiin blogeja. Todennäköisesti tutkimukseni opiskelijat eivät olisi kovinkaan ahkeria ohjausblogien käyttäjiä, sillä sosiaalisen median sovelluksista blogit eivät näytä olevan osa heidän verkkorutiinejaan. Myöskin blogeihin yleisesti liitetty RSS-syötteiden käyttö on tutkimukseni opiskelijoille hyvin vierasta, sillä 92 prosenttia opiskelijoista ei ollut koskaan käyttänyt RSS-syötteitä. Tälle ryhmälle ohjauksen tarjoaminen blogia hyödyntäen ei todennäköisesti tällä hetkellä tuottaisi tulosta.

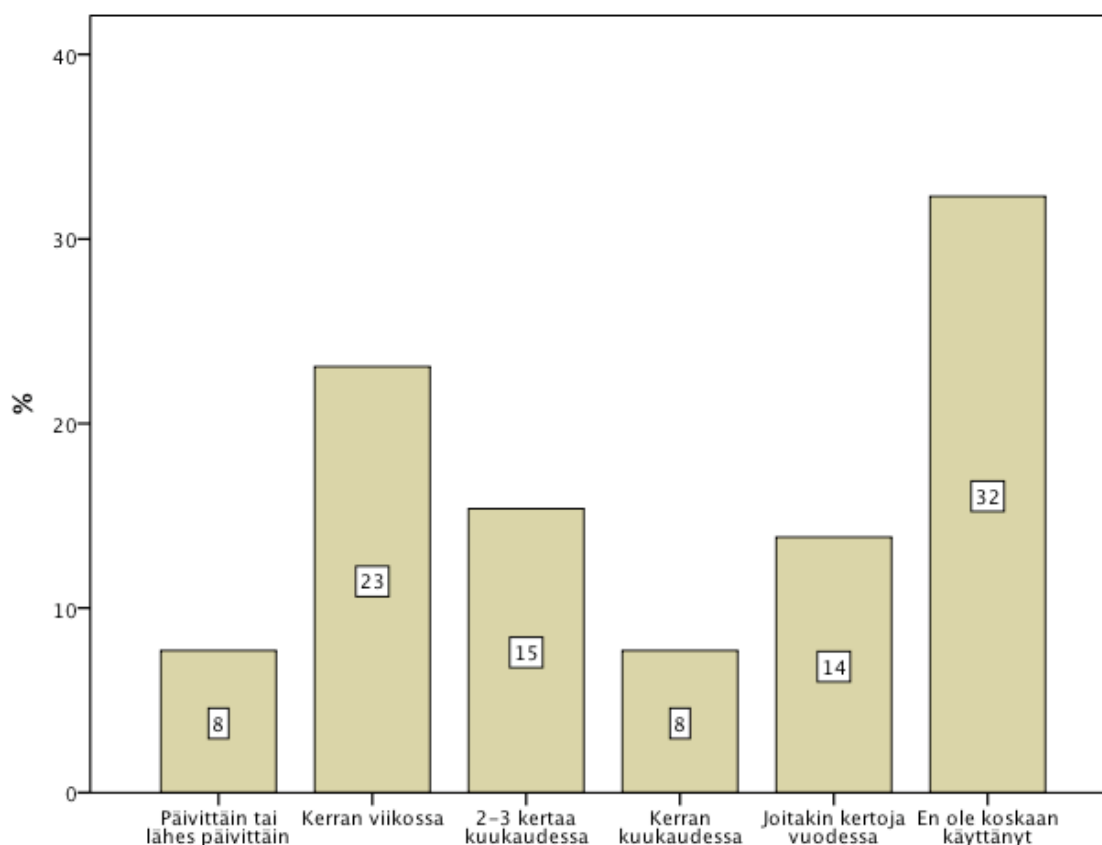

KUVIO 14 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat käyttävänsä nykyisiin opiskeluihinsa liittyen tieto- ja viestintäteknikkaa blogeihin tai wikeihin kirjoittamiseen?

6.3.2 Yhteistoiminnalliset projektit

Yhteistoiminnalliset projektit ovat sosiaalisen median sovelluksia, jotka mahdollistavat yhteistoiminnallisen ja jaetun sisällön tuottamisen (ks. 4.2). Projekteihin osallistujilla on yhteinen tavoite, johon he pyrkivät työstämällä reaaliajassa sisältöä sekä kommentoimalla ja muokkaamalla toisten tuotoksia. Yhteistoiminnalliset projektien sisällä tehdään usein jako wikien ja sosiaalisten kirjanmerkkien välillä. Wikit perustuvat tekstipohjaisen sisällön tuottamiseen. Ohjauksessa wikejä voisi nähdä hyödynnettävän esimerkiksi pienryhmäohjauksessa, jossa syvennyttään johonkin tiettyyn aihealueeseen kuten korkeakouluopiskelijoiden työelämätaitojen kehittämiseen. Sosiaaliset kirjanmerkit perustuvat taas linkkien jakamiseen ja kommentointiin. Ohjaajat voivat esimerkiksi jakaa ohjattaville oman sosiaalisen kirjanmerkkinsä kautta linkkejä aihealueittain.

Opiskelijoiden keskuudessa wikisivustojen käyttö on melko tuttua (ks. kuvio 15). Kun opiskelijoilta kysyttiin, miten usein he käyttävät wikisivustoja Internetissä, 32 prosenttia ilmoitti, ettei käytä sivustoja koskaan. Toiseksi suurimman ryhmän muodostivat opiskelijat, jotka käyttivät sivustoja kerran viikossa (23%). Mielenkiintoista on jälleen, kun opiskelijoilta kysyttiin, kuinka usein he käyttävät niin sanotuista sosiaalisen median verkkopalveluista wikejä, reilusti yli puolet (66%) ilmoittaa, ettei käytä niitä koskaan. Kun vastauksia vertaa eri ikäryhmien välillä, ei esiin nouse mitään eroavaisuuksia. Kaikissa ikäryhmässä vastaukset mukailevat molemmissa kysymyksenasetteluissa koko aineiston linjaa. Tulokset viittaavat siihen, että opiskelijat joko eivät miellä wikejä sosiaalisen median verkkosovelluksiksi tai ovat vastanneet huolimattomasti.

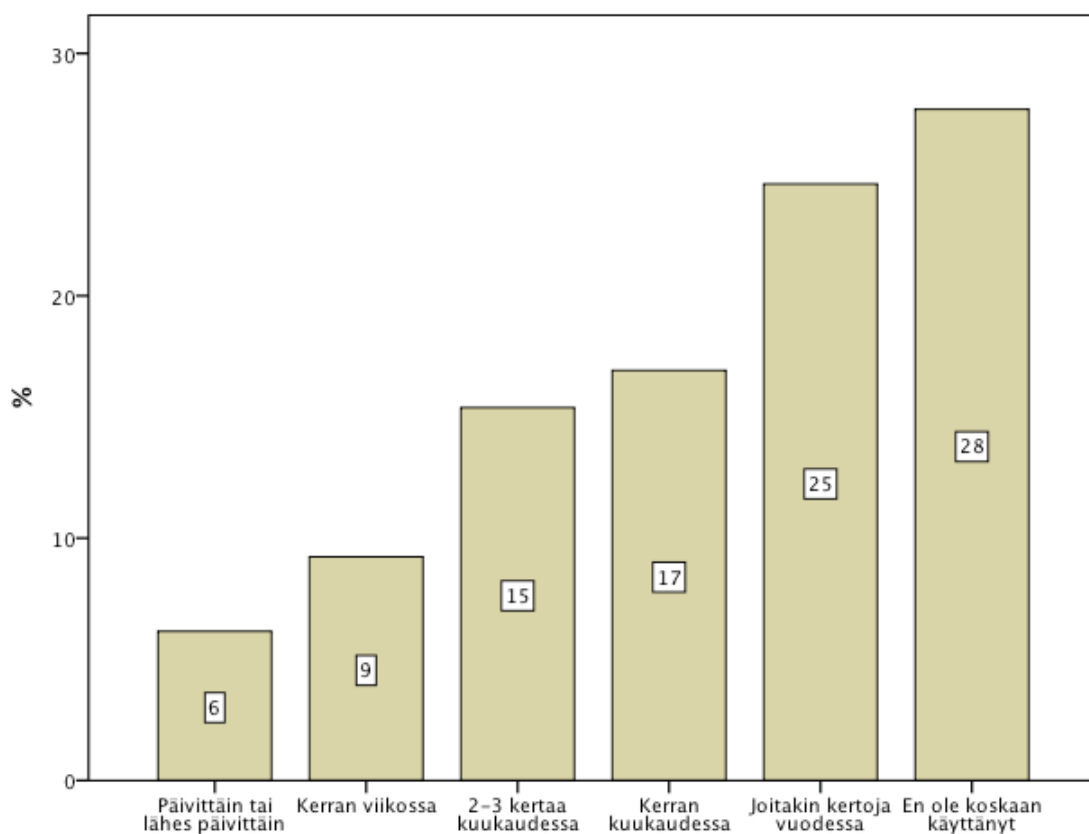

KUVIO 15 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat käyttävänsä wikisivustoja Internetissä?

TAULUKKO 5 Miten usein opiskelijat arvioivat osallistuneensa wikisivustojen tekemiseen?

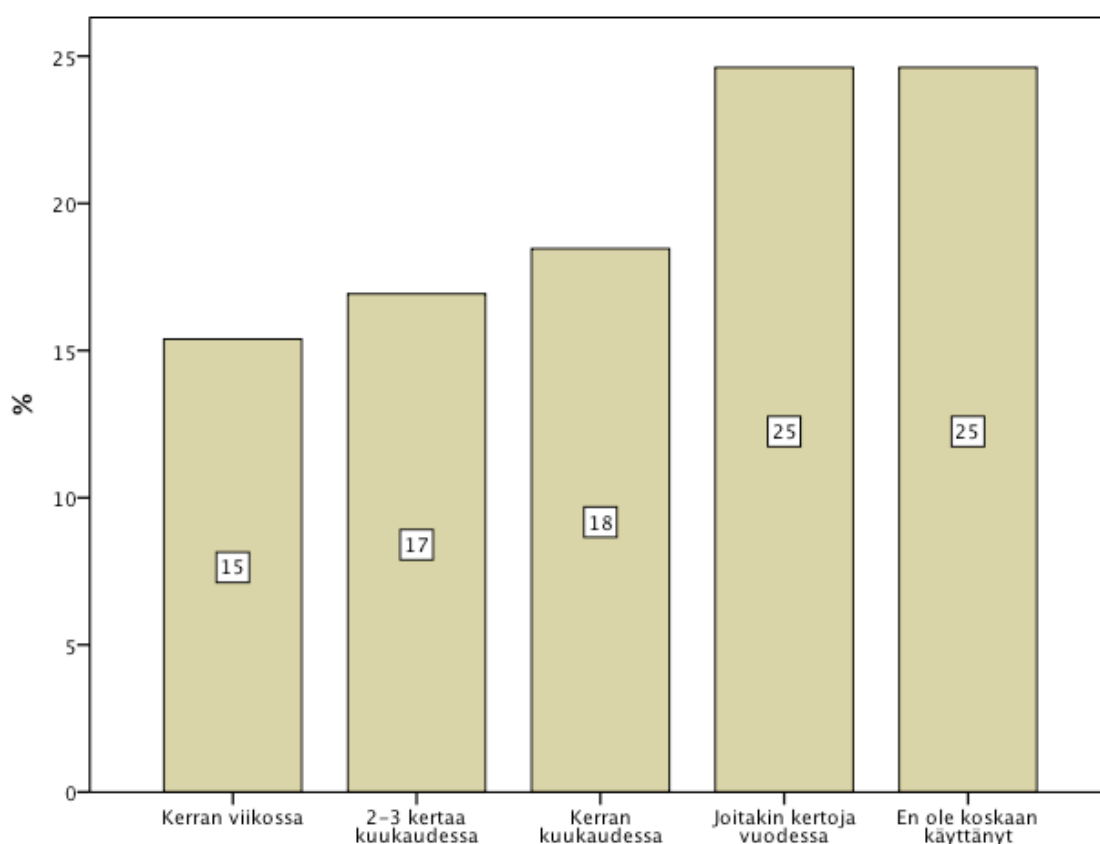
Vastausvaihtoehto	f	%
Joitakin kertoja vuodessa	2	3
En ole koskaan käyttänyt	63	97
Yhteensä	65	100

Wikisivustojen tekemiseen osallistuminen on tutkimukseni opiskelijoille hyvin vierasta (ks. taulukko 5). Lähes kukaan opiskelijoista (97%) ei ollut koskaan osallistunut wikisivustojen tekemiseen. Myöskin opinnoissa blogien tai wikisivustojen hyödyntäminen on harvinaista (ks. kuvio 14).

KUVIO 16 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat käyttävänsä nykyisiin opiskeluihinsa liittyen tieto- ja viestintäteknikkaa yhteistyön tekemiseen opiskelukavereiden kanssa verkkoyhteisössä?

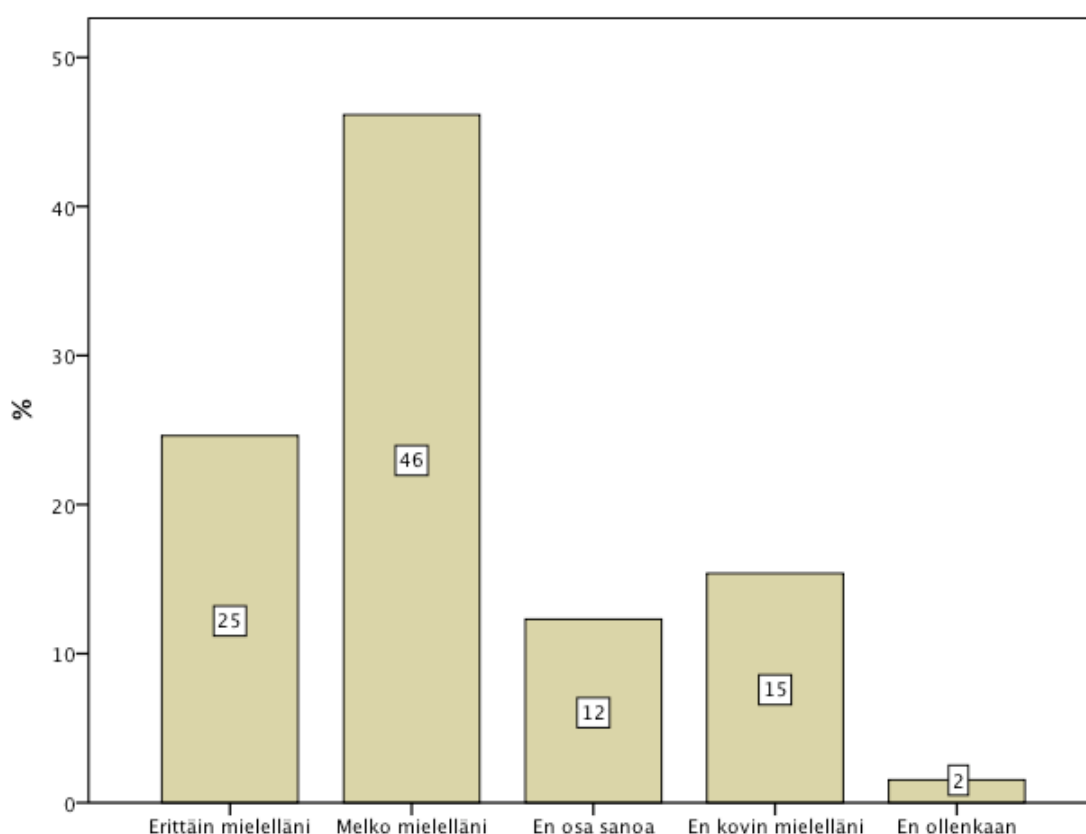
Yhteistoiminnallisista projekteista dokumenttien yhdessä työstäminen esimerkiksi Google Docsilla vaikuttaa opiskelijoille vieraalta sekä vapaa-ajalla että opiskeluissa. Opiskelijoista 82 prosenttia ei ole koskaan osallistunut ja 14 prosenttia on osallistunut vain joitakin kertoja vuodessa dokumenttien yhdessä työstämiseen vapaa-ajalla tai nykyisissä opinnoissa. Verkkoyhteisön hyödyntäminen yhteistyössä opiskelukavereiden kanssa ja tehtävien tekeminen verkon välityksellä on opiskelijoille kuitenkin hieman tutumpaa (ks. kuvio 16 ja kuvio 17).

KUVIO 17 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat käyttävänsä nykyisiin opiskeluihinsa liittyen tieto- ja viestintäteknikkaa tehtävien tekemiseen verkon välityksellä?

Yhteistyö ja tehtävien tekeminen verkossa näyttää siis olevan ensimmäisen vuoden opiskelijoille enemmän tai vähemmän tuttua. Wikit tai muut yhteistoiminnalliset projektit eivät kuitenkaan ole saavuttaneet suosiota opiskelijoiden keskuudessa. Syynä tähän voi olla yliopistojen omat oppimisympäristöt (esimerkiksi Optima), joita yliopisto-opettajat ovat tottuneita käyttämään opetuksessaan.

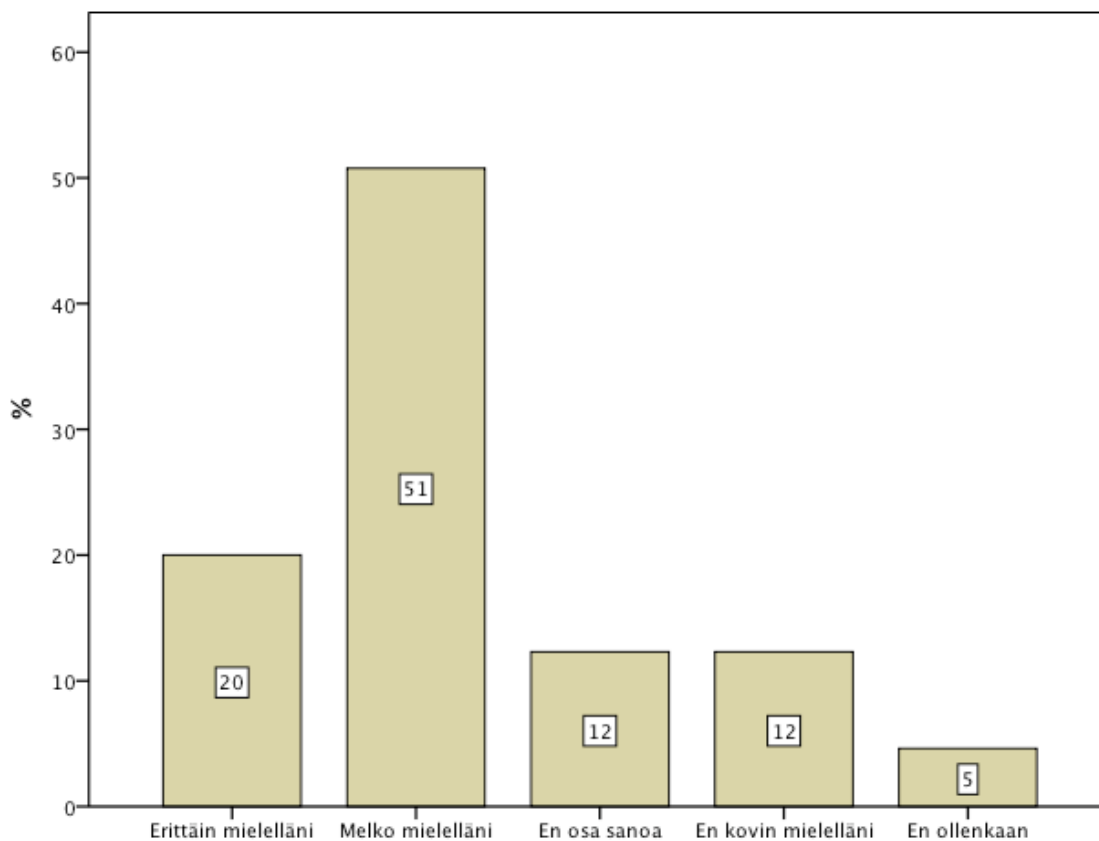
Yhteistoiminnallisten projektien hyödyntämisellä ohjauksessa saattaisi kuitenkin olla kysyntää, sillä suurin osa tutkimukseni opiskelijoista ilmoittaa haluavansa erittäin mielellään tai melko mielellään ohjausta joko vertaisryhmässä verkossa tai koottuja hyödyllisiä linkkejä www-sivuille hyödyntäen (ks. kuvio 18 ja kuvio 19).

KUVIO 18 Opiskelijoiden (n=65) vastaukset kysymykseen ”haluaisitko opintoihisi liittyvää ohjausta vertaisryhmässä verkossa kokemuksia jakaen”.

Suurin osa opiskelijoista (46%) haluaisi melko mielellään ja 25 prosenttia opiskelijoista erittäin mielellään ohjausta vertaisryhmässä verkossa kokemuksia jakaen. Tämä kertoo, että opiskelijat osaavat ajatella ohjauksen verkossa tapahtuvana prosessina. Ohjaajien on myös hyvä nähdä yhteistoiminnallisten projektien hyödyntämismahdollisuudet ohjauksessa. Tekstipohjaiset yhteistoiminnalliset projektit sopivat hyvin osaksi vertaisryhmän kokemusten jakamista. Lisäksi sosiaalisen kirjanmerkin ylläpitämisellä on selvä kysyntä korkeakouluohjauksessa, sillä puolet opiskelijoista (51%) ilmoittaa melko mielellään ja 20 prosenttia erittäin mielellään haluavansa ohjausta linkkilistoja hyödyntäen. Hyvin kootut ja informatiiviset linkkilistat vapauttavat ohjaajien aikaa

myös henkilökohtaiselle ohjaukselle, kun opiskelijat voivat omatoimisesti hakea vastauksia kysymyksiinsä.

KUVIO 19 Opiskelijoiden (n=65) vastaukset kysymykseen ”haluaisitko opintoihisi liittyvää ohjausta koottuja hyödyllisiä linkkejä www-sivuille hyödyntäen”.

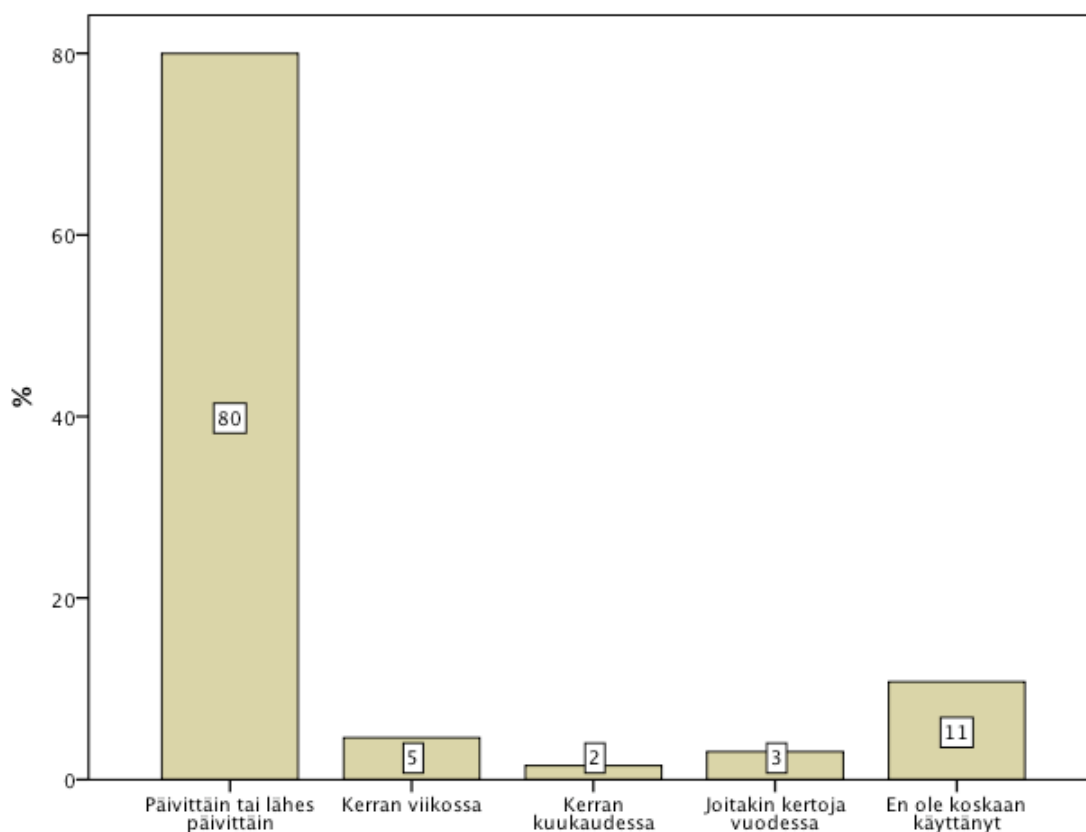
6.3.3 Sosiaaliset verkostot

Sosiaalisen median sisältöjen erottava tekijä aikaisemmista verkkosovelluksista on mahdollisuus vuorovaikutukseen ja tietojen jakamiseen muiden käyttäjien kesken. Sosiaaliset verkostot keskittyvät tämän perusidean toteuttamiseen, sillä ne perustuvat pääasiassa ihmisten välisiin yhteyksiin ja sosiaalisiin suhteisiin (ks. 4.2). Esimerkiksi sisällönjaon mahdollistavat yhteisöt keskittyvät enemmän itse sisältöihin ja yhteistoiminnalliset projektit taas yhteisen päämäärään tavoittamiseen yhteistyössä työskennellen (ks. 6.3.4 ja 6.3.2).

Ohjauksen kannalta sosiaalisten verkostojen hyödyntäminen vaikuttaa luonteelta, sillä ne mahdollistavat monipuolisen kanssakäymisen ohjattavien kanssa. Sosiaalisissa

verkostoissa ohjaajat ja ohjattavat voivat muodostaa omia käyttäjätilejään, joissa he ilmaisevat itseään kuvien, videoiden, äänitiedostojen, blogien tai päivitysten avulla. Sosiaalisissa verkostoissa on siis mahdollista yhdistää sosiaalisen median sovelluksia monipuolisesti. Ohjaajat voivat avata esimerkiksi oman Facebook-sivuston, jonka kautta he tarjoavat tietoa, vastaavat kysymyksiin ja luovat vuorovaikutussuhteita ohjattaviin. Sosiaalisista verkostoista tällä hetkellä Facebook on yksi käytetyimmistä. Suomessa rekisteröityjä käyttäjiä on vajaa kaksi miljoonaa, mikä kattaa yli 30 prosenttia koko väestöstä (Socialbakers 6.1.2011.). Toki on huomioitava, että läheskään kaikki käyttäjät eivät ole aktiivisia.

Tutkimukseni opiskelijat ovat myös Facebookin ahkeria käyttäjiä. Kysyttäessä, kuinka usein opiskelijat käyttävät sosiaalisen median verkkopalveluista Facebookia, 80 prosenttia ilmoittaa käyttävänsä sitä päivittäin tai lähes päivittäin (ks. kuvio 20).

KUVIO 20 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat käyttävänsä ns. sosiaalisen median verkkopalveluista Facebookia?

Kysyttäessä opiskelijoilta, miten usein he käyttävät Internetissä verkkoyhteisösivustoja kuten Facebookia ovat tulokset lähes yhtenevät. Tämä poikkeaa selvästi wikeistä, missä opiskelijoiden vastauksissa on epä johdonmukaisuuksia näiden kahden kysymyksen välillä (ks. 6.3.2). On mahdollista, että Facebook on terminä opiskelijoille selkeä ja arkipäiväinen. Kysymyksenasettelulla ei näin ole niin suurta merkitystä, kun opiskelijat tietävät, mitä Facebookin käyttäminen Internetissä tai sosiaalisen median verkkopalveluna tarkoittaa. Voidaan siis hyvin luotettavasti todeta, että Facebook on osa tutkimuksen opiskelijoiden jokapäiväisiä verkkorutiineja.

On valitettavaa, että opiskelijoilta ei ole kysytty, haluaisivatko he saada ohjausta verkkoyhteisösivustoja kuten Facebookia hyödyntäen. Kuten edeltä käy ilmi ovat opiskelijat melko halukkaita saamaan ohjausta vertaisryhmässä verkossa (ks. kuvio 18). Lähes puolet opiskelijoista (46%) haluaisi melko mielellään ja neljännes (25%) erittäin mielellään ohjausta verkossa vertaisryhmässä. Suhtautuminen ohjaukseen verkon kautta on opiskelijoilla siis positiivinen. Lisäksi esimerkiksi Facebook on opiskelijoille osa jokapäiväistä elämää, jolloin voisi olettaa, että myös ohjauksen saaminen tätä kautta tuntuisi opiskelijoista luontevalta. Saattaa tietysti olla, että tilanne on täysin päinvastainen ja opiskelijat haluavat säilyttää Facebookin omana vapaa-aikaan kuuluvana reviirinään. Verkkoyhteisösivustoissa on kuitenkin nähtävissä potentiaalia myös ohjauksen areenaksi. Tämä tutkimus ei kuitenkaan kerro, miten opiskelijat suhtautuisivat verkkoyhteisösivustojen ja ohjauksen yhdistämiseen.

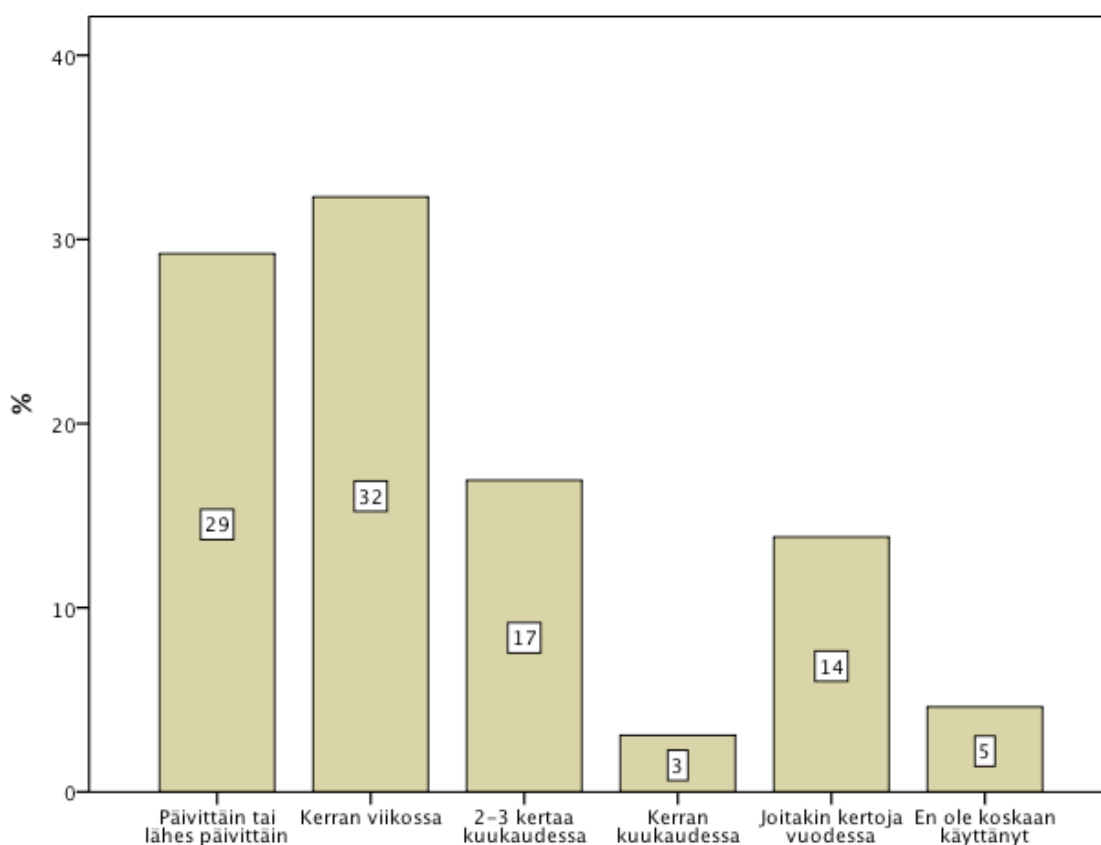
6.3.4 Sisällönjaon mahdollistavat yhteisöt

Sisällön jaon mahdollistavat sivustojen tärkein tehtävä on mediasisältöjen jakaminen toisten käyttäjien kesken (ks. 4.2). Mediasisältöjä voivat olla esimerkiksi tekstit, PowerPoint-esitykset, videot ja valokuvat. Sisällönjaon mahdollistavien yhteisöjen käyttäjien ei tarvitse luoda itselleen omaa käyttäjäprofiiliaan, mutta voivat halutessaan sellaisen tehdä. Henkilökohtainen profiili muistuttaa sisällönjaon mahdollistavissa yhteisöissä sosiaalisten verkostojen profiilisivuja (ks. 4.2). Kuten sosiaalisen median sovelluksiin kuuluu myös sisällönjaon sivustot ovat interaktiivisia. Sivustoilla jaetuista sisällöistä voi keskustella muiden käyttäjien kanssa tai niitä voi kommentoida.

Ohjausta pidetään monesti verbaalisena tapahtumana, jolloin tekstipohjaisten verkkosovellusten soveltaminen ohjaukseen tuntuu luontevammalta kuin esimerkiksi

kuvien jakamiseen perustuvien sovellusten. Sisällönjaon sivustot voivat kuitenkin oikein käytettynä tuoda uuden ulottuvuuden ohjaukseen, sillä kuvien tai videoiden avulla on käyttäjien mahdollista jakaa ja kokea tunteita, joita ei tekstipohjaisessa viestinnässä ole mahdollista saavuttaa.

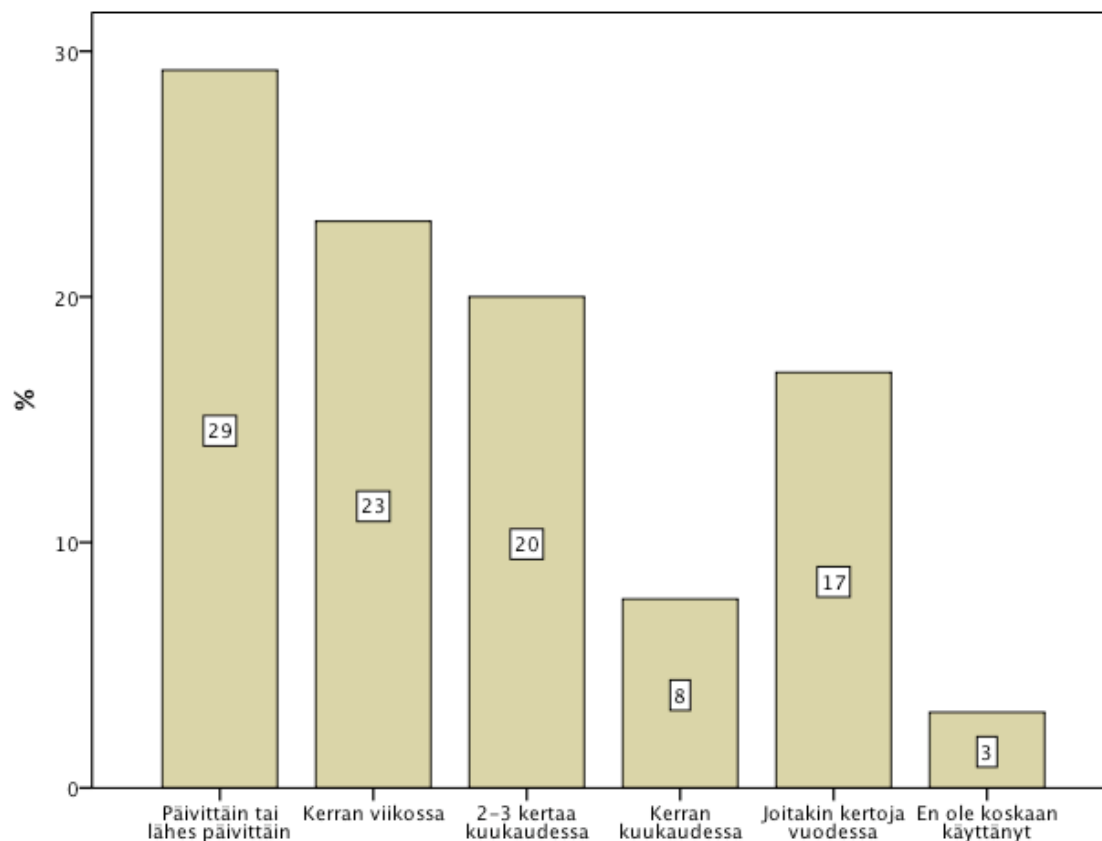
Tutkimukseni opiskelijoiden keskuudessa sisällönjaon mahdollistavista sivustoista esimerkiksi YouTube vaikuttaa olevan usein käytetty (ks. kuvio 21).

KUVIO 21 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat käyttävänsä ns. sosiaalisen median verkkopalveluista YouTubea?

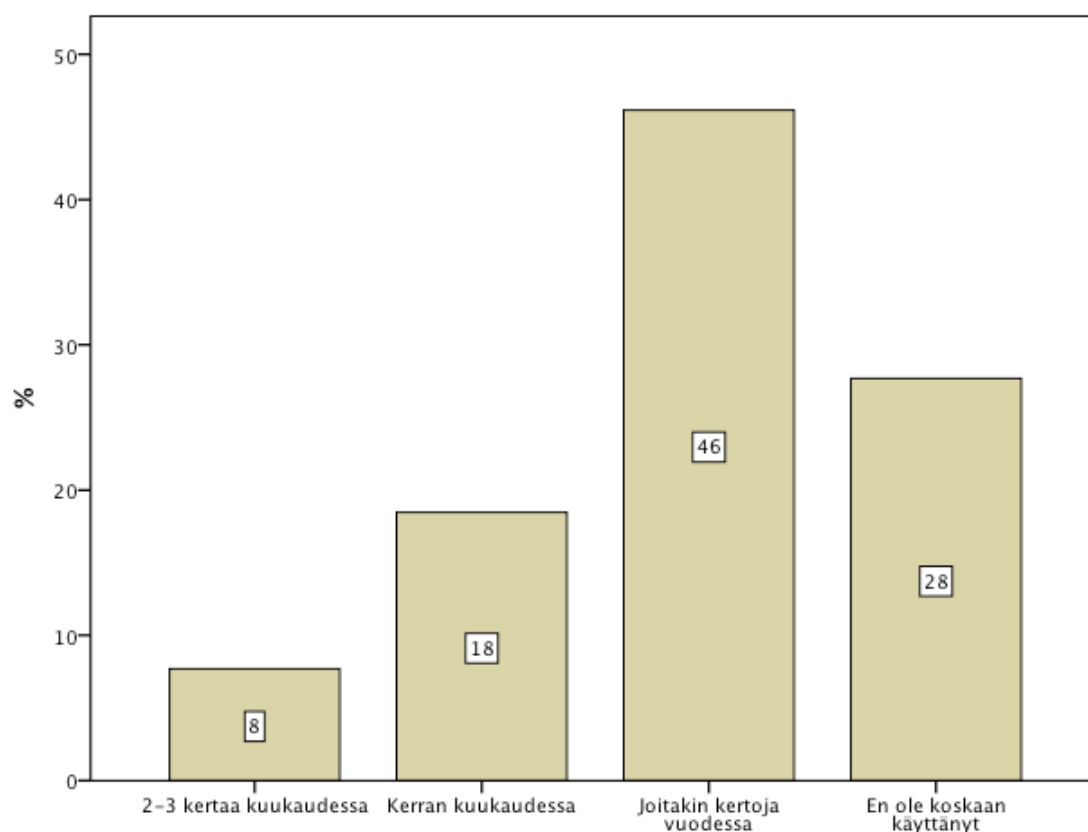
Opiskelijoista suurin osa (32%) kertoo käyttävänsä YouTubea kerran viikossa. Toiseksi suurimman ryhmän (29%) muodostavat opiskelijat, jotka käyttävät YouTubea päivittäin tai lähes päivittäin. Kun kolmanneksi suurimman ryhmän muodostavat vielä opiskelijat, jotka käyttävät YouTubea kaksi tai kolme kertaa kuukaudessa, voidaan todeta, että videoiden jakamiseen perustuva YouTube on melko suosittu sosiaalisen median verkkopalvelu tutkimukseni opiskelijoiden keskuudessa. Opiskelijat myös katselevat

valokuvia usein Internetissä (ks. kuvio 22). Opiskelijoista suurin osa (29%) käyttää Internetiä päivittäin tai lähes päivittäin valokuvien katselemiseen.

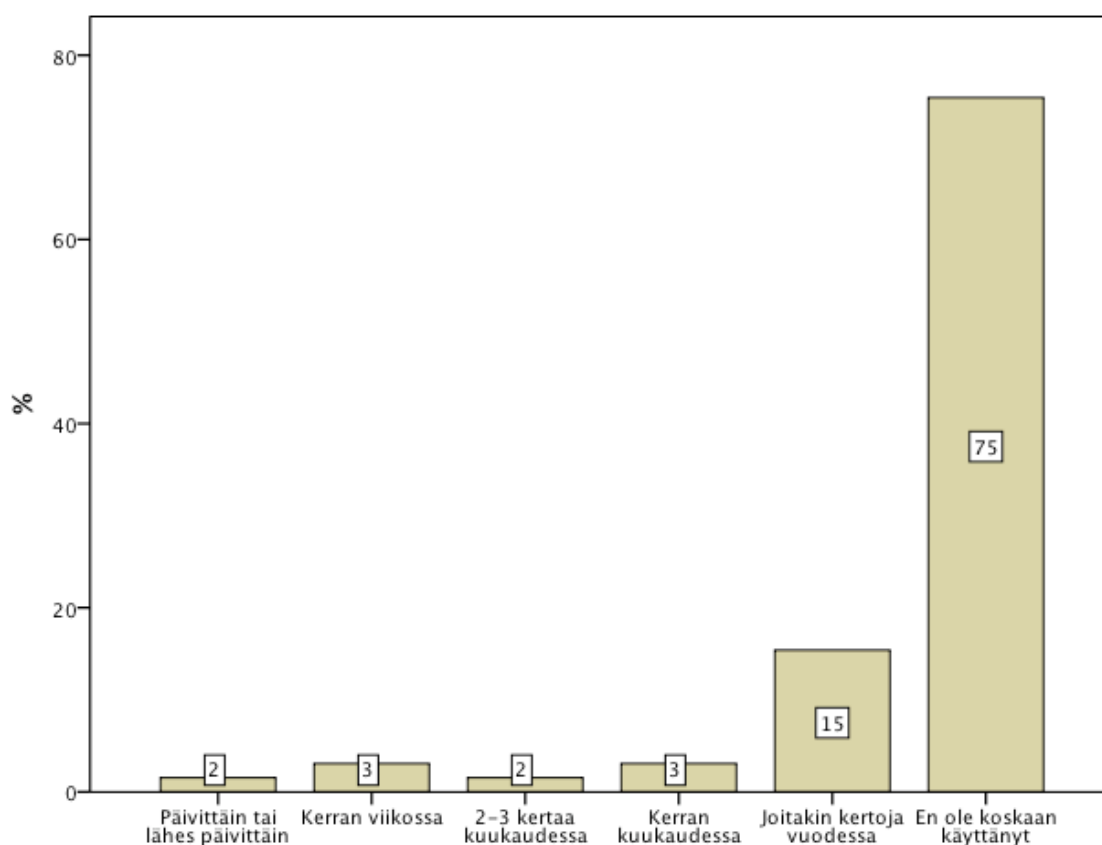
KUVIO 22 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat katselevansa valokuvia Internetissä?

Opintoihin liittyen suurin osa opiskelijoista (46%) oli käyttänyt tieto- ja viestintäteknikkaa opetuksesta tehtyjen nauhoitusten kuuntelemiseen tai katselemiseen joitakin kertoja vuodessa (ks. kuvio 23). 18 prosenttia opiskelijoista kuuntelee tai katselee opetusta kerran kuukaudessa. Luvut ovat melko korkeita, kun muistetaan, että kyseessä on ensimmäisen vuoden opiskelijat ja kaikki luennot eivät kuitenkaan ole kuunneltavissa tai katseltavissa verkossa.

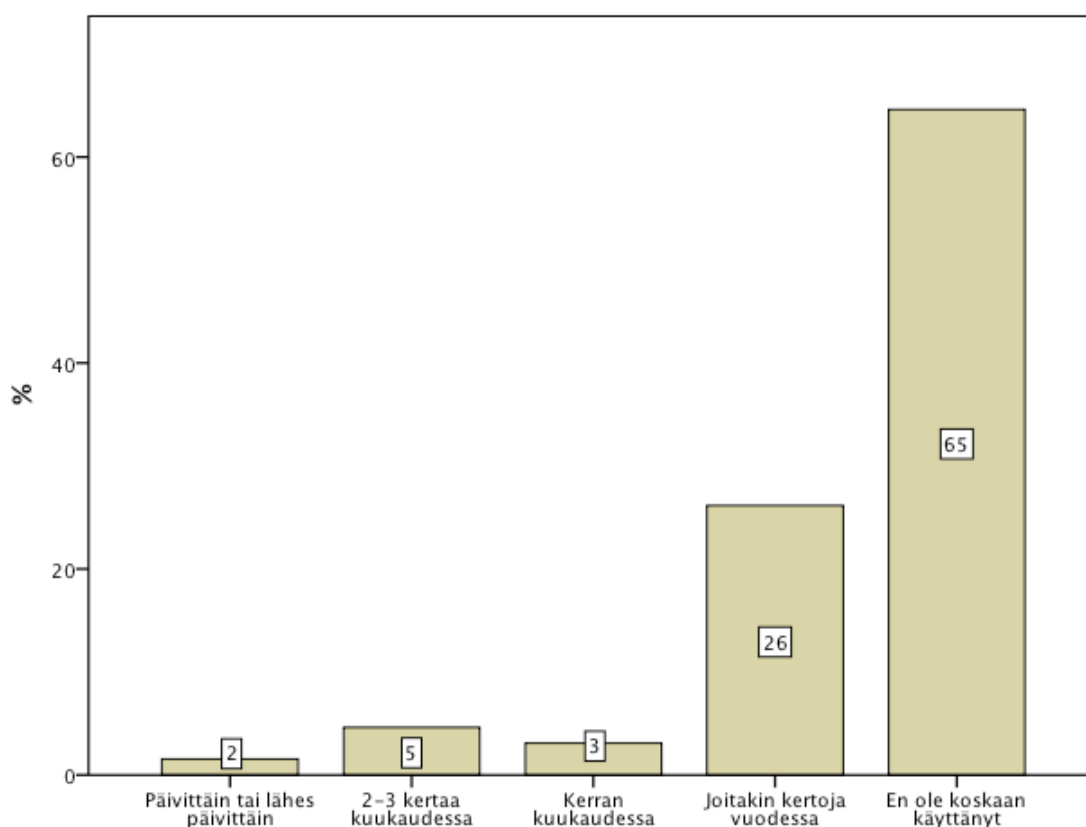
KUVIO 23 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat käyttävänsä nykyisiin opiskeluihinsa liittyen tieto- ja viestintäteknikkaa luennosta, seminaarista tai opetuksesta tehdyn nauhoituksen kuuntelemiseen tai katselemiseen?

Vaikka sisällönjaon mahdollistavien sivujen passiivinen käyttö on opiskelijoiden keskuudessa melko suosittua, on aktiivinen osanotto sisältöjen tuottamiseen hyvin harvinaista. Kuvio 24 näkee selvästi, miten harvoin opiskelijat käyttävät Internetiä videoiden julkaisemiseen. Suurin osa opiskelijoista (75%) ei ole koskaan käyttänyt Internetiä videoiden julkaisemiseen. Valokuvien julkaisemiseen opiskelijat käyttävät Internetiä kuitenkin hieman useammin. 35 prosenttia opiskelijoista ilmoittaa julkaisevansa valokuvia joitakin kertoja vuodessa Internetissä ja 20 prosenttia kerran kuukaudessa. Opiskelijoista 25 prosenttia ilmoittaa, ettei ole koskaan julkaissut kuvia Internetissä. Kuvien julkaisu verkossa on digiaikana erittäin helppoa ja esimerkiksi monet sosiaaliset verkostot, kuten Facebook, kannustavat kuvien julkaisemiseen. Täten olisi voinut olettaa, että valokuvien julkaiseminen Internetissä olisi vielä yleisempää opiskelijoiden keskuudessa.

KUVIO 24 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat julkaisevansa videoita Internetissä?

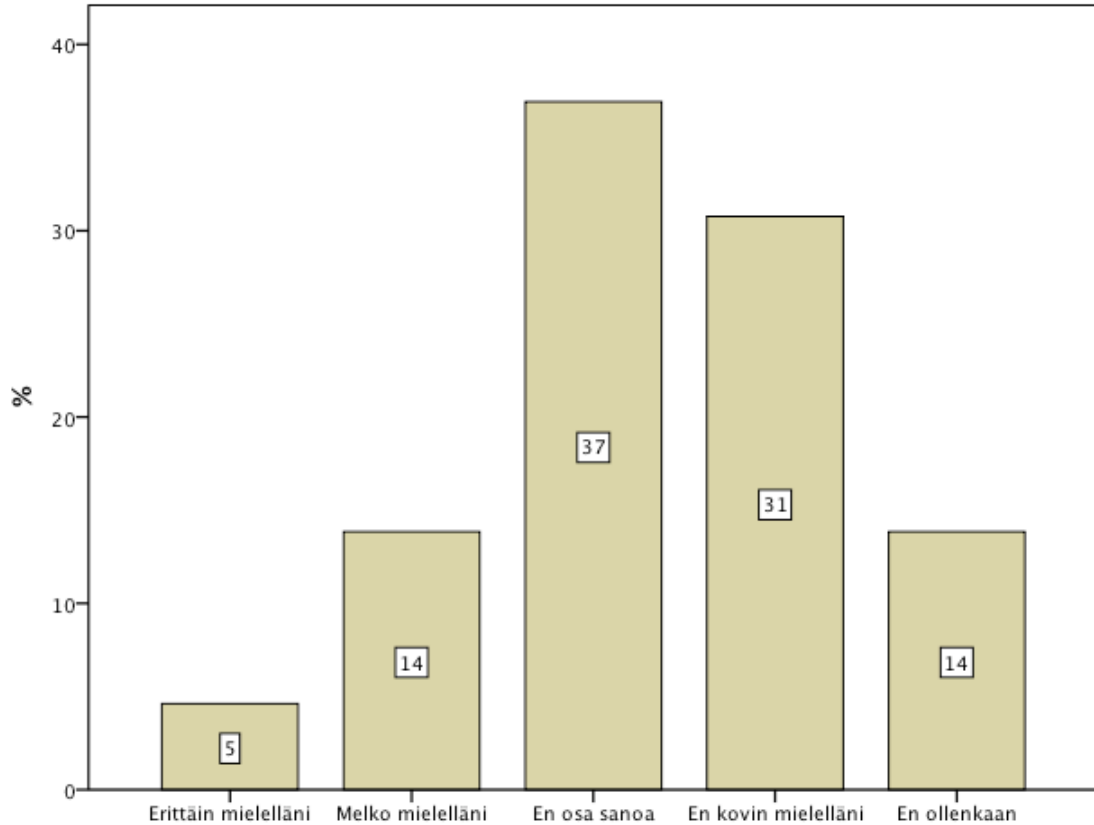
Myöskään opinnoissaan opiskelijat eivät ole aktiivisesti julkaisseet materiaalia tieto- ja viestintäteknikkaa hyväksi käyttäen (ks. kuvio 25). 65 prosenttia opiskelijoista ei ole koskaan julkaissut omaa ääni-, kuva- tai videomateriaalia ja 26 prosenttia opiskelijoista vain joitakin kertoja vuodessa.

KUVIO 25 Miten usein opiskelijat (n=65) arvioivat käyttävänsä nykyisiin opiskeluihinsa liittyen tieto- ja viestintäteknikkaa oman ääni-, kuva- tai videomateriaalin tuottamiseen ja jakamiseen?

Aktiivinen sisältöjen tuottaminen sisällönjaon mahdollistaville sivustoille tuntuu olevan opiskelijoiden keskuudessa harvinaista niin vapaa-ajalla kuin opintoihin liittyen. Sivustojen passiivinen käyttäminen on kuitenkin verrattain yleistä. Täten voisi olettaa, että opiskelijat osaisivat ottaa selkeämmin kantaa, kun heiltä kysytään Podcastien tai verkossa olevien videotallenteiden hyödyntämisestä ohjauksessa (ks. kuvio 26). Nyt 37 prosenttia opiskelijoista ei osaa ottaa kysymykseen kantaa. Selvä enemmistö kantaa ottaneista (31%) ei kuitenkaan haluaisi kovin mielellään ohjausta esimerkiksi videotallenteita hyödyntäen. 14 prosenttia opiskelijoista haluaisi joko melko mielellään tai ei ollenkaan ohjausta Podcasteja tai verkossa olevia videotallenteita hyödyntäen. Sisällönjaon sivustot nähdään monesti viihdepainotteisina, joissa jaetaan hauskoja kuvia ja videoita toisille käyttäjille. Näin ollen sivustojen hyödyntäminen esimerkiksi ohjaukseen voi olla vaikea kuvitella. Mielenkiintoista olisi tietää videotallenteiden

käyttämiseen positiivisesti suhtautuvien ajatuksia siitä, miten he näkisivät tallenteiden käytön tukevan ohjausta.

KUVIO 26 Opiskelijoiden (n=65) vastaukset kysymykseen ”haluaisin opintoihini liittyvää ohjausta Podcasteja tai verkossa olevia videotallenteita hyödyntäen?”

6.3.5 Sosiaaliset virtuaalimaailmat

Virtuaaliset maailmat jaetaan virtuaalisiin pelimaailmoihin ja sosiaalisiin virtuaalimaailmoihin (ks. 4.2). Keskityn tässä vain sosiaalisiin virtuaalimaailmoihin, joissa sen käyttäjät voivat elää elämäänsä kuten reaali maailmassa. Sosiaalisessa virtuaalimaailmassa käyttäjät esiintyvät itse luominaan avatareina. Sosiaaliset virtuaalimaailmat ovat kuin reaali maailman rinnakkaisulottuvuus. Reaali maailmassa opiskelija kävelee yliopistolle tapamaan ohjaajaa kun sosiaalisessa virtuaalimaailmassa opiskelija istuu koneellaan, kun hänen avatarinsa kävelee virtuaali yliopiston ohjaajan vastaanotolle. Ohjauksen areenana virtuaalimaailma on erinomainen. Ohjattavien on helppo tavoittaa ohjaaja virtuaalimaailmasta. Aika- ja paikkarajoitukset eivät nouse

virtuaalimaailmassa esteeksi. Virtuaalimaailmassa on myös mahdollista harjoitella työelämätaitoja ja esimerkiksi järjestää todentuntuksia harjoituksia työpaikkahaastatteluista.

Sosiaalisen virtuaalimaailman käyttö ohjauksessa saattaa vielä olla haastavaa, sillä läheskään kaikilla ei ole luotuna omaa avataria esimerkiksi Second Life virtuaalimaailmaan. Tutkimukseni opiskelijoista vain 5 prosenttia osallistui joitakin kertoja vuodessa tai päivittäin sosiaalisiin virtuaalimaailmihin (ks. taulukko 6).

TAULUKKO 6 Miten usein opiskelijat arvioivat osallistuvansa virtuaalimaailmihin Internetissä?

Vastausvaihtoehto	f	%
Päivittäin tai lähes päivittäin	1	2
Joitakin kertoja vuodessa	2	3
En ole koskaan käyttänyt	62	95
Yhteensä	65	100

Mielenkiintoista kuitenkin on, että opiskelijoista 32 prosenttia sanoo enemmän tai vähemmän käyttävänsä virtuaalimaailmoja oppimis- tai opiskeluympäristönään nykyisissä opinnoissaan (ks. taulukko 7). On hyvin mahdollista, että osalle opiskelijoista sosiaalisen virtuaalimaailman määritelmä on epäselvä ja he mieltävät esimerkiksi Optiman tai Moodlen virtuaalimaailmaksi.

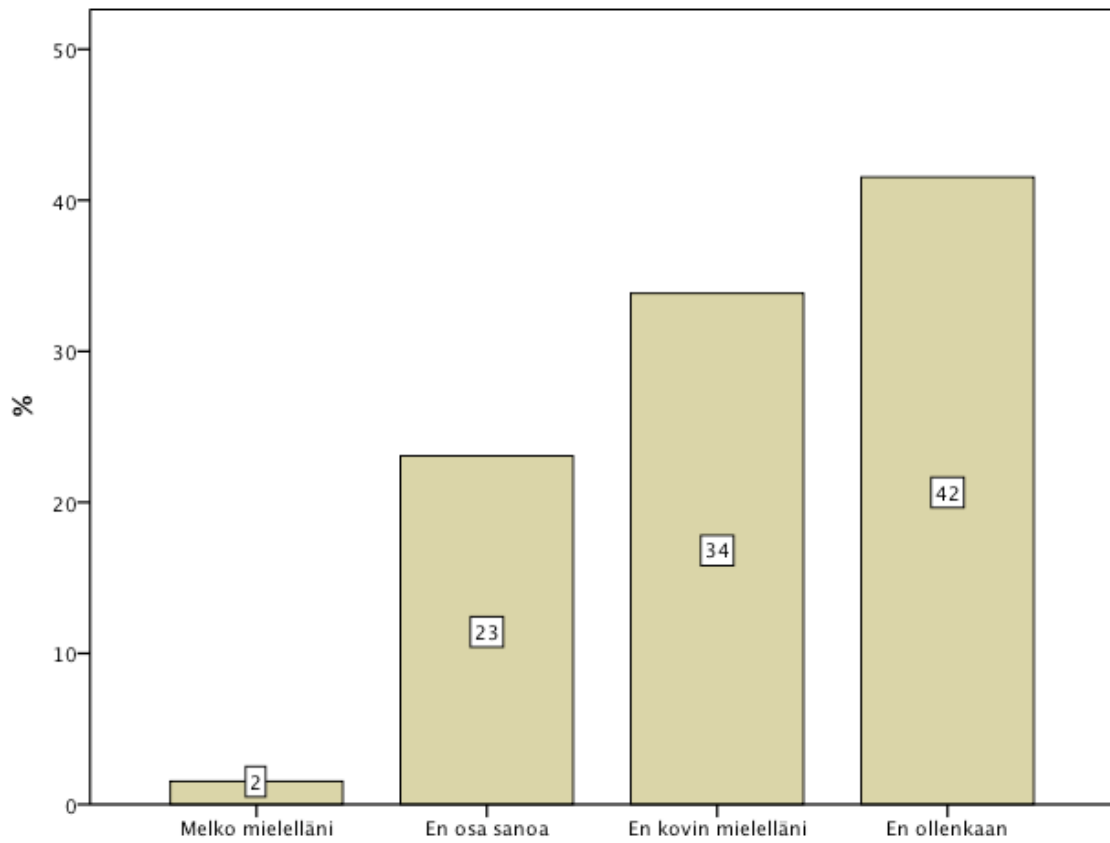

TAULUKKO 7 Miten usein opiskelijat arvioivat käyttävänsä nykyisiin opiskeluihinsa liittyen tieto- ja viestintäteknikkaa virtuaalimaailmojen käyttöön oppimis- tai opiskeluympäristönä?

Vastausvaihtoehto	f	%
Päivittäin tai lähes päivittäin	1	2
2-3 kertaa kuukaudessa	2	3
Kerran kuukaudessa	6	9
Joitakin kertoja vuodessa	12	18
En ole koskaan käyttänyt	44	68
Yhteensä	65	100

Opiskelijat suhtautuivat melko negatiivisesti ohjauksen saamiseen virtuaalimaailmassa (ks. kuvio 27). Reilusti yli puolet opiskelijoista ei halua ohjausta ollenkaan tai kovin mielellään virtuaalimaailmassa. Tulosta voi selittää virtuaalimaailmojen vieraus opiskelijoille. Toisaalta opiskelijoilla täytyy olla jonkinlainen käsitys virtuaalimaailmasta ja ohjauksen yhdistämisestä, koska he ottivat kuitenkin selkeästi kantaa kysymykseen. Tulee kuitenkin muistaa, että opiskelijoille saattaa olla epäselvää, mitä sosiaalisella virtuaalimaailmalla tarkoitetaan.

Korkeakouluohjausta kartoittavissa tutkimuksissa henkilökohtaisen ohjauksen tarve nousee usein esiin opiskelijoiden vastauksissa (ks. 2.3). Sosiaaliset virtuaalimaailmat voisivat tarjota yhden vartenotettavan kanavan henkilökohtaisen ohjauksen tarjoamisessa. Aika ei kuitenkaan näytä vielä olevan kypsä näiden sosiaalisten median sovellusten hyödyntämiseen ohjauksessa. Virtuaalimaailmojen tulisi olla ensin sovelluksena tuttu ja arkipäiväinen, jotta sen käyttö voitaisiin nähdä myös osana ohjausta (vrt. 6.2.1).

KUVIO 27 Opiskelijoiden (n=65) vastaukset kysymykseen ”haluaisitko opintoihisi liittyvää ohjausta virtuaalimaailmassa (esim. Second Life)?

7 POHDINTA

Korkeakouluohjaus on viime vuosina ollut keskustelun aiheena pohdittaessa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluaikoja sekä opintojen keskeyttämistä. Lairion ja Rekolan (2007) tutkimuksessa opiskelijoiden ohjaustarpeista opintojen eri vaiheissa nousi esille opiskelijoiden tarve henkilökohtaiseen ohjaukseen. Opintojen aloitusvaiheessa opiskelijat kokivat tarvitsevansa apua henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisessa sekä sivuaineiden valinnassa. Omassa tutkimusryhmässäni suurin osa opiskelijoista (81%) oli tyytyväisiä saamaansa ohjaukseen pääaineessaan. Sivuaineista opiskelijat eivät kuitenkaan kokeneet saavansa riittävästi tietoa. 61 prosenttia opiskelijoista koki sivuaineista saadun tiedon olevan joko osittain tai täysin riittämätöntä. Tutkimuksessani nousi myös esille opiskelijoiden tarve henkilökohtaiseen ohjaukseen, sillä opiskelijoista melkein puolet (47%) kertoi tarvitsevansa enemmän henkilökohtaista ohjausta kun taas 20 prosenttia ei osannut ottaa asiaan kantaa. Vain 8 prosenttia oli täysin tyytyväisiä saamaansa henkilökohtaisen ohjauksen määrään. Ikäryhmässä 19-24 koettiin tarvitsevan henkilökohtaista ohjausta hieman enemmän kuin vanhemmissa ikäryhmissä. Tämä voi selittyä sillä, että monelle nuorelle opiskelijalle korkeakoulumaailma ja -opiskelu on vielä vierasta.

Riittävän ja laadukkaan korkeakouluohjauksen takaamiseksi on nostettu viime vuosina esiin verkko-ohjauksen kehittäminen yhtenä ohjausmenetelmänä korkeakouluissa. Verkko-ohjaus voidaan nähdä mahdollisuutena tehostaa korkeakouluohjausta ja helpottaa ohjaukseen hakeutumista. Tässä työssä on yritetty selvittää, mitä sovelluksia ja ohjelmia Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen ensimmäisen vuoden opiskelijat käyttävät Internetissä ja sosiaalisessa mediassa. Lisäksi on tutkittu, miten opiskelijat suhtautuvat verkko-ohjauksen ja sosiaalisen median sovellusten käyttöön ohjauksessa.

Tutkimuksessani on käynyt ilmi, että verkko-ohjaus on käsitteenä hyvin laaja. Se sisältää ohjaukseen sopivia sovelluksia äärilaidasta toiseen. Toisessa laidassa ovat perinteiset, usein tekstipohjaiset, verkkosovellukset ja toisessa interaktiivisuuden mahdollistavat sosiaalisen median sovellukset. Tutkimukseni opiskelijat eivät kuitenkaan näyttäneet olevan vielä kovin valmiita saamaan ohjausta uudempia interaktiivisia sovelluksia hyväksikäyttäen, vaan tutut ja arkipäiväiset sovellukset veivät edelleen voiton.

Perinteisistä verkkosovelluksista sähköposti oli opiskelijoiden keskuudessa käytetyin. Kaikki tutkimukseni opiskelijat ilmoittivat käyttävänsä sähköpostia joko päivittäin tai lähes päivittäin. Myös ohjauksena sähköposti nousi ehdottomaksi suosikiksi opiskelijoiden keskuudessa. 95 prosenttia opiskelijoista halusi ohjausta sähköpostitse joko erittäin mielellään tai melko mielellään. Perinteisistä verkkosovelluksista pikaviestimet olivat opiskelijoille vieraampia. Osa opiskelijoista ei ollut käyttänyt pikaviestimiä koskaan. Myös ohjauksena pikaviestimiä vieroksuttiin. 37 prosenttia opiskelijoista ei halunnut mielellään ohjausta pikaviestisovelluksia hyödyntäen. 37 prosenttia ei osannut ottaa kantaa pikaviestinten soveltuvuuteen ohjauksessa.

Sosiaalisen median sovelluksista sosiaaliset verkostot (Facebook) olivat opiskelijoiden eniten käyttämiä sovelluksia vapaa-ajalla. 80 prosenttia opiskelijoista kertoi käyttävänsä Facebookia päivittäin tai lähes päivittäin. Tutkimuksessani ei valitettavasti kysytty opiskelijoiden mielipidettä sosiaalisten verkostojen soveltuvuudesta ohjaukseen. On kuitenkin hyvin mahdollista, että opiskelijat voisivat kuvitella saavansa ohjausta esimerkiksi Facebookin välityksellä, sillä Facebook oli opiskelijoille jo yhtä tuttu ja arkipäiväinen kuin sähköposti. Sosiaaliset virtuaalimaailmat olivat taas hyvin vieraita opiskelijoiden keskuudessa. 95 prosenttia opiskelijoista ei ollut koskaan osallistunut sosiaalisiin virtuaalimaailmoihin. Myöskään ohjausta ei haluttu kovin mielellään tai ollenkaan virtuaalimaailmoissa (76%). Sosiaalisen median yhteistoiminnallisissa projekteissa opiskelijat näkivät potentiaalia. Esimerkiksi vertaisryhmissä toimimisesta ja hyödyllisten linkkilistojen jakamisesta voisi olla hyötyä ohjauksessa. 71 prosenttia opiskelijoista halusi erittäin mielellään tai melko mielellään ohjausta opintoihinsa vertaisryhmässä verkossa tai linkkilistoja hyväksikäyttäen.

Sekä perinteisten verkkosovellusten että sosiaalisen median sovellusten hyödyntämisessä ohjauksessa näyttää yleisenä linjana olevan, että sovelluksen tulee olla ensin osa opiskelijoiden arkipäivää ja jokapäiväistä verkkokäyttäytymistä, ennen kuin sen koetaan soveltuvan ohjaukseen. Tämä on ymmärrettävää, sillä ohjauksessa keskipisteenä tulee olla itse ohjaustilanne, eikä siinä tule joutua miettimään laitteiden käyttöä tai toimivuutta. Ohjattavalla tulee myös olla luottavainen ja mukava olo ohjaustilanteessa ja vieraat sovellukset saattaisivat aiheuttaa turhaa epävarmuutta ja nostaa kynnystä ohjaukseen hakeutumisessa.

Pro gradu -työni toimi eräänlaisena esitutkimuksena, joka kartoitti tutkimuksen mielekkyyttä ongelma-alueella ja mahdollisia jatkotutkimustarpeita. Tutkimukseni perusteella voitaisiin mielestäni todeta, että ohjausalalla on tarvetta tutkia verkko-ohjauksen ja sosiaalisen median välineitä ja ennen kaikkea niiden konkreettisia soveltamismahdollisuuksia ohjauksessa. Tutkimukseni otos oli kuitenkin hyvin suppea eikä sen perusteella voida tehdä yleistyksiä. Tulokset antavat kuitenkin ymmärtää, että opiskelijat näkevät verkko-ohjauksessa potentiaalia. Työssäni on myös käynyt ilmi, että verkko-ohjausta tutkittaessa on tarkkaan mietittävä kysymystenasettelua ja kysymyksissä käytettäviä käsitteitä. Omassa tutkimuksessani kysymyslomakkeesta löytyi muutamia kompastuskiviä, jotka olisi ollut mahdollista välttää muun muassa huolellisella esitestauksella ja käsitteiden valinnalla. Jatkossa tuleekin kiinnittää erityistä huomiota kysymyksissä käytettyihin käsitteisiin ja niiden johdonmukaisuuteen. Ohjausta koskevassa osiossa oli lisäksi jätetty täysin huomiotta tutkimuksen kannalta mielenkiintoiset sosiaaliset verkostot, jotka muuten oli huomioitu kattavasti eri kysymyksissä.

Näkisin kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen yhdistämisen olevan jatkossa hedelmällistä. Näin voitaisiin syvällisemmin kartoittaa, mitä lisäarvoa Internetin ja sosiaalisen median sovellukset voisivat tarjota verrattuna kasvokkain tapahtuvaan ohjaukseen. Pelkällä kvantitatiivisella tutkimuksella ei mielestäni päästä käsiksi sovellusten konkreettisiin käyttömahdollisuuksiin ohjauksessa. Kvalitatiivinen tutkimus voisi selventää, miten opiskelijat kokevat esimerkiksi videoiden tai linkkilistojen merkityksen ohjauksessa ja minkälainen rooli niillä voisi olla ohjausprosessissa. Näiden kysymysten selvittäminen olisi tärkeää, jotta sosiaalisen median ja verkon sovellukset saataisiin hyödynnetyksi käytännön ohjaustyössä.

LÄHTEET

- Ages of social network users. [viitattu 19.10.2010]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://royal.pingdom.com/2010/02/16/study-ages-of-social-network-users>>.
- Anklam, Patti 2009. Ten years of net work. *Learning Organization*, 16 (6), 415-426.
- Bauman, Zygmunt 2002. *Notkea moderni*. Jyväskylä: Vastapaino.
- Boyd, D. M. & Ellison, N. B. 2007. Social network sites: Definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13 (1), article 11. [viitattu 28.2.2010]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd.ellison.html>>.
- Brown, Jill 2003. Online counselling – The OTEN experience and implications for the future. *Open Training & Education Network*. [viitattu 9.4.2009]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.odlaa.org/publications/2003Proceedings/pdfs/brown.pdf>>.
- Carscaddon, Laura & Harris, Colleen S. 2009. Working the social: Twitter and FriendFeed. *Library Journal*, 134 (11), 24-26.
- Castrells, Manuel & Himanen, Pekka 2002. *The Information Society and the Welfare State. The Finnish Model*. New York: Oxford university press.
- Chester, A. & Glass, C. A. 2006. Online counselling: A descriptive analysis of therapy services on the Internet. *British Journal of Guidance & Counselling*, 34 (2), 145-160.
- Erkkola, J-P 2008. Sosiaalisen median käsitteestä. *Taideteollinen korkeakoulu: Medialaboratorio*. [viitattu 25.4.2010]. Saatavilla www-muodossa: <URL: http://mlab.taik.fi/pdf/ma_final.../2008-erkkola-sosiaalisen-median-kasitteesta.pdf>.
- Eräutuuli, M., Leino, J. & Yli-Luoma, P. 1994. *Kvantitatiiviset analyysimenetelmät ihmistieteissä*. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Finland Facebook Statistics. [viitattu 19.10.2010]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://www.facebakers.com/countries-with-facebook/FI/>>
- Holme, I. M. & Solvang, B. K. 1991. *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Kaplan, A.M. & Haenlein M. 2010. Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons* 53, 59-68.
- Koulutus ja tutkimus 2007-2012. Opetusministeriö. *Kehittämissuunnitelma* 5.12.2007.

- Kwok C. N. 2007. Replacing Face-to-Face Tutorials by Synchronous Online Technologies: Challenges and pedagogical implications. The Open University of Hong Kong. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 8 (1), [viitattu 14.4.2009]. Saatavilla [www-muodossa: <URL: http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/28/08/70.pdf>](http://www.muodossa.com/ericdocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/28/08/70.pdf).
- Lairio, M. & Penttilä, M. 2007. Korkea-asteen ohjauksen kehittäminen. Teoksessa M. Lairio & M. Penttilä (toim.) *Opiskelijalähtöinen ohjaus yliopistossa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 7-14.
- Lairio, M. & Rekola, H. 2007. Opiskelijoiden tarpeet ohjaukulttuurin kehittämisen lähtökohdaksi. Teoksessa M. Lairio & M. Penttilä (toim.) *Opiskelijalähtöinen ohjaus yliopistossa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino, 107-127.
- Lietsala, K. & Sirkkunen, E. 2008. Social media. Introduction to the tools and processes of participatory economy. Tampere: University of Tampere. *Hybermedia Laboratory net series 17*.
- Manninen, J. 2003. Ohjaus verkkopohjaisessa oppimisympäristössä. Teoksessa Matikainen, J. (toim.) *Oppimisen ohjaus verkossa*. Helsinki: Palmenia, 27-40.
- Mannisenmäki, E. 2003. Verkkohjauksen tehtävät ja roolit. Teoksessa Matikainen, J. (toim.) *Oppimisen ohjaus verkossa*. Helsinki: Palmenia, 41-54.
- Matikainen, J. 2004. Verkkohjauksen väline vai arena? Teoksessa Onnismaa, J., Pasanen, H. & Spanger, T. (toim.) *Ohjaus ammattina ja tieteenalana 3*. Jyväskylä: PS-kustannus, 125-139.
- Matikainen, J. 2003a. Ohjaus verkkovuorovaikutuksena. Teoksessa Matikainen, J. (toim.) *Oppimisen ohjaus verkossa*. Helsinki: Palmenia, 55-67.
- Matikainen, J. 2003b. Verkkokeskustelun ohjaus. Teoksessa Matikainen, J. (toim.) *Oppimisen ohjaus verkossa*. Helsinki: Palmenia, 121-133.
- Metsämuuronen, J. 2005. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 3. laitos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Minocha, Shailey 2009. Role of social software tools in education: A literature review. *Education & Training*, 51 (5-6), 353-369.
- Moitus, S., Huttu K., Isohanni, I., Lerkkanen, J., Mielityinen, I., Talvi, U., Uusi-Rauva, E. & Vuorinen, R. 2001. Opintojen ohjauksen arviointi korkeakouluissa. *Korkeakoulun arviointineuvoston julkaisuja 13*. Helsinki: Edita.

- OECD. (2007). Participative web and user-created content: Web 2.0, wikis, and social networking. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development. [viitattu 20.2.2010]. Saatavilla [www-muodossa: <URL: www.oecd.org/dataoecd/57/14/38393115.pdf>](http://www.oecd.org/dataoecd/57/14/38393115.pdf).
- Socialbakers. [viitattu 6.1.2011]. Saatavilla [www-muodossa: <URL: http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/finland>](http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/finland)
- Sosiaalinen kirjanmerkki. [viitattu 26.2.2010]. Saatavilla [www-muodossa: <URL: http://fi.wikipedia.org/wiki/Sosiaalinen_kirjanmerkki>](http://fi.wikipedia.org/wiki/Sosiaalinen_kirjanmerkki).
- Stemler, S. E. & Tsai, J. 2008. Best practices in interrater Reliability. Three common Approaches. Teoksessa Osborne, J.W. (toim.) Best practices in Quantitative Methods. Los Angeles: Sage Publications, 29-49.
- Syrjäkari, M. 2008. Opettaja ohjaajana verkossa: tuutoreiden kokemuksia verkko-ohjaamisesta Akateemiset opiskelutaidot –verkkokurssilla. Rovaniemi: Lapin yliopisto. Acta Universitatis Lapponiensis 123.
- Peavy, R. Vance 1999. Sociodynaaminen ohjaus. Konstruktivistinen näkökulma 21. vuosisadan ohjaustyöhön. Helsinki: Psykologien kustannus.
- Punch, K. F. 2003. Survey research. The basics. London: SAGE Publications Ltd.
- Valli, R. 2007a. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 102–125
- Valli, R. 2007b. Vastaaja asettaa tulkinnalle haasteita. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 198–212.
- Valli, R. 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Valli, R. 1995. Tietokoneella tilastoja – SPSS:n alkeet. Kokkola: Jyväskylän yliopisto.
- Vuorinen, R. 2006. Internet ohjauksessa vai ohjaus internetissä? Ohjaajien käsityksiä internetin merkityksestä työvälteenä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Vuorinen, R., Karjalainen, M., Myllys, H., Talvi, U., Uusi-Rauva, E. & Holm, K. 2005. Opintojen ohjaus korkeakouluissa –seuranta 2005. Korkeakoulujen arviointineuvosto. Verkkojulkaisu 5:2005.

Vuorinen, R. & Saukkonen, S. (toim.) 2006. Guidance Services in Higher Education. Strategies, Design and Implementation. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Koulutuksen tutkimuslaitos.

Wikipedia. [viitattu 26.2.2010]. Saatavilla www-muodossa: <URL: <http://fi.wikipedia.org/wiki/Wikipedia>>.

LIITE 1: Kyselylomake

Arvoisa opiskelija,

Jyväskylän yliopisto toteuttaa tutkimuksen, jonka teemoina ovat korkeakouluopiskelijoiden opinto-ohjaus ja työelämätaidot. Koulutuksen tutkimuslaitoksella tutkitaan tähän liittyen korkeakouluopiskelijoiden sosiaalisen median käyttöä.

Tällä kyselyllä keräämme tietoja ensimmäisen vuoden opiskelijoiden internetin ja sosiaalisen median käytöstä. Osallistumalla autat luomaan kuvaa siitä, mitä ja mihin internetiä käytetään sekä millaisiin toimintoihin kenties haluattaisiin opintojen aikana käyttää.

Kysymykset ovat rasti ruutuun -tyyppisiä kysymyksiä, joten vastaaminen sujuu kohtuullisen nopeasti. Tietoja käytetään nimettömästi ja luottamuksellisesti.

**Ystävällisin terveisin,
Jaana Kettunen, tutkija
jaana.h.kettunen@jyu.fi**

**Sakari Saukkonen, tutkimuskoordinaattori
sakari.saukkonen@jyu.fi**

PAGE

TAUSTATIEDOT

Tämä on ensimmäinen kyselyn seitsemästä sivusta.

SUKUP

Sukupuolesi?

- nainen
 mies

IKA

Ikäsi?

(0 - 80)

--	--

TDK

Tiedekunta, jossa opiskelet?

- humanistinen
- informaatioteknologinen
- kasvatustieteiden
- liikunta- ja terveystieteiden
- matemaattis-luonnontieteellinen
- taloustieteiden
- yhteiskuntatieteiden

PAA

Pääaineesi?

PAGE2

INTERNETIN KÄYTTÖ**Tämä on jo toinen kyselyn seitsemästä sivusta.**

NETTIAIKA

Kuinka kauan käytät päivittäin aikaa internetissä?

- alle tunnin
- 1 - 3 tuntia
- 4 - 6 tuntia
- yli 6 tuntia

NETTIAJANMUUTOS

Internetissä käyttämäni aika on ensimmäisen opiskeluvuoteni aikana:

- lisääntynyt huomattavasti
- lisääntynyt jonkin verran
- pysynyt ennallaan
- vähentynyt jonkin verran
- vähentynyt huomattavasti
- en osaa sanoa

KANNETTAVA

Pidätkö mukanas kannettavaa tietokonetta, jolla käytät internetiä?

- Säännöllisesti
 Satunnaisesti
 En koskaan

MOBIILI

Käytätkö internetiä mobiililaitteella? Eli matkapuhelimella tai muulla internet-yhteydellä varustetulla medialaitteella?

- Säännöllisesti
 Satunnaisesti
 En koskaan

PAGE3

SOME

Kuinka usein käytät seuraavia ns. sosiaalisen median verkkopalveluja? Nyt ollaan jo lähes kyselyn puolivälissä.

	Päivittäin tai lähes päivittäin	Kerran viikossa	2-3 kertaa kuukaudessa	Kerran kuukaudessa	Joitakin kertoja vuodessa	En ole koskaan käyttänyt
Facebook	☐	☐	☐	☐	☐	☐
MySpace	☐	☐	☐	☐	☐	☐
IRC-Galleria	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Twitter	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Habbo	☐	☐	☐	☐	☐	☐
LinkedIn	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Second Life	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skype	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Messenger	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Flickr (tms. kuvapalvelu)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
YouTube	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wikiti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blogit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
RSS-feedit ja lukijat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jokin muu	☐	☐	☐	☐	☐	☐

SOME_MUU

Jos vastasit edelliseen kysymykseen "jokin muu", kerro tähän mitä muita palveluita käytät ja kuinka usein.

SOME_MITEN

Miten usein teet seuraavia asioita internetissä?**Neljäs sivu seitsemästä, enää ei ole paljon jäljellä.**

	Päivittäin tai lähes päivittäin	Kerran viikossa	2-3 kertaa kuukaudessa	Kerran kuukaudessa	Joitakin kertoja vuodessa	Enemmän kertoja vuodessa
Sähköpostin lukeminen/kirjoittaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verkkopuhelut (esim. Skype)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Chattailu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Keskustelupalstojen lukeminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Keskustelupalstoille kirjoittaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verkkoyhteisö sivujen käyttäminen (esim. Facebook)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Valokuvien katseleminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Valokuvien julkaiseminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Videoiden katseleminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Videoiden julkaiseminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blogien lukeminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Blogien kommentointi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oman blogin kirjoittaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wikisivustojen käyttö	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wikisivustojen tekemiseen osallistuminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Virtuaalimaailmisiin osallistuminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mikroblogien lukeminen (esim. Twitter)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mikroblogiviestin postittaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dokumenttien yhdessä työstäminen (esim. Google Docs)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

TVT_OPISKELU

Millä seuraavista tavoista olet käyttänyt tieto- ja viestintätekniikkaa nykyisiin opiskeluihisi liittyen?

Tämä on viides kyselyn seitsemästä sivusta.

	Päivittäin tai lähes päivittäin	Kerran viikossa	2-3 kertaa kuukaudessa	Kerran kuukaudessa
Omaan opiskeluun liittyvien tietojen tarkastelu (esim Korppi)	☐	☐	☐	☐
Henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman teko tai päivitys (eHops)	☐	☐	☐	☐
Kommunikointi opiskelukavereiden kanssa sähköpostitse	☐	☐	☐	☐
Kommunikointi opiskelukavereiden kanssa pikaviestimiä käyttäen	☐	☐	☐	☐
Kommunikointi opettajien kanssa sähköpostitse	☐	☐	☐	☐
Kommunikointi opettajien kanssa pikaviestimiä käyttäen	☐	☐	☐	☐
Verkkossa pidettävälle luennolle/seminaarille/opetukseen osallistuminen	☐	☐	☐	☐
Luennosta/seminaarista/opetuksesta tehdyn nauhoituksen kuunteleminen tai katseleminen	☐	☐	☐	☐
Blogeihin tai Wikeihin kirjoittaminen	☐	☐	☐	☐
Oman ääni-, kuva- tai videomateriaalin tuottaminen ja jakaminen	☐	☐	☐	☐
Mikroblogi postittaminen (esim Twitter)	☐	☐	☐	☐
Dokumenttien yhdessä työstäminen verkossa (esim Google Docs)	☐	☐	☐	☐
Virtuaalimaailmojen käyttö oppimis-/opiskeluympäristönä	☐	☐	☐	☐
Oppimistehtävien palauttaminen oppimisympäristön kautta (esim Optima)	☐	☐	☐	☐
Verkossa sijaitsevan kurssimateriaalin hyödyntäminen	☐	☐	☐	☐
Verkkoyhteisön hyödyntäminen yhteistyön tekemisessä opiskelukavereiden kanssa	☐	☐	☐	☐
Tehtävien tekeminen verkon välityksellä	☐	☐	☐	☐

OHJAUS

Vastaa seuraaviin ohjausta ja opinnoissa saatua tukea koskeviin väittämiin.

Tämä on kuudes kyselyn seitsemästä sivusta, enää ei ole paljoa jäljellä.

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En osaa sanoa	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Olen saanut riittävästä ohjausta oman pääaineeni opintojen toteuttamiseen	☐	☐	☐	☐	☐
Olen saanut riittävästi ohjausta oman opinto-ohjelmani toteutuksessa	☐	☐	☐	☐	☐
Olen saanut riittävästi tietoa erilaisista vaihtoehtoisista tavoista suorittaa kursseja	☐	☐	☐	☐	☐
Eri sivuaineista saamani tieto on ollut riittävä	☐	☐	☐	☐	☐
Löydän opintoihin liittyvää tukea helposti	☐	☐	☐	☐	☐
Olen saanut riittävästi henkilökohtaista ohjausta	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tyytyväinen opiskelukavereitani saamaani tukeen opiskelussa	☐	☐	☐	☐	☐
Olen saanut opintoihin liittyvää ohjausta myös muulta henkilökunnalta	☐	☐	☐	☐	☐
Tarvitsen enemmän henkilökohtaista ohjausta	☐	☐	☐	☐	☐
Koen olevani yksin opiskelujani koskevien päätösten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐
Näen selkeästi edessäni kuinka tulen jatkamaan opintojani	☐	☐	☐	☐	☐
Olen varma, että jatkan samassa koulutuksessa opintojeni loppuun saakka	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedän, mihin opiskelualaltani valmistuneet sijoittuvat työelämässä	☐	☐	☐	☐	☐
Olen saanut opinnoissani hyvän käsityksen tulevassa					

työelämässä
tarvittavista taidoista
alallani

PAGE4

MITEN_OHJAUSTA

Millä tavoin haluaisit saada opintoihisi liityvää ohjausta?

Tämä on kyselyn viimeinen sivu. Kiitos kun vielä jaksat täyttää tämän.

	Erittäin miehelläni	Melko miehelläni	En osa sanoa	En kovin miehelläni	En ollenkaan
Sähköpostin välityksellä	☐	☐	☐	☐	☐
Puhelimitse	☐	☐	☐	☐	☐
Pikaviestisovelluksia hyödyntäen	☐	☐	☐	☐	☐
Videokuvaa hyödyntäen (esim. videoneuvotteluna)	☐	☐	☐	☐	☐
Henkilökohtaisena, kasvokkain tapahtuvana palveluna	☐	☐	☐	☐	☐
Aihealueen asiantuntijoiden tarjoamien tietoisukujen kautta	☐	☐	☐	☐	☐
Vertaisryhmässä kokemuksia jakaen	☐	☐	☐	☐	☐
Vertaisryhmässä verkossa kokemuksia jakaen	☐	☐	☐	☐	☐
Omatoimisesti tehtäviä visailuja tai testejä hyödyntäen	☐	☐	☐	☐	☐
Koottuja hyödyllisiä linkkejä www-sivuille hyödyntäen	☐	☐	☐	☐	☐
Podcasteja tai verkossa olevia videtallenteita hyödyntäen	☐	☐	☐	☐	☐
Virtuaalimaailmassa (esim Second Life)	☐	☐	☐	☐	☐
Jotenkin muuten	☐	☐	☐	☐	☐

MITEN_OHJIMUU

Jos vastasit edelliseen kysymykseen "jotenkin muuten", kerro tähän miten.

Erittäin paljon kiitoksia vastauksistasi!